

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Ediční a nakladatelská praxe

Všechny ruce v řetězech

Korespondence Jakuba Demla Václavu Maršíkovi

Magisterská diplomová práce

All Hands Chained

Correspondence of Jakub Deml to Václav Maršík

The Master Diploma Thesis

Autor práce: BcA. Eva Lauberová

Vedoucí práce: Mgr. Petr Komenda, Ph.D.

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny
použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne 18. 4. 2023

Podpis:

Děkuji Mgr. Petru Komendovi, Ph.D., a Mgr. Daniele Iwashitě, Ph.D., za cenné rady, Mgr. Magdaléně Jackové, Ph.D., za překlady z latiny, Mgr. Šárce Kořínkové za pomoc při pátrání po Václavu Maršíkovi a své rodině a partnerovi za všeobecnou podporu.

OBSAH

Všechny ruce v řetězech

Korespondence Jakuba Demla Václavu Maršíkovi	6
1. Úvod	7
1.1 Podoba fondu	7
1.2 Prameny a literatura	8
1.3 Zaměření komentáře	9
2. Zjevil jste se mi jak ten čerstvě ražený zlatý dukát	9
2.1 Adresát Václav Maršík	9
2.2 První setkání Jakuba Demla a Václava Maršíka	11
3. Dávám Vám denně, co mohu, ze svého kněžství	12
3.1 Žánrová otázka	12
4. Svatý Josef taky neměl svatbu hlučnou	17
4.1 Frekvence a rozsah dopisů	17
4.2 Srovnání frekvence a rozsahu Demlovy korespondence s Maršíkem a básníkovi korespondence s jinými adresáty	18
5. Jsme tedy stále jako v zákopech a na bojišti	19
5.1 Autorská stylizace	19
5.2 Deml – kněz	19
5.3 Další stylizace autorského subjektu	20
5.4 Obraz Václava Maršíka v demlovské stylizaci	21
6. Výpisky si udělejte. A něco nám o tom napište	21
6.1 Témata a motivy	21
7. Všechny ušní bubínky protrženy, všechny ruce v řetězech	24
7.1 Padesátá léta – církev	24
7.2 Padesátá léta – Demlovy publikační možnosti a tvorba	26
7.3 Padesátá léta – Demlovy finanční problémy a nemoc	28
8. Ani nevím, čeho byste si Vy přál	29
8.1 Závěr	29

Korespondenční soubor	31
Použité zkratky	124
Vysvětlivky	125
Jmenný rejstřík	162
Ediční zpráva	170
Soupis korespondence	181
Anotace	202
Resumé	203
Prameny a literatura	204

Všechny ruce v řetězech

Korespondence Jakuba Demla Václavu Maršíkovi

1. Úvod

1.1 Podoba fondu

Roku 1996 získal Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze (dále jen LA PNP) v rámci svých akvizic soubor korespondence zaslané Jakubem Demlem, Marií Rosou Junovou a Martou Vrbovou Václavu Maršíkovi spolu s Demlovými rukopisy, strojopisy i tisky pozdních básní (Stařec před jeslemi, Cestou do Betléma, *Tříptych*, Hymnus na sv. Vojtěcha) a rozsáhlý rukopis překladu *Svatého Bernarda opata o obrácení řeč ke klerikům*. O rok později LA PNP získal ještě Maršíkovy rukopisné *Vzpomínky na P. Jakuba Demla* (a další fotografie a drobné tisky). Tyto položky jsou uloženy v LA PNP v dodatcích osobního fondu Jakub Deml a sepsány v *Prozatímní soupis dodatků osobního fondu Jakub Deml v Literárním archivu PNP Praha* (Prokop – Iwashita, 2021). V dodatcích fondu Jakub Deml je též uložen soubor 93 obálek Václavu Maršíkovi od Jakuba Demla, Marie Rosy Junové a Vrbových.

Korespondenční soubor Jakuba Demla Václavu Maršíkovi, který představuje tato edice, pochází z let 1950–1960 (z roku 1961 se dochovala pouze jedna prázdná, Jakubem Demlem nadepsaná obálka). Vzhledem k některým datovaným obálkám bez příslušných psaní nesmíme opomenout, že námi zpracovaný soubor představuje pouhé torzo. Zároveň se jedná o korespondenci jednostrannou – Maršíkovy odpovědi se nedochovaly či se je nepodařilo dohledat. Jediné dochované úryvky psané Maršíkem jsou různé přípisy na dopisech i obálkách a samozřejmě také již zmíněný rukopis *Vzpomínky na P. Jakuba Demla*.

V porovnání s Demlovým písemným stykem s ostatními adresáty má soubor střední rozsah. Například básníkova korespondence s Tímotheem Vodičkou, uložená v Zemském archivu v Opavě (pobožce Olomouc), je rozsáhlejší jak celkově, tak v neaktivnějších letech paralelního dopisování s Maršíkem (1950–1956); stejně tak soubor dopisů z téže doby s Janem Amosem Vernerem (uložený v LA PNP). Naopak korespondence s Josefem Battou, kterou uspořádali a pod názvem *Milý pane Josefe B.* v roce 2011 vydali Jiří Hrabal s Mojmírem Trávníčkem, představuje soubor podstatně menšího rozsahu.

Nabízí se taktéž srovnání dopisů adresovaných Maršíkovi Jakubem Demlem s listy adresovanými Maršíkovi Marií Rosou Junovou. Nejenže v druhém případě má soubor menší rozsah, ale korespondence vykazuje i odlišné tematické, stylistické a žánrové rysy. Zatímco Demlovy listy Maršíkovi inklinují svou apelativní funkcí k žánru kázání, jak později podrobně rozebereme, v dopisech Junové dominuje „prostě sdělná“ funkce zpráv zaměřených na

řešení praktických každodenních otázek. Junová se na Maršíka obrací přímo s prosbami o půjčky či prodej knih, rukopisů a dalších věcí. Finanční situace domácnosti je špatná, proto se snaží získat prostředky různými způsoby. Opakovaně Maršíkovi za poskytnuté peníze děkuje, čímž plní roli vděčné hospodyně a „sekretářky“ Demlovy domácnosti. Maršíka naopak ve svých dopisech stylizuje do role prostředníka a pomocníka či místy až zachránce jejich živobytí.¹

Tyto praktické poznámky a instrukce se prolínají i do Demlovy epistolografie, především v podobě Rosiných přípisů. V souboru korespondence Demla s Maršíkem se objevují i celé dopisy psané Junovou, což dokládá její blízkost s básníkem. Nejrozsáhlejší jednotku předkládaného souboru uvádí dopis od téže pisatelky. Jedná se o list ze 4. září 1957, jehož přílohou je opis Demlova dopisu Albertu Vyskočilovi se třemi dalšími přílohami. O těchto listech bude pojednáno v souvislosti s tématy a vydavatelskou situací v padesátých letech.

1.2 Prameny a literatura

Tato edice vychází z poznatků jiných autorů, především z výboru Jiřího Oliče a Marka Nekuly *Píšu to při světle nočním: výbor z korespondence z let 1940–1961* (1998), monografie Jiřího Oliče *Čtení o Jakubu Demlovi* (1993), vzpomínek Stanislava Vodičky *Básník Jakub Deml v Tasově* (2001) a díla Vladimíra Binara *Čin a slovo: kniha o Jakubu Demlovi* (2010), z něhož čerpá také podrobnou bibliografii básníkovy díla. Významné místo mezi literaturou zaujímá rovněž dílo Bedřicha Fučíka *Čtrnáctero zastavení* (1992), konkrétně kapitoly věnované Jakubu Demlovi a Vítězslavu Nezvalovi. Tyto a další zdroje uvádíme v seznamu literatury.

Porovnáváme rovněž paralelní epistolografii Jakuba Demla z daného období – zkoumáme korespondenci s Josefem Battou, Dušanem Straňákem, Janem Amosem Vernerem, Jirím Blažkem, Karlem Hlineckým, manželi Vítězovými a dalšími osobnostmi.² Pozornost věnujeme také rozsáhlému souboru dopisů Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi, který zpracovala Kateřina Ševčíková v bakalářské diplomové práci *Dopisy Jakuba Demla*

¹ Například z dopise z 29. května 1950 Junová Maršíkovi píše: „Co se týče Vaší osobní zásluhy, domyslíte se, že ve Vás vidíme prodloužení ruky světcovy a nástroj Boží [...]“

² Zmíněné korespondenční soubory jsou uloženy v LA PNP. V případě Jiřího Blažka zkoumáme pouze část korespondence, které byla dostupná před březnem 2023.

Timotheu Vodičkovi (2010) a magisterské diplomové práci *Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi z let 1944–1961: Edice korespondence* (2012).

Edice dopisů Jakuba Demla Václavu Maršíkovi se inspiruje ediční řadou *Korespondence Jakuba Demla*, ve které dosud vyšla Demlova epistolografie s různými adresáty.³ Formu úvodů k vysvětlivkám, jmennému rejstříku, ediční zprávě i soupisu korespondence přebírá tato edice z uvedených publikací s výslovným souhlasem jejich editorek.⁴

1.3 Zaměření komentáře

V tomto komentáři nejprve představíme adresáta Václava Maršíka, počátek jeho přátelství s Jakubem Demlem, pojednáme o frekvenci a rozsahu dopisů, žánru epistolografie, autorské stylizaci, tématech a motivech dopisů a v neposlední řadě se zaměříme na období padesátých let a jeho dopady na život křesťanského spisovatele.

2. Zjevil jste se mi jak ten čerstvě ražený zlatý dukát

2.1 Adresát Václav Maršík

O postavě adresáta Václava Maršíka se dozvídáme jednak z Demlových dopisů, pohlednic či lístků, jednak z Maršíkových *Vzpomínek na P. Jakuba Demla*, ve kterých autor zmiňuje vzájemnou korespondenci, společné známé i návštěvy v Tasově. První část *Vzpomínek* je souvislejší, druhá část obsahuje především fragmenty z rozhovorů, které se odehrály při návštěvách.⁵ Doplnující zdroje při našem zkoumání tvořily zmínky o Maršíkovi v Demlových dopisech jiným adresátům. Přesto se o Maršíkově osobě nepodařilo dohledat mnoho informací.

Z úvodních dopisů poznáváme, že ačkoli básník Maršíka zatím příliš nezná, věnuje mu plnou důvěru. Již 12. června 1950 mu zasílá adresu Timothea Vodičky se slovy: „Jemu

³ Například *Carissime, kde se touláte?: Dopisy Jakuba Demla příteli Josefu Ševčíkovi do Babic* (Deml – Ševčík – Kořínková, ed. – Mrázková, ed., 2010). Bibliografické údaje všech svazků řady viz seznam literatury.

⁴ Eliška Müllerová, Daniela Iwashita, Šárka Kořínková a Barbora Petřů.

⁵ Maršík o Jakubu Demlovi píše například toto: „P. Deml mně dost psal, delší dopisy, i pozdravy, přání atp. Dával mně knížky, obrázky, drobné pozornosti, ale též jeden svůj rukopis (nevydaný překlad s poznámkami), texty svých posledních veršů. Ze všeho byla znát otevřenost, dobrotu. V jeho společnosti jsem měl pocit pohody, mohl jsem být cele sám sebou, bez sebemenší masky. Ten čas byl moc vzácný dar.“

můžeme říci všechno, bude-li Vám toho třeba. Je to přítel *Boží*.“ Svou novou spřízněnou duši zároveň zkouší (přestože jen zlehounka), když píše: „neznáte snad i pana *JUDr. Viléma Šimánka* z Olomouce?“, ale hned v následujícím dopise obrací a přiznává: „Tomu panu dr. Šimánkovi do Olomouce nepište, on je ženat a takový nemůže být zpovědníkem. Dal jsem Vám jeho jméno a bydliště jenom proto, abych byl nucen ověřit si zas jeden zázrak, a ten jsem si ověřil zjištěním, že se s tím pánem vůbec neznáte.“

Zůstává až s podivem, že Deml není v dané době obezřetnější a svému novému příteli se bezodkladně svěřuje s osobními záležitostmi. Mimo jiné mu hned v roce 1950 zasílá darem svůj rukopis překladu Sv. Bernarda, dále se zmiňuje o záměru ONV a MNV vyvlastnit mu zahradu pro *Československý svaz mládeže*, jinde popisuje, které texty překládá Marie Rosa Junová, a nešetří ani informacemi o osobách ze svého okolí – zasílá Maršíkovi například adresu Jiřího Blažka a dodává, že ho Blažek v Tasově navštěvuje, atd. Otázka, čím si Maršík tak brzy získal básníkovu důvěru, nemá jednoznačnou odpověď. Přesto však nelze přehlédnout to, co Deml sám na počátku přátelství s Maršíkem poznamenal: „Znáte tolik mně známých, milý pane Václave [...]“ (28. května 1950). Básníkovu rychlé spříznění s Maršíkem bylo pravděpodobně ovlivněno společnými známými a vírou v zásah vyšší moci, která zapříčinila příchod neznámého poutníka do Tasova.

Již od roku 1950 Maršík Demlovi materiálně vypomáhá, a to jednak přímo zasíláním financí, jednak nepřímo – stává se jakýmsi kolportérem knih, rukopisů a dalších věcí. Dne 8. dubna 1952 básník píše: „Milý pane Václave, peníz veliký jsem sice od Vás dostal, ale nenapsal jste, co jsem za něj dlužen...“ Na Velký pátek 1954 vzkazuje Deml Timotheu Vodičkovi: „Pan Maršík sám se k nám chová věru po křesťansku a mecenášsky už několik let, ten je *mimo* všechno podezření!“ (Ševčíková, 2012, s. 90).

Další zmínka o Maršíkovi se vyskytuje v témže listě Vodičkovi – básník se za Maršíka přimlouvá: „On [Maršík – pozn. editora] je člověk svobodný, vážný, prostý, docela nenáročný – a byl by to hřích, kdybychom podezřívali, že ho někdo chytrý zneužije ve svůj prospěch [...]“ (Ševčíková, 2012, s. 90). Další zmínku nacházíme v dopise z 9. září 1952: „Co jsem toto psal, přišel poutník z Vysokých Tater a odputoval k Praze včera odpoledne. Výborně ministruje a výborně žije. Je svobodný a má asi třicet let. Prozíratelnost jej udržuje v úradě, ač své světlo nestahuje jako kočka dráčky...“ (Ševčíková, 2010, s. 144). Dopis, jehož psaní Maršíkův příchod přerušil, je datován 7. zářím 1952, což koresponduje s datací Maršíkovy návštěvy v Tasově zmíněné ve *Vzpomínkách*.

Ze zkoumaných listů také vyplývá, že básník Václava Maršíka neoddelitelně spojoval s jeho přítelem z války Josefem Styborem. Nasvědčují tomu i dva dochované

listy, které básník Styborovi adresoval a které jsou uloženy v LA PNP.⁶ Jelikož naše edice nepředstavuje korespondenci vzájemnou, nemůžeme určit, do jaké míry se Maršík o Josefu Styborovi zmiňoval, Demlovy odpovědi však sugerují vzájemnou blízkost a spřízněnost těchto dvou přátel.⁷

O Václavu Maršíkovi jako o reálné osobě, která vstoupila do Demlova života, toho lze říct jen velmi málo. Z adres uvedených na obálkách vyplývá, že byl bankovním úředníkem Státní spořitelny, poměrně často se stěhoval, ale vždy v rámci území Prahy (všechna pravděpodobná bydliště, která jsou zapsána na pohlednicích či obálkách, otiskujeme v soupisů dopisů). Dne 17. září 1960 se oženil s Annou, jejíž rodné příjmení se nepodařilo dohledat.

„*Nevím o Vás nic*, zjevil jste se mi jak ten čerstvě ražený zlatý dukát, který jsem ve svém životě uviděl ponejprv,“ píše Deml Maršíkovi v dopise z 26. května 1950 a zdá se, že ani my dnes nevíme o mnoho více.

2.2 První setkání Jakuba Demla a Václava Maršíka

Nejdůležitější zdroj poznání prvního setkání představují *Vzpomínky*, ve kterých Maršík svůj příchod do Tasova detailně popisuje. Zároveň z nich vyplývá, že nápad s návštěvou nepocházel od Maršíka, ale od jeho přítele Josefa Stybora, který byl zřejmě Demlovým čtenářem a několik let Maršíka přemlouval, aby básníka společně v Tasově navštívili.⁸ Tato návštěva nakonec proběhla zřejmě 21. května 1950.⁹

Maršík hned na začátku *Vzpomínek* zmiňuje své obavy: „Považoval jsem za opovážlivost vtírat se do okruhu takové osobnosti. Co ten měl a má asi přátel – na své

⁶ V jednom z nich (datovaném 15. červnem 1950) Deml píše: „Milý pane Stybore, když jsem 1929 kupoval v Římě pro Pavlu Kytlicovou obrázek sv. Pavla, nemohl jsem ho sehnat a všude mi řekli, že mají jen sv. Petra a Pavla, že sv. Pavel není bez sv. Petra... Tak je tomu i s naším sv. Cyrilem a Metodějem – a pro mne po tisíci letech i s panem Styborem a Maršíkem...“

⁷ Deml si byl vědom jejich těsného spojení, což je zřejmé i z jeho dopisů Maršíkovi. Hojně se zde vyskytují poznámky jako: „Pozdrav i panu Styborovi!“, „Milý pane Václave, zatím aspoň takto Vás a pana Stybora pozdravujem“, „Ale denně Vás a pana Stybora pozdravuji skrze Pavlu Kytlicovou [...]“, „Pozdrav Vám, milý pane Václave, a rovněž panu Styborovi“ nebo: „Pan Stybor si troufal, proč by ne Vy?“

⁸ *Vzpomínky na P. Jakuba Demla*: „Měl jsem ve válce přítele p. Josefa Stybora. Ten mně půjčil pár jeho knížek a později, když jsme se blíže seznámili, stále si přál, abychom ho spolu někdy navštívili.“

⁹ Václav Maršík sice ve *Vzpomínkách* návštěvu datuje až 22. květnem, ale s přihlédnutím k prvnímu Demlovu dopisu datovanému 22. května 1950, kde se píše o „včerejší návštěvě“, událost datujeme 21. květnem 1950.

úrovni –, jak je asi zaneprázdněn, o čem bych já s ním mohl mluvit?“ Zdá se, že Josef Stybor přítele nakonec přesvědčil, a tak se návštěva uskutečnila. Samotné Demlovo přivítání pak Maršík ve *Vzpomínkách* komentuje slovy: „Se sevřeným srdcem jsem čekal u branky, Josef stiskl tlačítko. A za chvíli vyšel přes zahradu P. Deml. Tmavé šaty, kolárek, klobouk, hůl. ‚Tak pojdte, pojdte, poutníčkové‘ – volal a usmíval se.“¹⁰

Podobné vzpomínky se z Demlova pera nedochovaly, z odeslaných dopisů však můžeme posoudit, co toto setkání znamenalo pro básníka. Zvláštní pozornost je potřeba věnovat skutečnosti, že Deml napsal Maršíkovi první dopis jen den poté, co se rozloučili, a dokonce k němu připojil jeden ze svých rukopisů.¹¹ V dopise z 26. května 1950 básník píše: „A velmi, velmi myslím na Vás, milý pane Václave [...] Však už v posledním svém listě jsem Vám řekl, že jsme si pověděli sotva tisícinu toho, co jsme si mohli a chtěli říci.“ Vřelostí a vděkem za toto nečekané zjevení neznámého „poutníčka“ Václava v Tasově Deml nešetří ani v dalších, těsně po sobě následujících dopisech, z čehož vyplývá, že si Maršíka velmi rychle oblíbil.

Setkání v Demlovi vzbuzuje naděje a stává se pro něho důkazem, že milovaná Pavla Kytlicová nad ním stále drží ochrannou ruku (Maršík a Stybor během návštěvy zřejmě zamířili i k hrobu Pavly Kytlicové, proto si je básník navždy spojil právě s touto svou ochranitelkou). Ve svých listech básník Maršíka stylizuje až do role jakéhosi poutníka-vysvoboditele, o čemž bude ještě dále pojednáno. Hned 26. května 1950 básník zmiňuje: „Myslím, že přicházíte zdaleka, abyste mi přinesl poselství klidu, odkud se ho mohu jedině nadát.“ V novém spojení snad spatřuje bezpečný přístav, díky kterému bude moci přestát nelehké období.

3. Dávám Vám denně, co mohu, ze svého kněžství

3.1 Žánrová otázka

Než přistoupíme k popisu žánrových znaků Demlovy korespondence, musíme upozornit na to, že samotný žánr korespondence či epistolografie postrádá jednoznačnou definici. Dopis bývá většinou bývá definován nikoli na základě použitého slohového postupu, ale spíše

¹⁰ Maršík dále píše: „Všechna tréma ze mě spadla, za chvíli jsem se cítil jako u člověka, se kterým jsem v dávném a důvěrném přátelství. Celý den se nám se sl. Rosou Junovou věnoval, odpoledne nás šel vyprovodit až ke kříži za Tasovem. Odjeli jsme a po cestě jsme se stavili ještě na Křemešníku. Do notýsku jsem zapsal: ‚Požehnaná cesta!‘“

¹¹ Deml v dopise z 22. května 1950 píše: „přijměte jeden z mých letošních rukopisů jako z ruky téže Pavly Kytlicové. Je to překlad ze Sv. Bernarda [...]“

pomocí svých formálních znaků, jako jsou datace, lokace, úvodní a závěrečné oslovení a podpis pisatele, a také pomocí rolí, které na sebe berou účastníci komunikačního procesu – tedy odesílatel a adresát.

Například dle Milana Blahynky je dopis „písemné sdělení, výzva nebo dotaz, text určený obvykle jednotlivému adresátovi, kterého pisatel (odesílatel), na konci *d.* podepsaný, alespoň v záhlaví oslovuje“ (1984, s. 80). Petr Komenda píše, že „[o]sobní korespondence je ‚mezním‘ komunikátem: jeho klíčovou vlastnost představuje interakční funkce, z níž vyplývá výrazná heterogenita prostupující rozličné plány jazyka, výrazu, kompozice“ (2008, s. 6). Dle Janáčkové je „[s]oukromý dopis [...] žánr výjimečný, hraniční, o to hned v několika ohledech. [...] [S]tojí na hranici mezi psaností a mluveností, oficiálností a intimitou. [...] [U]platňuje zřetel k nějakému ‚ty‘ a zřetel k nastolení a udržení kontaktu. Stojí tedy [...] také na hranici mezi monologem a dialogem“ (2001, s. 9). Jedlička, Formánková a Rejmánková zase ve své definici zdůrazňují kanál komunikace: „Jako samostatný útvar je dopis určován hlavně podle toho, že je to písemné sdělení posílané adresátovi pomocí pošty nebo nějakého posla“ (Jedlička – Rejmánková – Formánková, 1970, s. 159).

Většina Demlových dopisů Maršíkovi formální znaky korespondence vykazuje. Pravidelně se zde objevuje úvodní oslovení,¹² závěrečné oslovení i podpis autora, ke kterému je v mnoha případech přidán ještě podpis Marie Rosy Junové, výjimečně se zde objevují podpisy dalších osob (Timothea Vodičky, Dušana Straňáka, Josefa Vrby...). Původní datace se na korespondenčních jednotkách objevuje zhruba v polovině případů, mnohdy je zde druhotně připsána zřejmě Maršíkovou rukou, v ostatních případech chybí (podrobné informace podáváme v soupisu korespondence). Lokace se zde vyskytuje spíše ojediněle. Pokud se na definici podíváme v pojetí Jedličky, Formánkové a Rejmánkové, musíme konstatovat, že zřejmý je také záměr autora odeslat sdělení adresátovi, třebaže u Demla je situace složitější – někdy totiž zasílá opisy téhož psaní více osobám. Přílohy jsou většinou původně nedatované a postrádají úvodní i závěrečné oslovení, což je adekvátní vzhledem k jejich doplňující funkci.¹³

Dalším teoretickým problémem, který v souvislosti s žánrem korespondence vyvstává, je jeho tendence k mísení s žánry jinými – dopis je otevřen k přijímání různých slohových

¹² „Milý pane Václave Maršíku“, „Drahý pane Václave“, „Milý pane Václave“ atp.

¹³ Například list 39 D b obsahující mariánskou modlitbu, který byl odeslán jako příloha k dopisu z 20. prosince 1953.

postupů, které se uplatňují v jiných žánrech. Co se týká korespondence Jakuba Demla s Václavem Maršíkem, nejsilněji do dopisů proniká žánr kázání. V mnoha dopisech rysy kázání vykazuje převážná část rukopisu.

Dle Mocné je kázání „[d]uchovní řeč, která si klade za cíl působit na morálku, náboženské vědomí a vzdělání určitého okruhu posluchačů“ (2004, s. 295). Jedná se podle ní o dílo autorské bez primárního cíle vyvolat „estetický účinek“, mezi jehož základní prvky patří přítomnost řečnických figur, exempel, symbolů. Co se týká kompoziční výstavby, vyskytuje se zde „vstupní citát z Písma a oslovení posluchačů nebo čtenářů“ (Mocná et al. 2004, s. 296).

Většina homiletických pasáží v Demlových dopisech tyto rysy vykazuje. Básník užívá mnoho řečnických figur, exempel i symbolů,¹⁴ ta však nejsou směřována k širší obci, ale k jedinému adresátovi. Také o Demlově autorském přínosu není pochyb – obvykle si vypůjčuje citáty z Bible či biblickou symboliku, ale vytváří z nich vlastní pojednání. Oslovování čtenáře je typickým rysem jak epistolografie, tak homiletiky. Co se týká estetického účinku, pro Demla jakožto básníka hrál zjevně důležitou roli, rukopisy však vykazují i funkci apelativní – snaží se zapůsobit na morální citění adresáta. Tomu napomáhá i monologická forma zmíněných pasáží, která je pro výstavbu kázání důležitá.

Monologická forma se nutně projevuje umenšenou interakcí autorského subjektu a adresáta v dopisech. Zatímco například v korespondenci s Dušanem Straňákem Deml často navazuje na Straňákovy životní události a vztahuje se k jeho realitě, v korespondenci s Maršíkem tyto vnější okolnosti často opomíjí. Na mnoha místech jeho vztah k adresátovi připomínají pouze stručné otázky či poznámky, které korespondenci kotví v časoprostoru – například v přípise dopisu z 16. listopadu 1950: „Pozdravuji i přítele Josefa. Chvála Bohu, také je citlivý sluchem pro Tichý oceán...“ Kvůli této tendenci a monologické formě projevu mnohdy sdělení působí, jako by Deml adresáta až opomíjel, zde je však třeba položit si otázku, zda právě ona exkluzivní kázání nejsou nejvyšším možným druhem pozornosti, který

¹⁴ Příkladem může být úryvek listu z 10. listopadu 1952: „Proto také archanděl Rafael řekl *tajně* oběma Tobiášům: Dobrořečte Bohu nebeskému a přede všemi živými vyznávejte ho, neboť jest učinil s vámi milosrdenství své. *Tajnou* zajisté věc královskou dobré jest *ukrývatí*: ale skutky Boží vyznávají a zjevovati poctivé jest.“, nebo (asi) z 26. dubna 1954: „Až jasněji poznáte, co je *Církev*, nebudete se cítit ani rozpoltným, ani nejistým, ani mdlým, ani ospalým, a vstoupíte do řady jejích bojovníků bděle, rozhodně, mužně a radostně.“

mohl Maršík od kněze získat. V dopise z 27. května 1952 básník píše: „Dávám Vám denně, co mohu, ze svého kněžství [...]“.“¹⁵

V homiletických pasážích klade Deml zvláštní důraz na postavu Panny Marie. Děje se to i proto, že rok 1954 byl rokem mariánským. Mariánský kult se v korespondenci projevuje různými způsoby – někdy jen stručnými připomínkami mariánského roku, jindy přímo zdůrazňováním osoby Panny Marie jako významné ochránitelky či v souvislosti se slavením mši.¹⁶ Jako přílohu k dopisu z 20. prosince 1953 Deml dokonce zasílá Maršíkovi mariánskou modlitbu, kterou zdobí velkým červeným obrázkem písmena „M“. Na konci roku 1953 píše: „Kdo 8. prosince a ve svátky shora uvedené a o sobotách mariánského roku navštíví kostel nebo kapli zasvěcenou Panně Marii, získává dvojí plnomocné odpustky.“

Několikrát zde byl zmíněn žánr exempla, který lze chápat jako součást kázání. Dle Mocné exemplum „formou krátkého, k tomu účelu stylisticky upraveného konkrétního příběhu induktivně dokazuje obecnou tezi“ (2004, s. 183). V Demlových rukopisech se tyto pasáže vyznačují spojením nadpřirozeného či sakrálního s pozemským či profánním.¹⁷ Výjimkou nejsou ani latinské citáty začleněné bez jakéhokoli předělu do českých textů.¹⁸ Deml se na Maršíka zajisté snaží působit jako vzor ve víře a zároveň si je vědom toho, že s ním otázky víry může upřímně sdílet. V listě z 27. května 1952 přímo poznamenává: „Vím, co nás nejlépe spojuje a co nás jaksi oprávnjuje k bratrské důvěře: je to Naše skryté utrpení pro Církev, pomalu pučící květ mučednictví [...]“.

Homiletické pasáže však nelze chápat pouze jako projev dobrodiní s cílem zapůsobit jako kněz na věřícího přítele. Je zřejmé, že Demlovi možnost kázat chybí, proto se k homiletice uchyluje alespoň v korespondenci. Zároveň je mu odepřena možnost publikovat svá díla ve *Šlépějích*, ve kterých by mohl dané literární postupy využívat.

¹⁵ Deml si je vědom skutečnosti, že se příliš neptá na Maršíkovy životní události, několikrát se ho proto výslovně dotazuje, co by potřeboval – v dopise z 27. května 1952 také zmiňuje: „Mluvím stále o sobě, ale co Vy? Co Vy byste ode mne potřeboval?“

¹⁶ Například v dopise z Vánoc 1952: „že ji pozdravujem, a že jsem dnes za ni sloužil mši svatou – ke cti Panny Marie.“

¹⁷ Příkladem může být dopis z 28. května 1950: „Máme dnes Boží hod svatodušní – je vítr a zima. Vítr je plášť Ducha svatého, neviditelného, a ta zima dnes čiší z lidských srdcí, také neviditelných. Včera při svém zahradničení jsem se nožem pěkně řízl do čeculky pravého palce, proto nemám pero dosti pevné a musím psát pomaleji.“

¹⁸ Například v dopise z 8. srpna 1952: „Děkuji Bohu za Vaši oddanost i knězi tak nehodnému, cuius dignitas et in indigno servo non deficit, jak praví mešní orace...“

Co se týká jiných Demlových adresátů z téže doby, podobně dominantní homiletiku v písemném styku s nimi nepozorujeme. Například v listech Timotheu Vodičkovi však zase spatřujeme tendenci epistolografie mísit se s žánrem kroniky.¹⁹ Jak zmiňuje Ševčíková, Deml „do své korespondence začleňuje vyprávění z Tasova o různém rozsahu, většinou anekdotického charakteru, humorné příhody sousedů či zprávy z „černé kroniky““ (2012, s. 12).

V básnickových listech Maršíkovi také nalzáme rysy deníku. Mocná žánr deníku definuje jako „[ch]ronologicky řazené, zpravidla datované osobní záznamy, pořizované v krátkých intervalech a bez časového odstupu“ (2004, s. 98). Dále dodává, že „[d]eník náleží do žánrové oblasti dokumentární literatury (literatury faktu)“ a má „autokomunikační charakter“ (Mocná et al., 2004, s. 98).

Dané rysy jsou nenápadnější v dopise z 12. listopadu 1951, v němž básník datuje jednotlivé události ze svého života a chronologicky o nich pojednává.²⁰ V jiných dopisech nejsou deníkové pasáže zvláště vyčleněné. Deníkové datace jsou v těchto případech suplovány datacemi jednotlivých dopisů.

Vzhledem k tomu, že autor záznamy již od počátku zamýšlel zaslat jiné osobě, nemůžeme uvažovat o jejich čistě autokomunikační funkci, a v potaz musíme brát i silnější autorskou stylizaci, o které bude pojednáno v následujících kapitolách. Z téhož důvodu deníkové pasáže rovněž nevykazují tak osobní ráz, jako kdyby fungovaly ryze autokomunikačně. Na druhou stranu Deml v rukopisech často píše o osobách, které Maršík neznal, a pojednává o nich jako o známých, což ukazuje na psaní pro vlastní potřebu. Tímto postupem básník také porušuje jazykovou presupozici korespondence, čímž umenšuje již zmíněnou interakci mezi autorským subjektem a adresátem.

Deníkové pasáže vnímáme i jako významné zdroje poznání Demlova života, jakožto, dle Komendy, „psychofyzick[ého] autorsk[ého] subjekt[u]“ (2008, s. 30). Zdá se, že Deml nedokázal důležité události ze svého života nesdílet nebo je alespoň nepřetavovat do svého díla. Vzhledem k tomu, že publikace – jak již bylo zmíněno – nepřicházela v padesátých letech v úvahu, nezbývalo básníkovi než své myšlenky vyjádřit v dopisech.

¹⁹ Deml v letech 1922–1929 vykonával funkci tasovského kronikáře. Viz Deml, Jakub. *Kronika městečka Tasova: Faksimile tasovské kroniky psané v letech 1922–1929 Jakubem Demlem* (1991).

²⁰ „Od toho dne, co jste byl posledně u nás, zase lecco nového. 28. září byli pod naší střechou tři slovenští kněží, jeli z Prahy z toho mírového sjezdu. [...] 18. října byla zde MUDr. Blanka Blažková, sestra grafika Jiřího Blažka. [...] 27. října zde byl Josef Jenáček ze Zlína, dříve asi harcovník Lidové strany, a mermomocí si představoval, že je v Tasově delfská věštitna, i měl jsem často domněnku, že je Missus.“

4. Svatý Josef taky neměl svatbu hlučnou

4.1 Frekvence a rozsah dopisů

Korespondenční soubor obsahuje 73 položek, k nimž náleží soubor prázdných obálek. Níže se budeme zabývat pouze korespondencí Jakuba Demla Václavu Maršíkovi, pomineme tedy dopisy jiných osob adresované Maršíkovi i Demlovy dopisy jiným osobám.

Pokud se zaměříme výlučně na dochované dopisy, které otiskujeme v této edici, můžeme konstatovat, že z roku 1950 pochází deset dopisů, z roku 1951 sedm, 1952 jedenáct, 1953 deset, 1954 jedenáct, 1955 šest, 1956 tři, 1957 čtyři, 1958 čtyři, 1959 jeden a 1960 šest. Z uvedeného vyplývá, že v první polovině padesátých let (zhruba do roku 1955) byla četnost korespondenční výměny pravděpodobně nejvyšší, naopak od roku 1955 do roku 1960 poklesla. Pokud však k dochovaným dopisům připočítáme i prázdné obálky adresované Maršíkovi, musíme část tohoto tvrzení poupravit.

Díky prázdným obálkám mimo jiné zjišťujeme, že písemný kontakt nekončí rokem 1960, ale zřejmě až lednem roku 1961, zhruba měsíc před básníkovou smrtí. Deset obálek Maršíkovi, ke kterým se nedochovala příslušná psaní, nám také pomáhá potvrdit tezi, že zřejmě nejčetnější byla korespondenční výměna v letech 1950–1954. Naopak je potřeba vyvrátit, že korespondence vykazovala sestupnou frekvenci již od roku 1955, v souboru se totiž nachází čtyři obálky datované rokem 1956, dvě rokem 1957, dvě 1958, jedna 1960 a jedna 1961. Frekvence korespondenční výměny tedy pravděpodobně začala klesat až v letech 1957–1961, což ovšem nesouviselo s ochlazením vztahu mezi adresáty, ale s Demlovým zhoršujícím se zdravotním stavem a častými pobyty v nemocnici. Domníváme se, že právě básníková nemoc sehrála nejvýznamnější roli v útlumu korespondenční výměny v posledních letech.

Spolu s frekvencí klesá ke konci zkoumaného období i rozsah dopisů. Na začátku přátelství Deml zasílá nejvíce rozsáhlých osobních dopisů, které se vyznačují vyšší sdělnou funkcí, naopak v posledních letech (ke konci padesátých let a v roce 1960) zasílá spíše krátká připomenutí v podobě pohlednic či lístků, která vykazují funkci kontaktní a pomáhají přátelství udržet. Básníkovu snahu o zachování kontaktu je však třeba vyzdvihnout – přestože ho v posledních letech trápily zdravotní problémy, dával najevo, že na svého přítele Václava nezapomíná. Korespondenční soubor uzavírá sice stručné, avšak laskavé přání k Maršíkovu snatku: „VÁCLAVU A ANIČCE Maršíkovým. // 17. září, když jste šli k oltáři, / sloužil jsem za VÁS mši svatou. // Myslím, že svatý Josef / taky neměl svatbu hlučnou.“

Václav Maršík se ve *Vzpomínkách* také zmiňuje o návštěvách v Tasově. Lze říci, že svou četností vykazují obdobný model jako korespondence. Maršík Demla navštívil několikrát, většinou to bývalo v září, když se vracel ze Slovenska, kde zřejmě pravidelně trávil dovolenou. Dle *Vzpomínek* můžeme jednotlivá setkání konkrétně datovat: 27. května a 16. září 1951, 7.–8. června a 7.–8. září 1952, 20.–22. září 1953, 21.–23. září 1956, 12.–13. a 26. září 1959.²¹ Zatímco v prvních třech letech návštěvy navazují po roce, později jejich frekvence klesá. Nezmiňujeme návštěvu první, která proběhla zřejmě 21. května 1950 a o které zde již bylo pojednáno.

4.2 Srovnání frekvence a rozsahu Demlovy korespondence s Maršíkem a básníkovy korespondence s jinými adresáty

Co se týká frekvence a rozsahu Demlovy korespondence s jinými adresáty v témže období, můžeme konstatovat různé závěry. Například frekvence dopisů Josefu Battovi zůstává poměrně konstantní, jedná se však celkově o soubor menšího rozsahu. Největšího rozsahu jsou z daného období korespondence s Timotheem Vodičkou, Jiřím Blažkem,²² Dušanem Straňákem, manželi Vítězovými, Karlem Hlineckým či Janem Amosem Vernerem.

Například s Janem Amosem Vernerem Deml udržuje poměrně konstantní korespondenční výměnu, v každém případě se však jedná o korespondenci méně četnou než v předchozích letech. Náhle ji ukončuje v roce 1957, což zřejmě souvisí s kauzou s Československým spisovatelem, který ohlásil vydání Demlových *Mých přátel* bez básníkovy svolení. Deml se domníval, že Janův bratr Samuel o tomto záměru musel vědět již dříve, a zazlívá oběma bratrům, že ho neinformovali. V dopise z 5. srpna 1957 básník Janu Amosi Vernerovi píše: „Samuel jako důvěrník redakce Československého spisovatele musil vědět o programu tohoto nakladatelství mnohem dříve, než byl vydán tištěný program. A neřekl nám nic, a dopustili jste oba, aby se přátelé domnívali, že je to s mým souhlasem.“ Deml také zdůrazňuje, že je pro něj důležité, aby se jejich společní přátelé dozvěděli pravdu: „Milý Skautíku, chci vědět pravdu, a to co nejdříve. A všichni naši přátelé musejí vědět pravdu. Máš-li k tomu co říci, řekni mi to do čtrnácti dnů, než začnu já říkat, co já k tomu mám říci.“

²¹ Většinu uvedených dat se nepodařilo ověřit z jiných zdrojů.

²² Velká část korespondence s Jiřím Blažkem byla objevena v březnu roku 2023 u jeho příbuzných, tyto listy naše práce nereflektuje.

Básníkovi vztahy s Timotheem Vodičkou se proměnily již po Vodičkově sňatku s Marií Rosou Junovou v roce 1956, ale ještě více ochladly kvůli rozepři mezi Vodičkovými a Demlem v letech 1959–1960. V říjnu téhož roku se podařilo spor urovnat, ale již v únoru 1961 básník umírá.

Je nutné konstatovat, že většina Demlových přátel, se kterými si dopisoval v předchozích obdobích, se v padesátých letech nacházela buď ve vězení (například Jan Zahradníček či Bedřich Fučík), nebo již byla po smrti (například Josef Florian). Básník si byl zajisté vědom i nebezpečí, které korespondenční výměna představovala pro veřejně známé osobnosti, zřejmě i proto volil pro některá svá sdělení adresáty neznámé, tedy i Václava Maršíka.

5. Jsme tedy stále jako v zákopech a na bojišti

5.1 Autorská stylizace

Než se ponoříme do problematiky autorské stylizace v Demlových dopisech, rádi bychom připomněli problematiku subjektu v díle. Jak zmiňuje Saicová Římalová v souvislosti s dopisy Boženy Němcové, u korespondence je potřeba oddělovat „**psychofyzické osoby** autora a čtenáře (adresáta dopisu)“ (2005, s. 17) – či dle Komendy „psychofyzický autorský subjekt“ (2008, s. 30) – od jejich „**ztvárnění v textu**“ (Saicová Římalová, 2005, s. 17). Dle tohoto přístupu budeme dále oddělovat Demla jakožto psychofyzickou osobu a Demla – autorský subjekt či osobu ztvárněnou v dopisech, která je různými způsoby stylizována.

Stylizace autorského subjektu má, jak zmiňuje Petr Komenda, „poskytnout adresátovi přesvědčivý obraz osobnosti pisatele [...]“ (2008, s. 25). Nesmíme přitom zapomínat, že „subjekt nahlíží na sebe sama z pozice druhého, selektuje i kombinuje informace tak, aby obraz autorského subjektu (zprostředkovaný vypravěčem skrze ich-formu zpovědní či reflexivní) byl co nejvíce přesvědčivý“ (Komenda, 2008, s. 25).

5.2 Deml – kněz

V Demlově korespondenci Maršíkovi je nejvýraznější stylizace subjektu do role kněze, což nevnímáme v rozporu s rolí zmíněné „**psychofyzické osoby**“ (Saicová Římalová, 2005, s. 17) v reálném životě.

Stylizaci napomáhá především inklinace k žánru homiletiky, o které jsme zde již pojednali. Na rozdíl například od korespondence s Dušanem Straňákem, ve které Deml často tematicky vychází z reality a okolností adresátova života, u korespondence Maršíkovi pozorujeme spíše tendenci pojednávat o tématech nadosobních, tedy o tématech víry, která navíc přicházejí bez předchozího ohlášení. Vzhledem k tomu, že máme k dispozici pouze korespondenci jednostrannou, není možné rozhodnout, zda Václav Maršík ona kázání po Demlovi požadoval, či vycházela spíše z Demlovy vnitřní potřeby. Důležitý je také zvýšený výskyt apelativní funkce, která s žánrem kázání souvisí.

Na rovině motivické pozorujeme časté zmínky o „utrpení“, které Deml – kněz snáší, ba dokonce ho vnímá jako svůj úděl. Na jiných místech přímo slovo „utrpení“ nezmiňuje, přesto jej lze vnímat implicitně. „U nás nic nového, jsme tedy stále jako v zákopech a na bojišti,“ píše například Maršíkovi 11. května 1955.²³

Proč Deml svou roli kněze tolik akcentuje, a naopak umenšuje svou roli spisovatele? Zajisté to souvisí s utrpením kněžského stavu jako celku v tomto období – kněží se musí vypořádávat s hrůznými životními situacemi – a Deml za těchto okolností nemůže svou sounáležitost opomíjet. Ztotožnění se s rolí osoby, která šíří důležitá poselství, je pro básníka taktéž jistou obranou proti dobové ideologii, již považuje za scestnou.

Dalším důvodem mohla být snaha přiblížit se adresátovi. V již citovaném dopise z 27. května 1952 Deml pojímá utrpení a církve jako pouta, která mu dovolují zůstat s Maršíkem ve spojení. Básník tímto způsobem rovněž podporuje funkci kontaktnou (fatickou). Na druhou stranu, jak poznamenává Komenda, „[m]onologický hlas některých epistolografických textů [...] spíše interaktivitu dopisů narušuje než podporuje“ (2008, s. 32). Tím se vazba na adresáta naopak oslabuje.

5.3 Další stylizace autorského subjektu

Přestože se Deml nestaví pouze do role kněze, další stylizace autorského subjektu spíše pomáhají dotvářet stylizaci hlavní a jsou jí podřízené. Básník chce, aby ho adresát vnímal jako dlužníka, přítele, ochránce přírody, psance, a především jako pacienta, s čímž souvisí Demlovy časté pobyty v nemocnici a kontroly u lékařů v posledních letech života. S rolí

²³ Dne 28. května 1950 zase zmiňuje: „Mé utrpení v této věci je tak prudké, vševidoucí a všudypřítomné, tak drásavé, že na ně zemřu, neboť každý člověk na něco zemře.“

kněze mají tyto role mnoho společného – jejich prolínání napomáhá především leitmotiv utrpení, které se zdá být všudypřítomné.²⁴

5.4 Obraz Václava Maršíka v demlovské stylizaci

Příteli Václavu Maršíkovi Deml přisuzuje roli jakéhosi „poutníka-vysvoboditele“ či vykupitele a zachránce (především v prvních dopisech), posléze o něm pojednává spíše jako o ochotném pomocníkovi a prostředníkovi, který zařídí různé potřebné věci. V dopise z 10. ledna 1953 básník poznamenává: „*Proto se odvažuji dělat z Vás posla – Božího almužníka.*“ Podobně je adresát ztvárněn i v listech Marie Rosy Junové, jeho role pomocníka a prostředníka je však ještě významnější.

Deml dále klade důraz na adresátovu důvěryhodnost a trpělivost. Vykresluje Maršíka jako spolehlivého důvěrníka, od kterého mu nehrozí žádné nebezpečí. Na rozdíl od jiných adresátů je tato role zachována po celou dobu korespondence. Souvisí to samozřejmě i s faktem, že v reálném životě mezi adresáty nikdy nedošlo k roztržce, která by způsobila narušení či přetržení jejich vztahu.

6. Výpisky si udělejte. A něco nám o tom napište

6.1 Témata a motivy

Můžeme konstatovat, že výběr témat korespondence u Demla často vychází z jakési „obecné“ situace. Tím se sice na jednu stranu oslabuje exkluzivita adresáta, na stranu druhou však výlučnost adresátů podporují motivy či motivické řady, které se pojí pouze k jejich osobě. Tyto tendence nevnímáme konkurenčně, naopak je chápeme jako Mukařovského strukturní napětí mezi jednotlivými složkami textu.²⁵

²⁴ Například dopise z 26. srpna 1955 básník píše: „Lékaři mi vážně ‚předpisují‘, abych se šetřil a zachovával klid: nechodit mimo zahradu, na tu horní vůbec prý ne, a také prý ani do městečka – ani do schodů, ani do stráně, jen po rovince, a ne dlouho etc. Co nejmíň solit a kouřit, žádné uzeniny a také ne žlutky atd. Ale mám přece už právo na nemoc...“ Ještě později, 11. února 1960, poznamenává: „Lékaři mi slibují, že zas brzo půjdu do nemocnice. Mívám chvíle, jako bych již umíral. Nohy otékají, sotva na nich stojím, slábne srdce.“

²⁵ V díle *Studie z estetiky* (kapitole O strukturalismu) Mukařovský například poznamenává: „Podle našeho pojetí může být pokládán za strukturu jen takový soubor složek, jehož vnitřní rovnováha se bez ustání

V překládaném souboru se výběr tématu na základě „obecné“ situace nejnápadněji projevuje v případě kauzy s Československým spisovatelem, která se odehrála v srpnu 1957. Deml o ní píše vícero adresátů. Václavu Maršíkovi jsou posléze zaslány opisy básnickových dopisů Albertu Vyskočilovi, Vítězslavu Nezvalovi i Československému spisovateli. V dopise Albertu Vyskočilovi Deml píše: „Mám zde ještě opis toho, co jsem napsal Samueli Vernerovi (Jozefu Tkadlcovi) a jeho bratru Skautíkovi v souvislosti s tím Československým spisovatelem, to bych Vám mohl ještě poslat, neprijdete-li,“ z čehož jasně vyplývá, že i tyto listy neváhá poskytnout ještě dalším přátelům.²⁶ Co se týká básnickovy korespondence s Timotheem Vodičkou, dopis pojednávající o této kauze v něm nenacházíme. V roce 1957 Vodička pravidelně jezdil do Tasova, proto mu básník zřejmě vše vypověděl osobně.

Podobné postupy se kdysi vyskytovaly i v básnickových *Šlépějích* – otiskoval v nich různé dopisy, rukopisy, překlady a poznámky, aby se dostaly k širšímu publiku. Způsob, kterým Deml pojednává o kauze s Československým spisovatelem, se také podobá kauze z desátých let, kdy píše o tragickém vyústění přátelství s Eliškou Wiesenbergerovou. Tématu se věnuje v korespondenci s F. X. Šaldou, Evermodem Vladimírem Balcárkem, Ruženou Svobodovou a dalšími. Jedná se tedy o rys charakteristický pro celou Demlovu tvorbu, nikoli jen pro období padesátých let.

Z „obecné“ situace Deml vychází i při informování o dalších příhodách – 24. listopadu 1953 například Maršíkovi píše o nešťastné události, která se přihodila v Tatrách: „Tento měsíc obzvláště jsme na Vás vzpomínali: dostali jsem zprávu od jedné přítelkyně [...] že její 23letý synovec inženýr se zabil, sletěl v Tatrách z Lomnického štítu 4. října [...].“ Vodičkovi pak 4. prosince 1953 posílá list se sdělením: „Z Lomnického štítu 4. října se zřítíl a zabil synovec Jary Marie Ševčíkové, čtyřadvacetiletý inženýr [...].“ (Ševčíková, 2012, s. 49).

Dalším důležitým tématem, kterým básník zahajuje interakci nejen s Maršíkem, ale i s jinými adresáty, je reflexe písemností různého druhu. Naráží přitom na korespondenci přijatou od jiných adresátů,²⁷ ale referuje také o vlastních i cizích překladech, rukopisech,

porušuje i znovu vytváří a jehož jednota se nám proto jeví jako soubor dialektických protikladů.“

(Mukařovský – Chvatík, ed., 1971, s. 148).

²⁶ Dopis Samueli Vernerovi a jeho bratru Skautíkovi (Janu Amosi Vernerovi) se dochoval v dodatcích fondu Jakub Deml a jeho celé znění otiskujeme ve vysvětlivkách k dopisu 2 J b.

²⁷ Například tři po sobě následující listy (ze 14. a 28. února a 16. března 1951) Deml otevírá zmínkou o korespondenci s Jaroslavem Seifertem: „Milý pane Václave, básníku Seifertovi *půsů*“, „Milý pane Václave, Jaroslav Seifert mi odpovídá z Mariánských lázní“, „Milý pane Václave, Jaroslav Seifert zas mi psal a prosí

někdy i o vydaných dílech jiných autorů.²⁸ V dopise Maršíkovi z (asi) 26. dubna 1954 výmluvně rovnou bez oslovení přistupuje k rozboru vydané publikace Emmanuela Mouniera: „*Introduction aux existentialismes*, úvod do existencialismů, v plurále, a tím už je dán základní akord.“ Překvapující je také skutečnost, že Deml Maršíkovi posílá ke čtení Deník Timothea Vodičky a v dopise z 8. října 1952 ho žádá o popis dojmů z četby: „Milý pane Václave, sl. Rosa Vám vzkazuje, abyste si tento Deník přečetl dřív než Augustina a potom vrátil; výpisky si udělejte. A něco nám o tom napište.“ Tímto krokem potvrzuje, že do svého přítele vkládá velkou důvěru. Jindy Maršíkovi přímo pokládá otázku, která ho má přimět k hodnocení díla: „Co říkáte Malèguovi, jeho Augustinu?“ (10. listopadu 1952).

V listech Vodičkovi nacházíme podobnou tematiku. Například v dopise z 1. března 1954 básník píše: „Myslím, příteli, že si chcete vyvolat jasnou podobu *Františka Bílka*. Pro ten účel Vám nejlépe poslouží jeho *Stavba budoucího chrámu v nás*, kterou Vám tuto věnuji a posílám.“ (Ševčíková, 2012, s. 73). V dopise ze 3. února 1954 zmiňuje: „Carissime Domine Timothee, rukopis překlad P. Josefa posílám Vám nevyžehlený.“ (Ševčíková, 2012, s. 56). V případě Vodičky však literární témata zabírají větší prostor a o jednotlivých dílech, rukopisech či překladech bývá pojednáno detailněji, což souvisí s Vodičkovou vlastní literární činností a jeho rolí Demlova redaktora a editora, která Maršíkovi nenáležela.²⁹

V dopisech Dušanu Straňákovi jsou také často probírány různé literární počiny, dokonce Straňákovy autorské texty. Podobně jako v korespondenci s Vodičkou (a na rozdíl od dopisů Maršíkovi) zde Deml ve svých rozbořech zachází více do detailů a jeho projev je celkově osobnější.³⁰ Na rozdíl od listů Timotheu Vodičkovi se v komunikaci se Straňákem stylizuje do role zkušenějšího literáta či odborníka, který začínajícímu spisovateli uděluje cenné rady.

o modlitbu.“ Z rukopisu vyplývá, že Václav Maršík Jaroslava Seiferta znal, což se ovšem nepodařilo ověřit z jiných zdrojů.

²⁸ V korespondenci s Maršíkem zmiňuje například Junové překlad *Les fondements de la vie spirituelle*, její opisy *Theotima* od Františka Salského, válečný román či povídku Dušana Straňáka atp.

²⁹ O Stylizace subjektu adresáta/receptora v Demlově korespondenci s Timotheem Vodičkou se zmiňuje mimo jiné Kateřina Ševčíková v magisterské diplomové práci *Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi z let 1944–1961: Edice korespondence* (2012).

³⁰ Příkladem mohou být i různé podoby oslovení či loučení nebo existence svébytného humoru. Dopis z 24. září 1959 například začíná: „Nejmilejší Dušánku [...]“ a končí: „Tvůj přestárlý všedúchodce / Jakub Deml“. Tyto rysy v korespondenci s Maršíkem absentují.

Mezi další témata, o kterých se básník zmiňuje v korespondenci s různými adresáty, patří jednoznačně rozbor jeho životní situace, nejčastěji s detaily o situaci materiální, včetně nejrůznějších informací z hospodaření domácnosti. Deml často udává i přesné částky, které musí na něco vynaložit nebo si vypůjčit.³¹

Tyto „obecné“ či „sdílené“ situace, ze kterých vycházejí témata různých korespondencí, nám nejen pomáhají všimnout si společných rysů dopisů, ale jak bylo na mnoha případech ukázáno, upozorňují nás i na jejich rozdíly. V neposlední řadě díky nim můžeme usuzovat na míru důvěrnosti mezi adresáty.

Opačnou tendenci představují motivy či motivické řady, které se objevují v souvislosti s *jediným* adresátem. V případě Demlových listů Maršíkovi tvoří tuto motivickou řadu spojení Maršíka s Pavlou Kytlicovou či s návštěvou jejího hrobu. Básník se o své zesnulé přítelkyni a spolupracovnici samozřejmě zmiňoval i jiným adresátům, ale ti na rozdíl od Maršíka Kytlicovou z dřívějších dob znali (například Jan Amos Verner). Zmínky v jiných korespondencích také představují spíše připomenutí této ženy, nikoli její těsné spojení s adresátem. V dopise z 22. května 1950 Deml píše: „Milý pane Václave Maršíku, na doplnění Vaší pouti k hrobu ctihodné Pavly Kytlicové přijměte jeden z mých letošních rukopisů jako z ruky téže Pavly Kytlicové.“ Dne 26. května 1950 pak doslova poznamenává: „*Jste* ve spojení s † Pavlou Kytlicovou, a možná, že o tom ani nevíte...“ Deml o Maršíkovi nepřestává pojednávat v souvislosti Kytlicovou ani po mnoha letech, a tak se tato motivická řada prolíná celou korespondencí poměrně rovnoměrně.

7. Všechny ušní bubínky protrženy, všechny ruce v řetězech

7.1 Padesátá léta – církev

Období padesátých let bylo pro Demla obdobím nesnadným nejen z hlediska spisovatelské činnosti, ale také jeho kněžství. S nelibostí zpovzdálí sledoval snahu státu ovládnout

³¹ Například 14. ledna 1955 zmiňuje Timotheu Vodičkovi: „dovoz z Poříčí cum circumstantiis et cauda mne stál 100 K a je toho trochu víc než kubický metr, takže by s pořezáním mělo stát 200 Kčs.“ (Ševčíková, 2012, s. 145), Josefu Battovi 8. října 1956 přímo sčítá všechny své výdaje a půjčky, a pak dodává: „Taková je tedy dnes naše bilance za říjen [...]“ (Deml – Hrabal, ed. – Trávníček, ed., 2001, s. 55), Václava Maršíka 28. února 1951 informuje: „Včera mi zdejší poštmistr ukazoval poštovní poukázku, podle které dostanu na gáži o celé tři tisíce víc, tedy už zítra. Není-li to mýlka, zaplatil bych všechny dluhy, neboť bych měl 4000 + 3000 a mimoto prodala teď sl. Junová anglický slovník za 850 Kč. –“

katolickou církev a přetvořit ji k obrazu svému. Jak již bylo poznamenáno výše, zřejmě i z tohoto důvodu v dopisech Maršíkovi tolik akcentoval své kněžské poslání.

Jak poznamenávají Balík a Hanuš, „Únorem roku 1948 byl v Československu nastolen režim, jehož vztah ke křesťanství [...] byl v zásadě nepřátelský“ (Balík – Hanuš, 2007, s. 7). Komunistický režim jakožto ideologie založená na ateistickém smýšlení usiloval o podmanění církve a její kontrolu. Vaško zmiňuje „úsilí režimu ‚zreformovat‘ církev a učinit z ní církev ‚národní‘, odtrženou od Říma [...]“ (Vaško 2007, s. 11). Církevní představitelé se proti těmto tendencím bránili, ale jelikož režim nepolevoval, započalo dlouhé období útlaku a nesvobody.

V létě 1949 byla zahájena příprava Akce K., která měla za cíl výrazně omezit řehole. Ačkoli se to vysloveně neuvádělo, prakticky podnikala kroky k jejich eliminaci. Definitivní rozhodnutí o provedení této akce bylo učiněno v únoru 1950 a mezi jeden z bodů, které se měly uskutečnit, patřilo kompromitování řádů „po ukončení procesu Machalka a spol.“ (Vaško, 2007, s. 53–54). Jak poznamenává Martin Jindra, „[p]roces proti představitelům řádů, který dostal název ‚Machalka a spol.‘, bezprostředně souvisel s tzv. číhošťským zázrakem a s připravovanou Akcí K.“ ([b. r.], online). Procesem s Machalkou a dalšími představiteli řádů byla připravena půda pro spuštění Akce K. Řeholníci byli internováni v „centralizačních“ či „internačních“ kláštřích, což znamenalo, že se vzájemně mísily různé komunity věřících. Tento způsob internace hluboce nabourával jejich každodenní život, zároveň se tím však propojily dříve zcela oddělené řehole, které spolu nyní mohly komunikovat (Vaško, 2007, s. 60).

Deml měl koneckonců sám možnost navštívit „soustředovací tábor“ na Moravci, kam byli posíláni staří řeholníci (mezi nimi i kněží), kteří již nebyli schopni pracovat. Básníka návštěva Moravce inspirovala k sepsání prózy *Podzimní sen*.

V dané době se však v tehdejší Československu formovala i skupina kněží, kteří s komunistickým režimem spolupracovali. Tito „vlastenečtí kněží“ se zapojili například do tzv. národních poutí (poprvé v červenci 1949), které organizovala Katolická akce³² s pomocí Národní fronty. Dle Balíka a Hanuše „[o]rganizátoři zneužívali poutě k politické agitaci“ (2007, s. 129). Mezi zmíněné „vlastenecké“ kněze patřil Josef Plojhar, o kterém se Deml s despektem vyjadřuje v dopise z 6. ledna 1954: „Před pěti lety jsem zrovna tak odmítl spolupráci v Plojharově a Fierlingrově ‚Katolické akci‘ [...]“.

Pro úplnost tohoto historicko-politického kontextu je nutno dodat, že tehdejší papež Pius XII. krátce po založení Katolické akce exkomunikačním dekretem z roku

³² Založená v Československu v roce 1949.

1949 exkomunikoval z katolické církve všechny dobrovolné členy či podporovatele komunistických stran. Balík a Hanuš dále uvádějí, že po krachu Katolické akce se v první polovině roku 1950 začala připravovat organizace, která se více zaměřila na duchovní – poté vznikl Velehradský výbor katolického duchovenstva, který se později přejmenoval na Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva (Balík – Hanuš, 2007, s. 129–130).

Deml tyto události sledoval s velkou obavou o budoucnost církve i celého národa. Například dopis z 21. září 1955 je doslova prodchnut smutkem: „Co teď člověk o národě vidí a slyší, je tak hrozné, že srdce krvácí.“ Atmosféru padesátých let básník vystihuje rovněž v dopise z 16. listopadu 1950: „Všechny dálky mají přetáté žíly a otevřené tepny, všechna okna jsou ověšena rudými cáry, všechny ušní bubínky protrženy, všechny ruce v řetězech [...]“

7.2 Padesátá léta – Demlovy publikační možnosti a tvorba

Demlův protirežimní postoj se samozřejmě promítal i do hodnocení umělecké činnosti jiných osobností. Když například Maršíkovi 20. prosince 1952 popisuje studii Timothea Vodičky, je pro něj důležitá absence dobové ideologie: „Je to jasné, klidné a docela nové. Apologie katolické Církve až na naše časy, a přitom nikde nepadne slovo Marx, Lenin...“

Ideové neshody se prolínaly mimo jiné Demlovým vztahem s Vítězslavem Nezvalem, o jejichž odlišnosti a zároveň sounáležitosti již bylo mnohokrát pojednáno. Bedřich Fučík ve *Čtrnácteru zastavení* konstatuje: „Přestože si Deml a Nezval v rovině občansky racionálních idejí neměli mnoho co říci, v oblasti poezie stáli těsně vedle sebe [...]“ (1992, s. 178). Důležité je připomenout situaci z roku 1948, kdy Deml čelil obvinění z kolaborace a Nezval se ho jako tehdejší předseda filmového odboru Ministerstva informací zastal. Tento zásah podstatnou měnou přispěl k rozhodnutí soudu, který se pro Jakuba Demla přiklonil pouze ke „kratšímu podmíněnému trestu“ (Olič, 1993, s. 152).

Nabízí se otázka, co obě osobnosti k sobě tak táhlo. Zajímavý poznatek přináší Miloš Dvořák, který tvrdí, že „komplex hazardu a náhody zabírá celou významnou oblast jeho [Nezvalova – pozn. editora] díla a nebylo by správné přezírat jej. Myslím, že právě tímto komplexem je Nezval poután k Demlovi. Cítí přitažlivou sílu jeho odvahy.“ (2007, s. 219). Poté ještě dodává jasnou tezi: „Hodnota každého básnického díla je nakonec určována odvahou jeho autora.“ (Dvořák, 2007, s. 219).

Jméno Vítězslava Nezvala se na stránkách korespondence s Maršíkem poprvé objevuje hned v úvodním dopise z 22. května 1950, ve kterém básník svému novému příteli zasílá Nezvalovu adresu, a dokonce ho pověřuje, aby mu poslal vzkaz: „Chcete-li být

nástrojem Ducha svatého, oznamte Vítězslavu Nezvalovi, že dnes v den jeho padesátých narozenin byla za jeho duši obětována v Tasově mše svatá.“ Nezval je v korespondenci zmíněn ještě na několika dalších místech – podruhé v dopise z 6. ledna 1954, ve kterém Deml Maršíkovi popisuje Nezvalovu návštěvu, jež se uskutečnila 23. prosince 1953 a oběma stranám jistě přinesla roztrpčení. Nezval přijel Demlovi oznámit, že Český spisovatel miní vydat výbor z Demlova díla s Nezvalovou předmlouvou. Básníkovi byly nabídnuty „dva silné svazky, 10 000 exemplářů, větší záloh[a] a výborný honorář [...]“³³, ale přestože jeho domácnost v té době po materiální stránce trpěla, nabídku rozhodně odmítl. V stejném dopise také zmiňuje: „Přijali jsme tohoto vyslance vlídně, jak se sluší na hosta, a po jeho odchodu (byl tady dvě hodiny) ihned jsem za ním poslal doporučený dopis, ve kterém jeho nabídku a pozvání ‚k spolupráci‘ rozhodně a jednou provždy odmítám.“³³ Básník se zkrátka nehodlal se smířit s tím, že by jeho dílo kdokoli jakkoli okleštil.³⁴

V roce 1954 byla Demlova obava ze zásahů do jeho díla jistě pochopitelná. Odlišná situace však nastala v již zmíněném roce 1957, kdy se básník dozvěděl, že Československý spisovatel chystá vydat *Mé přátele*. Tato snaha zřejmě souvisela s proměnou politického a kulturního kontextu v průběhu padesátých let. Zatímco totiž v první polovině padesátých let probíhala v Československu postupná komunistická konsolidace moci, která vedla k omezení svobody projevu, tisku a náboženství, byly také zahájeny politické čistky, během kterých se perzekuovali nejen političtí odpůrci, ale také umělci a intelektuálové, kteří se neřídili oficiální linií strany, v druhé polovině docházelo ke značnému uvolnění politického klimatu, zejména Stalínově smrti v roce 1953. Na druhém sjezdu Svazu československých spisovatelů v roce 1956 spisovatelé požadovali uvolnění cenzury. V kulturní oblasti k určitému uvolnění opravdu došlo, což se projevilo mimo jiné snahou o návrat dříve perzekuovaných spisovatelů do literatury. Šéfredaktor Ladislav Fikar se tak návrhem na vydání *Mých přátel* zřejmě pokoušel začlenit básníka zpět do literatury, ten však jeho snahy zmařil.

Jakub Deml si tuto proměnu politického a kulturního kontextu očividně odmítal připustit a oba pokusy o vydání svých děl vnímal jako obdobnou snahu režimu poplatných osob do jeho díla nepřiměřeně zasahovat. Proti návrhu vydání *Mých přátel* se v roce

³³ Demlovým a Nezvalovým vztahem podrobněji zabývají například Jiří Olič ve *Čtení o Jakubu Demlovi* (1993) či Miloš Dvořák v publikaci *O Jakubu Demlovi* (2007).

³⁴ Své obavy z vydání konstatuje i v listu Timotheu Vodičkovi z 5. května 1954: „pan Tetauer v májovém čísle *Literárních novin* v referátě o *Canterburských povídkách* mluví o ‚studii a nudě suché traktáty, které prý český překlad *pochopitelně* pomíjí‘. Pro nás je to nepochopitelný podvod a křivda autorovi. Z toho také je patrné, co by Nezval a český spisovatel eliminovali z mého díla...“ (Ševčíková, 2012, s. 97).

1957 vymezil podobně ostře jako před třemi lety. Československému spisovateli dne 5. srpna 1957 vzkázal: „To, že jste oznámili vydání *Mých přátel*, aniž jste se obtěžovali požádat autora o souhlas, a že jste dokonce oznámili i ilustrátora a autora ‚doslovu‘ a počet výtisků, dotýká se mne za daných okolností jako vyložená urážka.“

Co se týká básnickovy vlastní tvorby v období padesátých let, v korespondenci s Maršíkem je zmiňována pouze okrajově – například 14. února 1951 poznamenává: „Já bych měl také rukopis větší knížky, ale to by teď vyjít *nemohlo*. – –“ Co tedy básník v dané době píše? A píše vůbec, jestliže postrádá vyhlídky na publikaci? Není jednoznačné, který z rukopisů má Deml na mysli – může se jednat o vzpomínky na Josefa Floriana později vydané pod názvem *Sedm let jsem u vás sloužil* (2015) nebo rukopis *Potkávám Otokara Břežinu*, který zmiňuje Olič ve *Čtení o Jakubu Demlovi* (1993, s. 155), jenž však dosud nebyl objeven. V padesátých letech Deml také píše již zmíněnou prózu *Podzimní sen*, ta byla ovšem inspirována až výpravou v listopadu 1951 do „soustředovacího tábora“ v Moravci na Žďársku.³⁵

Z dalších děl napsaných Demlem v padesátých letech můžeme vyzdvihnout například báseň v próze *Ledové květy*, již poprvé bibliofilsky vydal tiskař Alois Chvála v roce 1966. Dále můžeme připomenout již v Úvodu zmíněné rukopisy, strojopisy i tisky pozdních básní: *Stařec před jeslemi*, *Cestou do Betléma*, *Hymnus na sv. Vojtěcha*. Delší básnickou skladbu *Triptych* Deml vytiskl k Vánocům 1960.

7.3 Padesátá léta – Demlovy finanční problémy a nemoc

V nelehké materiální situaci pomáhají i finanční dary od přátel, za které básník v korespondenci opakovaně děkuje. Například 16. prosince 1952 Maršíkovi píše: „Také Vám děkuji za těch šest tisíc, sami jsme z nich těžili a s potřebnějšími i zasloužitějšími trochu se i podělili.“³⁶ V neposlední řadě se Deml i Junová snaží prodávat různé knihy nebo i vybavení domácnosti a z těchto příjmů poplatit, co se dá. Maršík zjevně oběma s prodejem věcí pomáhá. „Nechtěl by pan Stybor nebo někdo jiný z Vašich známých koupit Ricciottiho (cena 80 Kč), Alžbětu Šenavskou (100 Kč) a nějaké encykliky (po 20 Kč)?“ ptá se Deml přítele v dopise z 5. března 1958.

³⁵ Přestože Jiří Olič ve *Čtení o Jakubu Demlovi* (1993, s. 157) datuje básnickovu první návštěvu Moravce 20. listopadem 1951, z dopisů Václavu Maršíkovi a Miladě Straňákové vyplývá, že Deml Moravec navštívil již dříve, pravděpodobně 8. listopadu 1951.

³⁶ Při loučení s Maršíkem se básník většinou stylizuje do role vděčného přítele, dopis z 21. září 1955 například ukončuje slovy: „Vždy a zcela Váš / dlužník a vděčník / Jakub Deml.“

Z listů z druhé poloviny padesátých let je zjevné, že básníkovi ubývají síly. K nelehké politické a kulturní situaci a materiálnímu strádání se přidávají ještě problémy zdravotní. Ty pokračují až do let šedesátých, na jejichž počátku básník umírá.

Jak zmiňuje František Dvořáček ve stati Vzpomínka na Josefa Pěňčíka, Deml trpěl chronickou ischemickou chorobou srdeční, která se později dostala do fáze chronického srdečního selhání. Zhoršující se srdeční selhání se u něj projevovalo dušností a narůstáním otoků dolních končetin. Opakovaně byl hospitalizován na interním oddělení třebičské nemocnice, kde ho nejprve léčil primář MUDr. Otmar Šádek, později primář MUDr. Karel Tomek – až do básnickovy smrti 10. února 1961. (Dvořáček, 2018, s. 288–301).

8. Ani nevím, čeho byste si Vy přál

8.1 Závěr

Přestože se Jakub Deml v padesátých letech snažil zůstat literárně činný, je zřejmé, že ho nemožnost publikování stála mnoho duševních i fyzických sil a také mu nedovolila dostat se z bídné materiální situace. V korespondenci s Maršíkem vyčnívá především kauza s Československým spisovatelem, která básníka zaskočila natolik, že o ní psal mnoha přátelům a známým. Nabídku Československého spisovatele si nevyložil jako vstřícný krok a pokus o navrácení katolických spisovatelů do literatury, naopak ho utvrdila v jeho dlouhotrvajícím odmítavém postoji.

Demla rovněž po celá padesátá léta trápila situace kněží v komunistickém režimu spolu se snahou komunistů podmanit si církev. Odmítal postoje „vlasteneckých“ kněží, vnímal nebezpečí stalinské ideologie pro katolickou církev a kritizoval i postoj k režimu svého následníka Vítězslava Nezvala. Umění pro něj bylo nedotknutelné, proto nedokázal slevit ze svých požadavků na vydávání, což z něj učinilo literárního psance.

Básník potřeboval pro své myšlenky adresáty, kteří budou věrně naslouchat. Mimo Timothea Vodičku, Dušana Straňáka, Jana Amose Verneru, Josefa Battu, manžele Vítězovy, Jiřího Blažka, Karla Hlineckého a další byl v padesátých letech jedním z oněch adresátů i Václav Maršík. Přestože se o tomto tajemném „poutníčkovi“ nepodařilo dohledat mnoho informací, z dochovaných listů je zřejmé, že byl vždy nablízku, když se básník potřeboval svěřit, postěžovat si na soudobé události, pomoci s prodejem knih nebo jiných předmětů či když mu scházely prostředky na živobytí. Básníka s adresátem rovněž spojovala katolická víra.

V dochovaných listech se žánr korespondence mísí s žánrem homiletiky. Deml využívá všech prostředků kázání a korespondence vykazuje značnou apelativní funkci. Autorský subjekt také zdůrazňuje svou roli kněze na úkor role spisovatele.

Básník si Maršíka po jeho první návštěvě, v jejímž průběhu „poutníček“ zřejmě zamířil i k hrobu Pavly Kytlicové, jednou provždy spojil se svou zesnulou spolupracovnicí a ochránkyní. Motivická řada spojení Kytlicové s Maršíkem se prolíná celou korespondencí a stává se projevem exkluzivity vztahu autor–adresát. Tento jev není v rozporu s básnickovou tendencí psát různým adresátům o totožných událostech a pojednávat o nich podobným způsobem, naopak napomáhá utvářet (v Mukařovského terminologii) strukturní napětí daných textů (Mukařovský – Chvatík, ed., 1971, s. 148).

V dopise z 20. prosince 1953 Deml svému příteli píše: „Milý pane Václave, jste tak mlčenlivý, že ani nevím, čeho byste si Vy přál.“ Zůstává otázkou, zda básník opravdu netuší, co adresáta poutá k jeho listům, nebo jen umenšuje velikost svého epistolárního, duchovně-literárního díla.

KORESPONDENČNÍ SOUBOR

1 D

1 D a

V Tasově 22. V. 1950

Milý pane Václave Maršíku,

na doplnění Vaší pouti k hrobu ctihodné Pavly Kytlicové přijměte jeden z mých letošních rukopisů jako z ruky téže Pavly Kytlicové. Je to překlad ze Sv. Bernarda – a můj dvojitý pokus o jakýsi Úvod k němu. Do tisku to vše upravím čistě, a bez těch svých marginálií, k nimž mne tak silně pudil originál a duch sv. Bernarda.

Zajisté víte, že jsme si slovem řekli včera jen sotva tisícinu toho, co jsme si mohli a chtěli říci. – –

Chcete-li být nástrojem Ducha svatého, oznamte Vítězslavu Nezvalovi, že dnes v den jeho padesátých narozenin byla za jeho duši obětována v Tasově mše svatá. Jeho adresa: Vítězslav Nezval, Praha-Žižkov, Baranova 4. Telefon 55796.

Nejlépe, když mu to napíšete anonymně, tedy bez podpisu a bez své adresy, leda s podpisem: Poutník od hrobu Pavly Kytlicové. Nic víc!

Pozdravuji Vás i pana Stybora!

Váš

Jakub Deml

1 D b

[natištěno do 1932:]

Ego dormio, et cor meum vigilat

(*Cant 5,2*)³⁷

³⁷ Spím, ale srdce mé bdí (Pís 5,2).

[fotografie Pavly Kytlicové]

Pozdravení od hrobu
PAVLY KYTLICOVÉ,
která zemřela v Tasově
29. ledna 1932.

2 D

V Tasově 26. V. 1950

† Veni dator munerum /
Veni lumen cordium. —³⁸

[obrázek květiny]

Milý pane Václave Maršíku,

podle Ernesta Hella spánek je otcem. To říkám jen tak mimochodem, právě mi to napadlo, ale skrze Vás poznávám – a nenapadá mi to jen tak – že – aspoň ve Vašem případě – *dar* je otcem. Pokusím se nějak Vám tuto pravdu doložit.

Veni, *Pater pauperum*.³⁹

Svatý biskup Mikuláš zaopatřil svým trojím darem tři nevěsty věnem. Tajně. K tomu se vrátíme. A tak se tajně stal otcem jejich dětí, ale nejprve otcem radosti a počestnosti, když je známo, byť tak povrchně a neknežsky a frázovitě, tak sprostě a nemilosrdně, tak vražedně a rouhavě, že *paupertas meretrix*.⁴⁰

Darem se dává život. Můžeme někomu dosti poděkovati, když nám dal život, z něhož se rodí další životy? A kdyby se ten život dával jen na čtyři neděle! Prodloužil se tedy život na čtyři neděle. Odsoudili člověka na smrt a odložili popravu na čtyři neděle... A možná, že právě v těchto čtyřech týdnech dozrálo a naplnilo se pro toho člověka všechno, k čemu byl na světě povolán. Dostalo se mu osvícení, které je otcem lítosti a pokoje. Lupení každoročně padá se stromů, ale ne beznadějně; pupeny čekají. Dar je v přímém spojení s Bohem, který je Bohem, protože od věků do věků nepřetržitě dává (tak jako Satan nepřetržitě bere, otec veškerého záporu a veškeré bídy). Abychom mluvili hantýrkou těchto časů a dnešní radiotechniky: dar zapojuje na Boha. Proto je i záslužný a – „*přikrývá mnoho břichů*“: udržuje a rozmnožuje život...

³⁸ [P]řijď, dárce darů / přijď, světlo srdcí.

³⁹ Přijď, Otče chudých/nebohých.

⁴⁰ Chudoba [je] děvka.

Co dává Bůh, vždycky je milost, *gratia*, protože Bůh nás nepotřebuje, dává bez nároků, *gratis*, a skoro napořád i nevděčným. On zajisté nás nepotřebuje, ale potřebuje nás jeho *Láska* – která ovšem „může být také nepochopena“, když např. si myslíme, že Bůh nám křivdí, a když mu ve své zaslepenosti určujeme čas, míru a váhu... Kdykoli se člověk proti Bohu jakkoli bouří – často i pod štítem zbožnosti, kterou si sami odhadujeme jak obchodník dobyt看em, nebo jako lékárník medicínu, nebo jako účetní banky – tehdy se modlí: *Fiat voluntas mea!*⁴¹ Takový muž a taková žena neznají cenu daru a zlehčují Boha. Nic nemají společného s Duchem svatým, který je neviditelný jako vítr a vane, kam a kdy chce. Poznáváme ho jen po účincích, jako nás překvapuje, že za týden je klematis o půl metru vyšší, anebo že do rána rozkvetla růže a vyrostly hříbky. –

Skrze dar Bůh nám nadlehčuje kříž, někdy velmi, velmi těžký.

A velmi, velmi myslím na Vás, milý pane Václave, a něco málo Vám z toho povím. *Myslím, že přicházíte zdaleka, abyste mi přinesl poselství klidu, odkud se ho mohu jediné nadát.* Vidíte, jak uctivě se vyhýbám přímému slovu, blížím-li se k tajemství, jehož jsem si velmi dobře vědom. Proto se laskavě spokojte aspoň tím, co zatím smím a dovedu říci. Však už v posledním svém listě jsem Vám řekl, že jsme si pověděli sotva tisícinu toho, co jsme si mohli a chtěli říci.

Co trpím, toho se může dohadnout poněkud, kdo zná, co jsem napsal a tiskl. Ale toho je věru tak málo, tak hanebně málo...

Nevím o Vás nic, zjevil jste se mi jak ten čerstvě ražený zlatý dukát, který jsem ve svém životě uviděl ponejprv: tehdy se mým očím ponejprv zjevila vlastní sláva zlata a jeho přímá souvislost se slávou Boží a se slávou člověka a – s rájem, kde bylo všecko krásné, pevné a neposkvřené. Právě *tento* dukát jsem uzřel ve svém duchu a ve svém srdci, když sl. Junové přišla ta poukázka od Vás. A uzřel jsem jako z oblaku ruku, ale neviděl jsem člověka. Nic víc než ruku.

Jste ve spojení s † Pavlou Kytlicovou, a možná, že o tom ani nevíte...

Váš J. D.

⁴¹ *Bud' vůle má!*

3 D

V Tasově 28. V. 1950

†
Milý pane Václave Maršíku,

nenecháváte mne spát. Máme dnes Boží hod svatodušní – je vítr a zima. Vítr je plášt' Ducha svatého, neviditelného, a ta zima dnes číší z lidských srdcí, také neviditelných.

Včera při svém zahradničení jsem se nožem pěkně řízl do čečulky pravého palce, proto nemám pero dosti pevné a musím psát pomaleji. Také je to dobře, aspoň se při každém řádku zdržím v opatrnosti (jako sochař, který dodělává obličej). Nemohu být s Vámi hotov. *A také se bojím, abych Vám neřekl víc, než „se sluší na svaté (věci)“* nebo podle dřívějšího podobenství, abych ve Vaší tváři nezajel dlátem hlouběji, než je potřeba... Posledně, jak si pamatujete, jsem Vám psal o čerstvě raženém, neohmataném, ba neohmátnutém dukátu. Takové byly kameny (byly-li tam vůbec, kromě kamenů drahých, které tam ležely na nizounkých pahorcích v trávě, aby odrážely laskavý pohled slunce), květiny, zvířata, stromy a všechno ostatní v Ráji, i muž a žena, jak jsem to uviděl, třináctiletý studentík v Třebíči nad klášterem na krascích lípových, které jsme nožikem vydrapovali zpod kůry stromů tam u stodol, kde dnes se zdvíhají vily primářů a fara a kostel „českobratrské církve“ a palác jakéhosi úřadu (zle děsivého, at' je to, co je to, bojím se podívat na jeho nápis) – ano, my jsme ty broučky objevovali málem jak Kolumbus Nový svět a žasli jsme nad nimi... Tato dětská vzpomínka se mi právě při Vás a skrze Vás v mysli vynořila („který pro nás z mrtvých vstal“) nejprve, a dřív, než jsem Vám psal o těch dukátech – a *současně* ještě jedna: jak jsem před více než desíti roky šel se sl. Rosou Junovou brzo na jaře severní tasovskou tratí, tedy směrem k Rudě nebo k Jabloňovu, a z dálky aspoň padesáti kroků jsme uviděli zářit jakoby zlatý skvost – slunce svítilo a mile hrálo, ale tráva ještě byla nesmělá – zářilo to na jedné mezi zrovna proti nám, sl. Rosa radostí až zajásala, a běželi jsme k tomu: byla to rosnička, která právě vylezla ze země, ještě nezbarvená Merkurem, zrovna tak zářící jak tamti krascové, jenže zelení čistě rostlinnou, silnou sice, ale něžnou a hladící jako světlo měsíční. Docela nic se nás nebála, buď že byla teprve letošní, anebo přes zimu zapomněla ve svém rajském spánku na všecko loňské... Však byla i malá, a také tak důvěřivá, že se dala vzít. Potom zpívala v mé zahradě (tehdy jsem ještě neměl kočky, ty jsou zvědavé a žravé).

Že mne nenecháte spát, to není obecné rčení jako např. „nedá mu to dobře dělat“, protože právě naopak, mně „to dá dobře dělat!“

Také mládčata avium coeli⁴² jsou docela důvěřivá, proto jich tolik zahyne, ještě neovládají aviatiku...

Řeknu Vám teď něco velmi komického, nesmějte se: Myslím na Vás jak starý monarcha na následníka trůnu! „*Bezdětný hospodář po vzkvetých mezích sám...*“ Říkají tomu stařecká sentimentalita, „jsou s námi hotovi“, protože my jsme *jinak* se sebou hotovi, neboť máme mnoho zboží, mnoho náradí, mnoho dobytka, stáje, stodoly, zahradu, louky, lesy, veliký majetek: komu to zanechat, jsou-li „s námi hotovi“, mají-li docela jiné názory o hospodaření a to neštěstí, že se narodili v blahobytu, v takovém pokroku...

A téhož dne, kdy jsem Vám psal o tom čerstvě raženém dukátu, našel jsem o Vás tento verš v druhé epištole svatého Jana: „... *kteří poznali pravdu, pro pravdu, která zůstává v nás a bude s námi navěky.*“

Pravdu pro pravdu – to je jako *dar pro dar!* V Rodičích a dětech Pavly Kytlicové račte si najít kapitolu *Panenka*: Pavlínka byla smrtelně raněna a trpěla, dokud se nedověděla, že Mína nedostala tu panenku od *Ježíška* – Dostala tedy něco sprostého, nízkého, banálního, docela přirozeného, jako sele kozí mlíko se šrotem – nic duchovního, nic lidského, nic *zázračného*, nic nadpřirozeného, nic božského! Pavlínka už dobře tušila, co je to *dar pro dar* – To je docela jiné než umění pro umění. –

Mé utrpení v této věci je tak prudké, vševidoucí a všudypřítomné, tak drásavé, že na ně zemřu, neboť každý člověk na něco zemře. Neznám horší nemoci, protože tato je nejtajnější, je to jako nemoc nemluvněte, a nemluvně ji nedovede vysvětlit. Tak asi trpí *věřící pro nevěru*, chudý pro boháče, citlivý člověk pro zvíře.

A po Vašem odchodu tam u toho kamenského, ztrouchnivělého kříže nepřestávám na Vás myslet a opravdu nemohu spát – a nejsem unaven a stále se mi vrací radostná myšlenka: to *byli poslové smrti*; její hranice jsou jako na dosah ruky: někdo blízký tam z druhé strany mi dává znamení...

Znáte tolik mně známých, milý pane Václave, neznáte snad i pana *JUDr. Viléma Šimánka* z Olomouce? (Bydlí tam v ulici, které říkají Na Struze, číslo 11.)

J. D.

„Všeliký dar dokonalý přichází
shůry od Otce světél“ – ano, Pavlíčko!

⁴² Ptactva nebeského.

*

„Bůh má práci pro každého, ďábel také. Neboť každý může vykonávat dobrý, či špatný vliv na své okolí. Nikdo nepříjde do nebe nebo do pekla sám.“

(P. William Doyle, S. J.)

† Drahý pane Václave,

Váš včerejší dopis jsme oslavili v naší kapli slavným růžencem (po Vašem způsobu), litaní a svatým požehnáním. Ten celý rukopis můj ze Sv. Bernarda si prosím nechte ode mne darem! A když na konci mše svaté dávám od oltáře kněžské požehnání, dávám je obrácen *ke Praze* – a tedy i k Vašemu srdci, za něž Bohu děkuji. –

Ty intence rád přijmu, začal bych je persolvovat⁴³ v druhé polovici t. m.

Srdečně Váš

Jakub Deml

⁴³ Sloužit mši.

5 D

5 D a

12. VI. 1950

[obrázek střechy kostela]

Drahý pane Václave,

díky za Vaše slovo i za jeho přílohy. Až ty mše svaté odsloužím, pošlu Vám jejich seznam s těmi daty, či jak se říká *dies persolutionis*.⁴⁴

Tomu panu dr. Šimánkovi do Olomouce nepište, on je ženat a takový nemůže být zpovědníkem. Dal jsem Vám jeho jméno a bydliště jenom proto, abych byl nucen ověřit si zas jeden zázrak, a ten jsem si ověřil zjištěním, že se s tím pánem vůbec neznáte. Neučinil jsem to ze zvědavosti a ze žádného takového světského popudu a důvodu; konstelace okolností byla taková, že jsem se rozumně mohl domnívat, že jste velmi dobře (třeba i nepřímo) znám s p. dr. Šimánkem. Zatím však jste velmi dobře znám některému Svatému – troufám si ho znát – a tak mi zase nic jiného nezbyvá než tím vděčněji se kořit Bohu, jenž tu a tam, řekněme jednou za sto let v měsíci Panny Marie, posílá anděla svého jedné nemoudré panně, aby jí tajně, když ona spí, dolil lampu...

Vidím, že se za mne modlíte dobře, neboť čím lépe se za mne někdo modlí, tím více trpím. Kdyby utrpení bylo příjemné, nebylo by utrpením. Páter⁴⁵ Náchodský už před dvěma sty roky kázal: *Nedbej na to nic, bude tobo víc*. Nikdy nemá člověk říkat: Už toho mám dost! Poněvadž tu korunu si musíme také nějak zasloužit, abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových, neb kdo myslí, že nemá co odpykávat, že nemá proč trpět, že hříchu nemá, sám sebe klame a pravdy v něm není, a také je nanejvýš žádoucí, abychom se povznesli k utrpení nadosobnímu, jehož Znamení nevyvratitelně trčí na nejvyšším bodu zeměkoule jako stopka říšského Jablka v ruce Evy...

⁴⁴ Dny odsloužených mší.

⁴⁵ Pater.

Má-li něco na zemi cenu, je to jen utrpení; je-li vůbec na zemi nějaký zázrak, je to kříž. Tento zázrak je tak zázračně utajený, že jen o něm neplatí prokletí: Pokolení zlé a cizoložné zázraků hledá... Kdo nemiluje utrpení, nezná tajemství lásky a nemůže být ani přítelem.

[ornament]

„Mluvíme k vám denně tuto hodinu,“ mohl bych s americkým rozhlasem říci také Vám, drahý pane Václave, jenže já k Vám mluvím denně častěji, a také k panu Josefu Styborovi, tajemnému poutníku, jenž se odhodlal jít s námi do Emauz a věrně drží krok. Věrnost je vzácná ctnost, drží se utrpení, jako se drží stín člověka, věrnější než pes, jenž má jen instinkt, ale nemá rozum a víru... *Filius hominis veniens, putas, inveniet fidem in terra?* (Luc. 18,8)⁴⁶ Kdo poslouchá *zpovědníka*? Kdo ve věcech menších poslouchá? Kdyby poslušnost byla příjemná, nenesla by ovoce, ctnost je srozumitelná jen věřícímu...

Pozdrav Vám oběma

Váš

J. D.

5 D b

Pro všechen případ

zapamatujte si tuto adresu:

Timotheus Vodička

Olomouc, Krameriova 12.

Jemu můžeme říci všechno,

bude-li Vám toho třeba. Je to přítel *Boží*.

⁴⁶ Ale nalezne Syn člověka víru na zemi, až přijde? (Lk 18,8).

22. VI. 1950

†

Milý pane Václave,

v úterý 27. června přijede do Tasova komise ONV z Velkého Meziříčí a budou mně vyvlastňovat *na hrůžstě* tu dolní zahradu. Odvolávají se na zákon č. 187 z r. 1949. Je to na žádost a nátlak MNV v Tasově, de fakto předsedy Stanislava Valy jediného, jenž si tak chce vydobýt ostruh a zamazat rodinnou kalamitu, neboť jeho syn (prý 23–26letý) prvního máje letos na vypůjčené motorce prchal přes hranice, na Šumavě byl chycen, je ve vězení a v nejbližší době bude souzen... Tento pokus o útěk opakoval, už vloni prchal také, a nebylo z toho nic, a lidé tady říkají, že ani tentokrát nebude z toho nic...

Prosím, modlete se, aby ani z toho vyvlastnění mé zahrady nebylo nic: v roce 1929 darovali jsme všechen movitý i nemovitý majetek, tedy dům i zahradu, řádu dominikánů, a vyhradili jsme si s pí Pavlou Kytlicovou 1. užívání až do smrti, 2. fundální mše svaté za mne, za Pavlu Kytlicovou a za Otokara Březinu – takže vyvlastněním toho pozemku bychom byli oloupeni i duchovně. – – – Pozdrav i panu Styborovi!

Váš

Jakub Deml

(Bude-li někdo z Vašich známých potřebovat předválečný damašek, věděl bych o něm.)

†

Milý pane Václave,

zítra budou jmeniny Pavly Kytlicové.

Včera MNV a ONV mně komisionelně vyvlastnili tu dolní zahradu na hřiště pro Svaz mládeže.

Máme už kolikátý den návštěvu jedné katolické horlitelky z Čech, proto nemohu psát víc, jen to ještě, že včera přišly od Vás peníze a já je přijal jako od bratra, protože jinak bych se jich dotkl se zahanbením, ale já je vzal jako čistou roušku na svůj zablácený obličej, tedy ne bez bolesti, chci říci, nikoli bez křesťanské lítosti, a zároveň se zahanbením před Bohem a před několika jeho Svatými, kteří mne lépe znají a jsou mně už po léta blíž – a zároveň s vděčností před Bohem, který se neohlíží na mé duchovní dluhy a půjčuje mně dál...

Tisknu si tuto novou Boží půjčku k srdci jako růži, tím silněji, čím více poraňuje její trní z mých hříchů, neboť v ráji žádná růže neměla trní.

Prosím Vás, pane Václave, abyste se nerozpakoval říci mi, čeho byste si ode mne přál, čeho byste, i bez ohledu na mne třeba, *sám* potřeboval, neboť přece jen nejsem docela bezmocný, tak jako nejsem slepý, abych neviděl, odkud prýští „krev chudého“. –

Pozdrav i panu Styborovi. –

Váš

J. D.

8 D

8 D a

V Tasově 7. VII. 50

Milý pane Václave, zatím aspoň takto Vás a pana Stybora pozdravujem. Už 14 dní máme stále návštěvníky a hosty – proto jen tento lístek. Ten damašek už je prodán.

Posílám Vám svůj obrázek, který nakreslila Gertruda Goepfertová-Grubrová; druhý exemplář nemám, ale doufám, že pro pana Stybora seženu v Praze také jeden. Sl. Rosa Vám posílá toho Bridela, ctí a darem. Na tento měsíc intence ještě mám. U oltáře na Vás a na p. Stybora vzpomínám denně. Vroucně.

Váš

Jakub Deml

8 D b

I když se zdá, že Bůh naši modlitbu nevyslyšel, není pochyby o tom, že ji vyslyšel: „Opět pravím vám, jestliže by se na zemi dva z vás shodli o jakoukoli věc, za kterou by prosili, *stane se jim* od Otce mého, kterýž v nebesích jest.“ (Mt 18,19).

†

Drahý pane Václave,

žijete. Vidím to z lístků, které sem od Vás přiletují. Raduji se z Vás.

Na svatého Václava poslal jsem Vám blahopřání ze svatostánku. Vám a Otokaru Březinovi, který je také Václav. Ale denně Vás a pana Stybora pozdravuji skrze Pavlu Kytlicovou, která zná naše cesty a ví den mé smrti, je na to připravena. Ona řídí naši malou obec. Dobře o Vás ví, proto se nebojte k ní chodit, máte-li nějaké přání. Ona je skrytá, ale mocná.

[obrázek květiny]

Sl. Rosa před týdnem dopřeložila ten velký román apologetický a teď pilně překládá dvě další velmi užitečné knihy: Josefa Jana Surina *Les fondements de la vie spirituelle*, a historii o založení jezuitské republiky v Paraguayi; tento poslední překlad jsem jí přenechal, abych se uvolnil pro svou vlastní práci – den se mi připozdívá...

Překlad toho románu čte nyní otec sl. Rosy, pro všechen případ napište si jeho adresu: profesor Konstantin Jun, Žižkov, Sudoměřická 23. A ještě jednu adresu: Jiří Blažek, grafik, Karlovo nám. 9. Pan Blažek k nám jezdí, je to dobrý chlapec, spolehlivý. Pozdravujte ho od nás, až k němu přijdete. (Je chudý, proto spolehlivý. –)

Těchto pár řádků přijměte také jen jako znamení, že žijeme... Jsem s Vámi stále ve spojení, a co teď píšu, píšu také jako ve Vaší přítomnosti. –

Pozdrav Vám, milý pane Václave, a rovněž panu Styborovi.

Váš
J. D.

†

Milý Pane Václave,

byl jsem čtyři dni „na cestách“, proto teprve dnes Vám děkuji za ten veliký dar. Zlato, stříbro, drahé kamení je veliký dar, také srdce je veliký dar, ale ještě, ještě větším darem je poslušnost k vnuknutím Nebes. „Všeliký dar dokonalý shůry přichází od Otce světél.“ Humanita je v úrovni němé tváře. Co je přirozené, nemůže být darem pro duši. Bůh nechce být sám ve své mohoucnosti, blaženosti a slávě; proto se dívá ze svého trůnu (jako slunce se dívá do všech směrů) a hledá, s kým by se podělil. A může se podělit jen se svým obrazem. Je si sám sebe vědom, i chce, a právem, aby také každý člověk a duch byl si sám sebe vědom, neboť jinak by se vyšinul ze svého Obrazu a neměl by podílu na moci, blaženosti a slávě svého Originálu. Bůh není skrbník, dává se všecek, ale jen ve své Trojici se dává celý. Dívat se přímo do slunce bylo by nebezpečné zraku, ale dostatečně vidíme pod oblakem, který zastíňuje slunce a prosejvá jeho paprsky, aby nežezaly do očí. Andělé, Patriarchové, Mojžíš, Proroci a Svátí zde i na nebi jsou tímto sítem, Panna Maria a Vtělené slovo. Bůh se vtělil, abychom Ho bez obavy mohli vidět a požívat, a kdykoli porozhrnul clonu svého člověčenství, i nejsvětější lidé padali na tvář a toužili propadnout se do země. – Každý dar poskytnutý vědomě skrze Boha schyluje nás k zemi a v našem srdci ozývá se živý hlas: Venite, adoremus.⁴⁷ V liturgii možno se poklonit i člověku.

Je teď velmi mnoho hluku ve světě, pomalu nebude domu, ve kterém by neřvalo rádio, a jako by to nestačilo, už i v nejzapadlejších dědinách máme pouliční rozhlas. Samé slety, samé sjezdy, samé schůze, brigády, úderky, sběry hadrů, podpisů, odpadků látek, papírů, kůží, dodávky masa, obilí, bramborů a duší a míru, a všechno se to krájí, řeže, tluče, hněte a močí jako zákvas ještě v každém filmu a ve všech tiskárnách. Všechny dálky mají přetřáté žíly a otevřené tepny, všechna okna jsou ověšena rudými cáry, všechny ušní bubínky protrženy, všechny ruce v řetězech, všechny nohy táhnou železnou kouli, na všech prsou můra, všechna křídla zlomena, nade vším, okolo všeho a ve všem řev a řev a řev – píseň Práce a krev a krev a krev. Všecky meze rozorány, všecky lesy vykáceny, odletěli ptáci... Myslím na Vás a ptám se: Odkud se tu vzal? „Odpovědi jsou položeny před otázkami.“ Vím to: „Všeliký dar

⁴⁷ Pojd'te, klaňme se.

(výborný) a všeliké dání výborné pochází shůry, od Otce světél.“ Pro Něho není Sahary, On i tam dovede zasadit palmu a otevřít pramen – a Jeho hromy ještě dnes jsou svobodné a přehluší i přehlasí všechny řevy Inferna. Hlava Hada má na sobě Patu, kterou neuštkne!

J. D.

Pozdravuji i přítele Josefa. Chvála Bohu, také je citlivý sluchem pro Tichý oceán...

†

Milý pane Václave,

básníku Seifertovi *píšu*.

Bude-li si přát, abych ho navštívil, rád to udělám, vždyť ho i osobně znám. A mám ho rád. *Dnes* bych se na cestu nemohl dát, chytil jsem chřipku. –

V Praze jsem nebyl už přes rok, jednak je tam hlava saně – a také není peněz. Vám se mohu svěřit: krejčímu 2200, ševcům 1500, dříví 3000, uhlí 1400 – takže můj úvěr zde je vyčerpán. – Sl. Rosa nemá tušení, že při svém posledním pokusu o půjčku u pekaře Nekvapila (velikého boháče a lakomce i podvodníka) jsem byl velice potupen – říkal mi to před svou ženou, která není lepší). – –

Od *Vás* bych peněz nepřijal, vím, jaký máte blahobyt, a tak musím čekat, až se *zas* budou kupovat *rukopisy*. Sl. Rosa přeložila několik knih z francouzských asketických klasiků, ale *to není časové*. . . Já bych měl také rukopis větší knížky, ale to by teď vyjít *nemohlo*. – –

Počkám tedy, zdali mi p. Seifert napíše nebo vzkáže. Nezná se on s prof. dr. *Vašičou*?

Pozdrav Vám i p. Josefovi!

Váš

Jakub Deml

†

Milý pane Václave,

Jaroslav Seifert mi odpovídá z Mariánských lázní.

O své nemoci nepíše mi sice nic, ale jeho dopis svědčí o *dobré* duchovní náladě. Je přesvědčen, že se za dva měsíce uzdraví, a potom prý přijede do Tasova.

To mne potěšilo tím více, poněvadž Vaše zpráva o té nemoci byla jako předzvěst blízké smrti.

Včera mi zdejší poštmistr ukazoval poštovní poukázku, podle které dostanu na gáži o celé tři tisíce víc, tedy už zítra. Není-li to mýlka, zaplatil bych všechny dluhy, neboť bych měl 4000 + 3000 a mimoto prodala teď sl. Junová anglický slovník za 850 Kč. –

Březen je rozhodující měsíc. Možná, že se v něm zase uvidím i s Vámi!

Zatím Vás i p. Josefa S. srdečně pozdravuji.

Víte-li, *co vlastně* Jaroslavu Seifertovi je, prosím, napište mi to.

† Milý pane Václave,

Jaroslav Seifert zas mi psal a prosí o modlitbu. Píše, že mu dávají injekce a že je z toho omámený. Nic konkrétního nevím o jeho zdravotním stavu, ale je to asi vážné. Lituji, že v těch Mariánských Lázních nikoho neznám, poslal bych Našemu pacientovi kněze.

Kdosi však mi řekl, že v těch Mariánských Lázních je kněz „vlastenec“, tedy exkomunikovaný, a pravý asi ne... Já však pro tu diecézi nemám zpovědní jurisdikci, jinak bych tam jel...

Není vyloučeno, že do těchto Velikonoc přijedeme do Prahy, anebo o několik dní později – jistě bychom Vás vyhledali...

Blíží se jubileum Vašeho příchodu do Tasova...

Pozdravy Vám i milému p. Styborovi!

Jakub Deml

14 D

14 D a

18. V. 1951

†

Dilectissime Venceslae,⁴⁸

ke konci tohoto měsíce budu křtít dítě Jana Zahradníčka v Brně; avšak očekáváme Vás a p. Josefa najisto toho 27. května, jak jste psal. Kdybych však *musel* být v tom Brně ten den, pošlu Vám telegram. Nedostanete-li do 26. května ode mne telegram, znamená to, že budu jistě v Tasově.

Pozdravy! A těšíme se na Vás!

Váš

Jakub Deml

[na druhé straně listu obrázek Jakuba Demla a pod ním natištěno:]

Dle podobizny z roku 1886 Marie Vořechová kreslila

Jan Deml

Narozen v Opatově u České Třebové, zemřel dne 23. srpna 1887 v Tasově na Moravě, stár jsa 82 let.

14 D b

V neděli, jak každý den v tomto měsíci, budu sloužit mši svatou až po osmé hodině!

[na druhé straně listu exlibris a pod ním přípis:]

Exlibris Jakub Deml

⁴⁸ Nejdražší Václave.

[30. 8. 1951]

†
Milý pane Václave, budete ovšem vždy vítán do Tasova! Čekáme Vás tedy kolem 15. září! Kdybychom snad nebyli doma, ptejte se na nás u Rousů v ulici (č. 12). Jsme totiž pozváni na Slovácko (k p. Hlineckému v Čejkovicích u Hodonína, č. 78) na vinobraní, a nevíme ještě přesně, kdy to bude. Ale i kdybyste nás snad nezastihl, Pavla Kytlicová Vás přijme...

Na sv. Bartoloměje, v pátek 24. srpna, měli jsme vzácnou návštěvu, přišlo pět pánů od státní bezpečnosti a vykonali domovní prohlídku, prozkoumali celý dům od střechy dolů, lopotili se chudáci půl třetí hodiny, četli korespondenci, rukopisy, všechny zámky, zásuvky, krabice a kufry otevřeli, knihy probrali, za obrázky na zdi nahlédli, ba i do kamen a do harmonia, a co hledali, nenašli, protože najít nemohli, protože nic takového nemáme a nepěstujeme. Mne a našeho hosta p. inspektora Miroslava Vyčítala internovali v pracovně, jeden z nich nás hlídal tak důkladně, že mne nechtěl pustit ani na záchod, nakonec sepsali protokol, že nic závadného u nás neshledali. Bylo jich pět a čekali na nás od devíti dopoledne až do půl páté odpoledne, kdy jsme se vraceli po hledání hříbků z lesů, hladoví a utrmácení. Musím říci, že se chovali slušně, ač ta prohlídka sama dokonale stačila k prosté občanské neslušnosti... U pánů Bubna a Stybora mne omluvte, prosím, že jim ani neděkuji, ani nepíšu.

Jsme-li v tak krásné občanské svobodě, není třeba ani psát... Na to by stačil jen Karel Havlíček Borovský. Svit', měsíčku!

Váš

Jakub Deml

Tento dopis pro jistotu spalte hned po přečtení!

16 D

[26., nebo 27. 9. 1951]

[Maršíkův přepis do 51:]

příl. k dopisu Marie Rosy Junové z 26/IX. 51

Václav Maršík, Václav Buben, Václav Otokar Březina – unesu zítra paténu?

Váš

Jakub Deml

†

Milý pane Václave,

doufám, že jste nezměnil adresu, i posílám Vám naše pozdravy a přitom i seznam dní, kdy jsem odsloužil mešní úmysly.

Od toho dne, co jste byl posledně u nás, zase lecco nového.

28. září byli pod naší střechou tři slovenští kněží, jeli z Prahy z toho mírového sjezdu. Janko Silan, Ján Kováč a Ján Kubičiar, děkan. Ten první píše verše, ten druhý přeložil do slovenštiny sv. Augustina O městě Božím, hned po vytištění přišlo to do stoupy.

18. října byla zde MUDr. Blanka Blažková, sestra grafika Jiřího Blažka.

27. října zde byl Josef Jenáček ze Zlína, dříve asi harcovník Lidové strany, a mermomocí si představoval, že je v Tasově delfská věštírna, i měl jsem často domněnku, že je Missus.⁴⁹

27. října zde byl Jan Karník s Ing. Františkem Pospíšilem z Nového Města. Tento roztomilý pán řekl velikou pravdu, že v českém jazyce dnes už jen jediné slovo má (dosud) svou původní hodnotu a není zprofanováno: h...

28. října zde byl Josef Kapinus a s ním smečka ze stavu učitelského (též jedna školní inspektorka z Prahy). Téhož dne zde byl pan Hála se synem Miloslavem, sextánem, p. Hála je úředník, a také u nás nebyl ponejprv.

Tento čtvrtek jsme se sl. Rózou navštívili kněžský koncentrák, kde je asi třicet kněží a třicet fráterů⁵⁰ – ze všech řádů a kongregací. Mají se tak, že se tomu nedá nic vytknout, vaří a perou jim boromejky.

10. (a 11.) t. m. přijel k nám dominikán P. Václav Michael Chaloupka, který koná vojenskou službu kdesi pod Tatrami.

To Vám píšu, abyste viděl, že dlouhá chvíle nám není, zvláště když k tomu přistoupí domácí záležitosti.

⁴⁹ Poslaný / propuštěný / zbavený nějaké funkce.

⁵⁰ Fráterů.

Junovi teď bydlí blíže Vás: Boleslavská 20.

Sl. Róza pilně překládá sv. Františka Saleského Theotima. Mimoto čte knihu za knihou, některou už snad podesáté... Já také čtu: O Boží obci (to mám už „za sebou“), Gogola, Jørgensena, Manninga – a teď nejnovějšího českého autora: Dušana Straňáka... Tento náš přítel (takto JUDr.) se pustil do beletrie, dva z jeho rukopisů jsem mu již trochu rozebral, nyní čtu jeho román válečný. – – Jeho povídka (malostranská) o Petru (Brandlovi?) je dobře čitelná... Vyjít ovšem „nedá se“ z toho nic, tendence je moc ušlechtilá...

Prosím Vás, pozdravujte také pana Bubna a jeho milou paní, a pana Stybora.

Váš
Ignác Ignotus

18 D

[asi 18. 12.] 1951

Teplé a světlé Vánoce!

Jakub Deml
M. R. Junová

19 D

19 D a

8. dubna, narozeniny Pavly Kytlicové, 1952

Milý pane Václave,

peníz veliký jsem sice od Vás dostal, ale nenapsal jste, co jsem za něj dlužen... Zatím tedy díky! Víte, že na Vás pamatuji a že se těšíme, až sem zase připutujete...

Přejeme Vám svaté Velikonoce!

Váš
Jakub Deml

19 D b

1952

Od hrobu Pavly Kytlicové (kresba Jiřího Blažka)

19 D c

Tyto intence byly odslouženy:

- 14. 3. <1. Za rod. Mílů a Knapů a duše v očistci>
- 15. 3. <2. Ke cti pěti ran Krista Pána a ke cti Panny Marie za duše v očistci>
- 16. 3. 3. *Za* † <Františka Kurssa a duše v očistci>
- 23. 3. 4. Za členy rod. Mílů a Knapů a duše v očistci
- 24. 3. 5. K uctění pěti ran Krista Pána, ke cti Panny Marie za duše, na které nikdo nepamatuje
- 26. 3. 6. Za jistou rodinu našeho dobrodince a duše v očistci
- 7.–12. Za † Aloisii Chocholatou a duše v očistci
(6 mše sv.)

17. 3., 20. 3., 21. 3., 22. 3.

27. 3., 28. 3.

†

Milý pane Václave,

musíme se omezit na menší formát (i v tom psaní), ale musí nám být útěchou, že Bohočlověk se omezuje až na nejmenší částičku Hostie. Mohlo by se říci, že neplýtváte slovy, ale Vy je ukrýváte do skutků jako rozsévač zrno do země. Kdo z těch klasů bude jísti? Tato myšlenka Vás nasycuje – a přitom zapomínáte na sebe, ponechávaje Pánu Bohu všecko ostatní. Mohl bych také říci, že tato Vaše důvěra mne těší (kdybych byl hoden útěchy), jisto však je, že mne napřimuje (jako když se přiloží nové chrastí na oheň).

Mluvím stále o sobě, ale co Vy? Co Vy byste ode mne potřeboval?

Dávám Vám denně, co mohu, ze svého kněžství, také ponechávaje Pánu Bohu, co s tím pro Vás nebo skrze Vás učiní, ale snad byste měl i zvláštní přání?

Vím, co nás nejlépe spojuje a co nás jaksí oprávnjuje k bratrské důvěře: je to Naše skryté utrpení pro Církev, pomalu pučící květ mučednictví – ale utěšujme se, že snad i ovoce přijde, a z našeho mlčení že také bude slovo.

(„Blah, kdo pěstoval své vlasti jednu růži, jeden květ“ – naši „buditelé“ žili v tušení, v jakémisi omámení jako včely, když se rojí, viděli vlast a národ, a neviděli oltář, leda ten, který postavili humanitě a svému politickému citu. Svatopluk Čech by se podivil, komu zpíval své Písně otroka nebo Lešetínského kováře!)

Slyšeli jsme, že snad půjdete „do výroby“. Nevíme, co to pro Vás znamená, ale prosím Vás napište nám každou změnu své adresy. 7. června mám v Praze sezdávat p. Jiřího Blažka. Snad se tedy uvidíme...

Duch utěšitel, Duch pravdy zůstávej při Vás!

Váš

Jakub Deml

†

Milý pane Václave,

Pán Bůh Vám zaplat' za Vaši nedávnou pomoc. Přišla „jako na objednávku“ a tím božštější, že od chudého, neb jak říkal Josef Florian, od bohatého Bůh peníze ani nechce. Bohatý má ve svém názvu Boha a je bez Něho, ledaže sám se činí Bohem, nejsa chudý duchem. Něco by Vám o tom mohl říci i pan Blažek, jemu podávám o té věci doklad „oslňující“ spravedlnosti – zásahy Boží jsou vždycky oslňující, pro toho, kdo má oči k vidění...

Četl jsem pěkný dopis z eucharistického sjezdu v Barceloně. Celá vláda se zúčastnila, a její šéf zasvětil Španěly Nejsvětější svátosti. Také z Chile jsem dostal dopis, ale méně radostný, je vidět, že v té zemi rostou kaktusy.

A z Říma dostala sl. Junová španělský text *Exercicií sv. Ignáce*, kritické vydání s obsáhlým komentářem, má to přes tisíc stran na biblovém papíře a exemplář je vázaný. Přál si to P. Josef Vondra, S. J., toho času v Želivě.

A z Francie dostala sl. Rosa několik publikací Josefa Malègua s vřelým dopisem švagrové tohoto velikého katolického klasika... Jak patrně, hranice království nebeského nejsou nikdy uzavřeny, leda pro ty, kteří nejsou dobré vůle.

To by byly stručně naše novinky. P. Andrej Lipka si přeje originál toho P. Groua, ale slečna Rosa se bojí poslat jej *na vojnu*, kde nic není jistého – a přece je ochotna poslat mu jej Vašima rukama, pod tou podmínkou, vrátí-li dříve její překlad. Až budete mít čas, oznamte to P. Lipkovi ústně.

A ještě jednu prosbu: p. Robert Kubík, Praha 19, Verdunská 5, má podrobnou bibliografii mého díla, sl. Rosa mu o tom psala, ale neodpověděl, z čehož soudíme, že změnil byt; prosíme Vás, abyste to příležitostně vyšetřil.

Zatím aspoň tolik.

Váš vděčný dlužník

J. D.

V Tasově na sv. Dominika 1952 [8. 8. 1952]

†

Milý pane Václave,

potěšilo mne Vaše blahopřání k mému letošnímu jubileu. Včera tomu bylo zrovna padesát let, co jsem měl ve svém rodišti primici. A včera jsem slavil svou sekundici v Tasově v kostele ss. Petra a Pavla, a čtyři kněží mně asistovali. Tasovský pan farář měl kázání o moci a důstojnosti stavu kněžského. Přestože tasovská mládež musela odjet na kopanou do Třebíče a mužové museli hledat v polích amerického brouka (účast se kontrolovala), kostel náš se zaplnil a já v něm mohl zazpívat Gloria a všichni se mnou Te Deum... Kéž jste mohl být přítomen, bylo to krásné, protože církevní a kněžské..., jak si přálo mé srdce. —

Děkuji Bohu za Vaši oddanost i knězi tak nehodnému, cuius dignitas et in indigno servo non deficit,⁵¹ jak praví mešní orace...

Váš věrný a vděčný

Jakub Deml

⁵¹ Že jeho míra důstojnosti nechybí ani nehodnému sluhovi.

23 D

23 D a

8. X. 52

Milý pane Václave,

sl. Rosa Vám vzkazuje, abyste si tento Deník přečtl dřív než Augustina a potom vrátil; výpisky si udělejte. A něco nám o tom napište.

Zatím tento pozdrav!

Váš
J. D.

[Maršíkův přepis:]
(přiložena sv. Rosa z Limy)

23 D b

[obrázek sv. Rosy z Limy]
Svatá Rosa z Limy

Maloval (tempera) Jiří Šindler 1952 pro Rosu Junovou

foto Ondřej Knoll, Náměšť nad Oslavou

†

Milý pane Václave,

jak vidíte, na tolik dní jste nás umlčel svým těžkým skutkem. Pán Bůh zaplat'. On nezůstane nikomu nic dlužen a ještě přidá. To je naše pevná naděje a útěcha i pro Vás. Přijímáme to od Boha, a blahoslavené ruce, které se Mu k takovému dobrodiní tak důvěrně propůjčují. Kdybych i viditelně mohl rozdávat řády, dal bych Vám řád Akolyta při mém oltáři. Jste však najisto spolupracovníkem velkého Tajemství. Proto také archanděl Rafael řekl *tajně* oběma Tobiášům: Dobrořečte Bohu nebeskému a přede všemi živými vyznávejte ho, neboť jest učinil s vámi milosrdenství své. *Tajnou* zajisté věc královskou dobré jest *ukrývatí*: ale skutky Boží vyznávají a zjevovati poctivé jest.

Dluhy lidské lidem jsme s Vaší pomocí zaplatili. K nové práci jsme se vzpřímili a vykročili. Několik zarmoucených potěšili, sklíčených posilili, modlitby za dobrodince novým ohněm oživili. Vy s námi, my s Vámi. Bohu díky!

Sl. Marie Rosa dokončila další dva nové překlady: vánoční legendu Leskova a dlouhou pohádku Klementa Brentana o kohoutovi (Gockel, Hinkel und Alektryo), má přes sto stran a je v ní mnoho veršů. Mimoto pokračuje v překladu Theotima od sv. Františka Saleského, už je v druhém svazku. Jiné novinky Vám povídat nebudu. Jen lituji, že nejste blíž, abyste to vše mohl zatepla také číst. A ještě víc lituji, že to dnes nesmí vyjít tiskem, když přece tolik duší lační po dobrém slově. Snad by se to mělo opisovat ručně jak v době před Gutenbergem...

Co říkáte Malèguovi, jeho Augustinu?

Pozdravuji Vás, pane Václave, vroucně.

Jakub Deml

[přípis Junové:]

Prosím, jste-li hotov s Deníkem, poslala bych Vám dokončení.

Vroucí díky za vše a pozdravy.

M. R. Junová

12. XI. 52

† Milý pane Václave, je to z Vašeho oboru, i prosíme Vás, jak dopravit do Augsburgu těch 10 marek, o kterých je řeč v připojeném lístku. Chceme totiž tu podobiznu karmelitky Edith Steinové, jejíž knihu (Endliches und ewiges Sein) už jsme dostali, a teď chce sl. Junová ještě ten její životopis a neví, jak těch 10 Mk poslat tomu p. Immlerovi.

Až budete z překladů sl. Junové něco chtít, jen jí napište, ráda Vám to půjčí, to víte.

Pozdravy také pp. Bubnům a Styborovi!

Váš Jakub Deml

26 D

V Tasově 9. XII. 52

Přejete si druhou část Deníku? Hned Vám ji pošlem, jak vrátíte tu první. Nevíme vlastně, jste-li ještě v Praze, slečna Marie Rosa Junová čeká Vaši odpověď.

S pozdravy Váš Jakub Deml

27 D

27 D a

V Tasově 16. XII. 52

†

Milý pane Václave,

jsste tedy ještě na světě, Bohu díky!

Když se bourá dům, začne se od střechy, začínám tedy od Vašeho vánočního balíku, v němž byla čokoláda, cigarety, uzené a rýže a cukr a salám. Dopis žádný, ačkoli tyto dary na konci 1952 jsou dopis pořádný a dalekosáhlý. Možná, že v tom „měl prsty“ i P. Andrej Lipka, soudě podle těch slovenských papirosek. Tak či onak, celý náš dík náleží Bohu a Vám. Také Vám děkujuem za těch šest tisíc, sami jsme z nich těžili a s potřebnějšími i zasloužilejšími trochu se i podělili. Dnes Vám posílá Marie Rosa Junová druhou část Deníku p. Timothea Vodičky – i prosí Vás, abyste příjem tohoto vzácného rukopisu *ihned kvitoval* lístkem, abychom byli uspokojeni, že se cestou neztratil. *Opsat* si můžete z Deníku (i z Augustina) cokoli chcete, jen at' se neztratí originál a *Vám* nemusím říkat, aby se rukopisy tyto nedostaly do tlamy literárních žraloků – je to jako zpověď, kterou mají slyšet jen vyvolení...

Zatím jen tolik. Denně Vám posílám kněžské požehnání, hlavně od svého oltáře.

Váš

Jakub Deml

27 D b

Rosa

Junová

Tasov

Vánoce 1952 [20. 12. 1952]

†

Drahý pane Václave,

díky za Váš list. Dobrý skutek ctěné sl. Stáně Vaňkové silně se dotkl mého srdce. Propast volá propast. Heroismus je nyní vzácný mezi křesťany, a když se stane a my jsme jeho předmětem, sestupujem do propasti svého nitra, tam na dně vidíme svou nicotu a bezmoc, a bohudík, i city lásky k Bohu, že má takové nástroje a že je nemá nadarmo – a že svět o tom neví. Toto tajemství „svatých obcování“ oblažuje člověka a upevňuje ho ve víře a vděčnosti. – –

Na sl. Stáňu Vaňkovou budu pamatovat při každé mši svaté, jako na Vás. –

P. Ondřej Lipka Vás má rád, psal mi o Vás, a je mi to velkou útěchou, že našel v Čechách muže podle srdce svého kněžského – mezi tolika adamity a husity... Tak ztratil mnoho předsudků...

Druhý díl Deníku Timothea Vodičky jistě Vás neméně zaujme. Otřásá to duší. Teď jsme dostali a už přečtli nový jeho rukopis: dlouhou studii o době barokní – máte se na co těšit! Je to jasné, klidné a docela nové. Apologie katolické Církve až na naše časy, a přitom nikde nepadne slovo Marx, Lenin... Také je v tom dosti oleje dobrotivosti. – –

Zatím Vám to neposíláme, až sám budete chtít.

Pozdravy ode mne i od sl. Marie Rosy Junové

Vaši zásilku jsme dostali.

Ten životopis sv. Terezičky od toho Otce kapucína bychom rádi poznali – je to možno od Vás? Není-li to ještě v češtině, sl. by to přeložila!

[dva obrázky – střecha kostela a kometa]

Václavu Maršíkovi

vánoční pozdravení!

Když zpívají Andělé,
mlčí země a poslouchá. Gloria in excelsis Deo. –⁵² V tomto poslouchání blažených duchů
jsme spojeni úctou, vděčností a pokojem. Těchto citů není schopen žádný stroj. Jsme učiněni
„paulo minus ab Angelis“⁵³ a skrze Nejdražší krev jsme pokrevní příbuzní Krista Pána
a Panny Marie... Na věky nemůžem být dosti vděční za tuto čest a dobrotu. A budem-li
hodni učinění zaslíbení Kristových, na věky nám stačí jeden chvalozpěv: Sanctus, Sanctus,
Sanctus Dominus.⁵⁴

*

Píšu Vám

dnes hlavně kvůli sl. Stáni Vaňkové. A prosím Vás za sebe i za překladatelku Josefa
Malègua, abyste byl tak dobrý a odevzdal jí připojené knihy. Jsou to jediné naše „cenné
papíry“, a jsme rádi, že máme ve Vás tak osvědčeného prostředníka. Kdyby byl Jidáš uviděl
skutek sl. Stáně Vaňkové, byl by řekl: „K čemu je ztráta tato?“ Byl tak zaslepen, že nechápal,
že takto učiněná útrata je símě zaseté v půdu úrodnou a přinese užitek stonásobný časem
svým, bez ohledu na některého Jakuba Demla, jehož půda jeho přičiněním je velmi špatná.
On sám by si ani netroufal takové zrní přijmout, a tolik, ale dává-li se to Církvi, je při tom
mouka eucharistická, a dává-li se to, že levice dostala co proto, aby tvrdě usnula, když pracovala
pravice, a když se to všechno dalo na pokyn, jehož původ je nám naprosto neznámý, až na to, že
křesťanská láska má svůj původ v svatém Kříži – pane, je tady o čem uvažovat...

⁵² Sláva na výsostech Bohu.

⁵³ „Jen o málo menšími než andělé.“

⁵⁴ Svatý, svatý, svatý je Pán.

Na takový (tantum donum⁵⁵) dar se neděkuje jednou a také ne najednou... Milé neznámé, a přece známé Veronice, „civilní ošetřovatelce“ Obličejí Páně, řekněte, prosím Vás, milý Václave, že jí děkuju, že jí pozdravuju, a že jsem dnes za ni sloužil mši svatou – ke cti Panny Marie.

*

Jiří Blažek také nám poslal toho Danta, takže jsme se mohli „beze škody“ toho exempláře Bablerova vzdát. Ale Jiří Blažek nám udělal ještě větší radost, že nám vyryl podobiznu Blahoslaveného *Pia X*... V lednu Vám pošlem ten zdařilý obraz, jak nám jej tiskárna otiskne (máme na to ještě trochu ručního papíru). Je to *první* obraz *Pia X*. od českého umělce: a já jsem tomuto Světci mnoho dlužen...

Jinak je u nás všecko dobré —

A ještě prosím: pozdravujte od nás také pana Václava Bubna a jeho manželku a dítě – a také pana Stybora!

Váš
Jakub Deml

⁵⁵ Takový dar.

†

Milý pane Václave,

posílám Vám několik obrázků s prosbou, abyste je rozdal. Víím, že Vám ukládám břemeno, ale Vy jste mi dosud obětavě posloužil a také: nemohu nikde sehnat tolik lepenky, abych ten obrázek mohl poslat každému zvlášť – je to blahobyt bídy! Netřeba snad Vás upozorňovat, že to doručení obrázků nechvátá, můžete je rozdat, až budete mít na to čas a příležitost... Rozesílám to jako díky přátelům, kteří věrně a vděčně vzpomínají na úmrtní den Pavly Kytlicové 29. ledna 1932. –

A také ne všem, neboť toho ručního papíru mám už málo a také nikde už bych ho nedostal... Vííte, jak nás to bolí. Zejména dáte ten obrázek

1. sobě, 2. sl. Stáni Vaňkové, 3. JUDr. Emanueli Svobodovi, vlastně jeho manželce Maryně Alšové (Smíchov, Fibichova 14), Václavu Bubnovi, Josefu Styborovi, Albertu Vyskočilovi (Střešovice, Na Petýnce 173) – a *komu sám uznáte*.

Nemusíte všude jít *osobně*, získáte-li lepenku, ale jsou to všichni naši přátelé a *rádi Vás uvídí*, jen řekněte, že je pozdravuje Pavla Kytlicová a také my...

Jiří Blažek Vám všechny ty obrázky podpíše, že ho o to prosím – a kdyby k některému z uvedených chtěl jít místo Vás sám, at' to jen udělá, já mám jen obavu, že je příliš zaměstnán (má rodinu).

Exempláře, které Vám zbudou, dejte, prosím, p. *Blažkovi*, já mu je zvlášť posílat nebudu (pro nedostatek lepenky) a že jej vřele pozdravujem, a že čekáme ten malý štoček...

Zdrávi buďte!

J. D.

Ještě tady mám adresáta:

Miroslav *Vyčítal*, Smíchov, Štefánikova 46

*

Některé duše *zvlášť* potřebují – at' tak díím – *živého* modelu pro svůj vlastní obraz, živého posla, a nestačí jim placený listonoš, protože se všechno ani nedá psát – však Kristus Pán

vůbec nepsal (leďa jednou do písku) a Jeho hlasatelé málo... Jít dnes k někomu osobně je obět' *almužny*: a kdo takto dává, pokořuje se pro Boha, vlastně *žebra*, aby dal... *Proto* se odvažují dělat z Vás posla – Božího almužníka. Každý není k tomu způsobilý – – a lidé jsou osamělí – –

31 D

[Velikonoce 1953]

Nikterak nezapomínáme Vás, ani ostatních. –

Hned po Svátcích dostanete ten Život sv. Terezičky. A dopis. Zatím tento velikonoční pozdrav!

J. D.

Milý pane Václave,

pozdravujeme Vás a děkujeme Vám v Prstu otcovské pravice.

Nikdo jiný nemohl nám opatřit ten Quinicardine než Vy. Pomáhá mi také dobře, posilňuje srdce a tím i nohy. Jisto je, že nejlepší lékař je v nebeském Jeruzalémě. Kéž tam přijdeme.

V staroslovanské legendě o svatém Cyrilovi z konce 19. století čteme krásnou větu, že milosrdný a dobrotivý Bůh, čekající na pokání člověkovu, nepřestává nám prokazovati *každého roku a každý čas* mnoho milosti – a život svatého Cyrila – Konstantina Filosofova, i poskrovnu vyprávěn, ukazuje, jakým byl, aby ten, kdo jej slyší, chce-li, stal se mu podobným, a *odmítaje lenost, osvojil si čilost*, podle slov Apoštolových: Buďte mně podobní jako i já Kristu.

Všechny problémy takzvané sociální otázky a „moderní společnosti“ je právě v tom, že člověk neodmítá lenost a neosvojuje si čilost a pluje v proudu času jen jako klacek na řece (konjunktura!) a je nucen pracovat jako otrok beze všeho zisku a prospěchu a adoruje Práci jako Boha a přitom hledí se jí vyhnout, jak jen může, a zpívá dithyramby na Mír, který se nikdy nedostaví, protože je výsměšnou fatamorganou nad pískem duchovní Sahary bez Krista, Knížete pokoje. O Královně míru nikomu se nezdá, leda v rouhání.

Zato Nepřítel dobra, pravdy a krásy pod trestem smrti odmítá lenost, přikazuje čilost – a ti, kteří v této věci odmítli čilost Bohu, nyní brblajíce, dávají ji tomu, koho přirozeně nenávidí...

Dokud lidé neuznají svou vlastní vinu a neobrátní se k Bohu, docela zbytečně čekají „kdy to praskne“ a hloupě se těší na vlasteneckou invazi Emigrace...

I letos ovoce nám zničil děda Mráz. Ale přesto kvetou konvalinky, bezy, pivoně a kaliny a sl. Rosa nestačí zalévat záhony. Neprší. Jsou asi zase skvrny na slunci...

Tu a tam ještě k nám přicházejí duše a jejich obličej je popsán otázkami.

Jinak žijeme „jak se dá“. Teď některý den má přijít Timotheus milý. Sl. Rosa podruhé a kriticky oklepává Theotima sv. Františka Saleského. To je strava pro vyprahlé duše. Těšte se s námi na vydání tohoto díla a – na shledanou!

Váš
J. D.

33 D

33 D a

[nejdříve po 2. 6. 1953]

†

Milý pane Václave,

psaním naším je tento přiložený obrázek.

Už vím, že jste byl u pana Blažka, jemuž dnes posílám obrázků zvlášt', takže se s ním nemusíte dělit.

Bl. Pius X. at' Vás chrání!

Váš

J. D.

[Maršíkův přípis až do (1953):]

Přiložen

Větší počet *malých* obrázků bl. Pia X.

Posláno do Italské 30, datum nečitelné (1953).

Druhý oklep Theotima dokončila mlle Rosa před týdnem; jeden exemplář oklepu vážil přes 4 kg, už je odeslán daleko za Tasov tento poklad – do dutého dubu... Byla to práce patnácti měsíců... nikoli bez pomoci sv. Františka Saleského a Pavly Kytlicové, která opustila tento svět a dům zrovna na svátek tohoto Světce. –

33 D b

[obrázek Pia X. s natištěným textem:]

Bl. Pius X.

Jiří Blažek

Na sv. Martu 1953 [29. 7. 1953]

†

Drahý pane Václave,

ani nevím, kde Vás mám nyní hledat. Vy však stále víte, kde mne máte hledat. Vám není neznámo slovo: „Zdaliž jste nevěděli, že já v těch věcech, které jsou Otce mého, musím býti?“

Pátr⁵⁶ Faber říká, že svatá Rodina v Nazaretě zachovávala takové mlčení, jaké panuje v nejpřísnějších kontemplativních kláštřech. Mluvili jen s Bohem a pro Boha – žili v dokonalé lásce a tu si rozdávali beze slov – žili v Slově.

U nás jsou žně v plném proudu. Každý den něco nového. Sl. Rosa už podruhé oklepala celý svůj překlad Theotima, všecko překontrolovala (v originále je mnoho chyb v citaci Písma, v sv. Augustinovi etc.) a zdokonalila. Byla to práce mnoha měsíců. Prosme sv. Františka Saleského, aby se to mohlo brzo vydat – k záchraně duší, které na to čekají. „Maličtí žádali Chleba, a nikdo jim ho nedával.“ –

A jak Vy? Doufáme, že se v té Potopě udržíte, prosíme o to Boha a denně Vám posíláme kněžské požehnání, také Václavu B. a Stanislavě a Josefovi. –

Váš velký dlužník

J.

⁵⁶ Pater.

†

Drahý pane Václave,

zpívají-li nebešťané Sanctus, Sanctus, Sanctus,⁵⁷ zpíváme my pozemšťané

Díky, díky, díky!

Díky Vám, pane Václave.

Při návratu ze Slovenska stavíte se

u nás, prosíme o to.

Na tu cestu Vám uvádím tyto adresy:

1. JUDr. Bohuslav *Krula*, notár, Trstená (Orava). Ten je náš dlouholetý, osvědčený přítel, jeho bratr Jaroslav tepal ten náhrobek † Pavly Kytlicové. Bohuslav Krula zná výborně Chestertona z originálů.
2. Števo *Schelling*, farář, Bziny pri Dolnom Kubíne. Zná Tasov osobně.
3. P. Janko *Silan*, farář, Važec, básník, hovorný. Byl i v Tasově.
4. P. Ján *Kováč*, farář, Východná (Liptov). Přeložil sv. Augustina O městě Božím. I tento byl v Tasově.
5. P. Ján *Kubičiar*, děkan, Liptovský sv. Ján. Vážný, mlčenlivý. I tento byl v Tasově.

Uvádím Vám tyto adresy, ne, že byste je musel navštívit, nýbrž jen kdybyste je měl na cestě a kdyby se Vám chtělo.

Výjimku činí dr. Krula notář, kterého *musíte* navštívit, protože jistě stojí za to a mimoto Vám může dát dobré informace – také byl nedávno u nás...

Všecky tyto známé, pokud je navštívíte, od nás pozdravujte.

Svatý Rafael Vás provázej tam i zpět.

⁵⁷ Svatý, svatý, svatý.

Sl. Rosa Vám také děkuje za blahopřání. Až sem přijedete, uvidíte zase snop nových rukopisů, nesmírně zajímavých. Žel, p. Timotheus Vodička (Olomouc, Krameriova 12) je vážněji nemocen – –

Váš
J. D.

[15. 10. 1953]

[Maršíkův přepis na druhé straně listu do 1953:]

Příloha k dopisu MRJ z 15/X 1953

K tobě, svatý Josefe, v tísní své se utíkáme, a jako jsme právě o pomoc volali k nejsvětější Nevěště tvé, tak i od tebe ochrany důvěrně žádáme. Pro vroucnost, která tě s neposkvrněnou Pannou a Rodičkou Boží spojovala, a pro otcovskou lásku, kterou jsi k Božskému Dítku choval, pokorně prosíme, shlédni milostivě na dědictví, které Ježíš Kristus krví svou sobě zjednal, a pomoz nám v potřebách našich mocí svou. Starostlivý strážce Svaté rodiny, ostríhej vyvolených dítek Krista Ježíše; nejlaskavější Otče, odvrát' od nás všelikou nákazu bludův a nemravností; přemocný ochránce náš, milostivě nám z nebe přispěj v tomto boji s mocí temnosti, a jako jsi druhdy Božské dítě z největšího nebezpečení života vysvobodil, tak i nyní nepřátelské úklady a všeliká protivenství od Církve Boží odrážej, nás pak všechny přijmi pod stálou ochranu svou, abychom podle příkladu tvého a pomocí tvou svatě živi byli, nábožně zemřeli a věčného blahoslavenství na nebesích dosáhli.

Amen

[obrázek květiny]

Milý pane Václave,

jdeme tedy od Dušiček k Dušičkám. Daleko jsou Vysoké Tatry. A přece jsme dostali krásný dopis od P. Kováče, ve kterém vzpomíná i na Vás a posílá slovenskou modlitbu k Panně Marii, Vám posíláme český překlad, s prosbou, abyste nám jej příležitostně vrátil, protože ta modlitba stojí za to. Tam ve Vysoké se jí modlí kněz s lidem v kostele. To už jsem Vám snad psal, že nám přišly z Říma růžence posvěcené Svatým otcem a relikvie sv. Václava a sv. Marie Goretti, panny a mučednice. I to snad už víte, že pan Picka v jednom exempláři vysázel a vytiskl *Moje přátele* (frontispice s barevným leptem!) a poslal mi to k tomu mému „jubileu“. – –

Timotheus Vodička je odsouzen ležet v nemocnici, víte, co to znamená pro Nás.

Sl. Rosa Vás prosí o Sheeda a Baroko.

Ing. Konstantin Jun leží doma a žije, jako p. Timotheus, jen z nemocenské. Jeho matka si myslí, že nám je snad zrovna tak blahobytně, a proto nabízí sl. Rose, že by prodali to pěkné pianino, co jí určili jako věno. Sl. Rosa jí odpověděla, aby ten prodej odsunuli na tu dobu, až zase zahájí svou nakladatelskou činnost, aby měla nějaký groš do začátku. *Anchora spei*. –⁵⁸

Pozdravujem Vás, a neméně ostatní přátele, Bubnovy, Styborovy a Blažkovy. Krátké dni a dlouhé noci dej nám všem přežít všemohoucí Bůh.

P. Mastík je teď v Limě (Peru) a myslí dobrák, že tam známe nějakého pana Š., a my vůbec nevíme, kdo by to byl!

Váš

J. D.

⁵⁸ Kotva naděje.

Sv. Jana z Kříže 1953 [24. 11. 1953]

†

Milý pane Václave,

sl. Rosa Vám děkuje za poslání těch rukopisů, a až je budete chtít, zase Vám je půjčí, ona teď je znova čte a překontrolovává, aby byly *naprosto připraveny* k tisku.

Tento měsíc obzvláště jsme na Vás vzpomínali: dostali jsem zprávu od jedné přítelkyně (byla v československé „církvi“, 1954 se stala katoličkou, sl. Rosa jí byla za křestní kmotru), že její 23letý synovec inženýr se zabil, sletěl v Tatrách z Lomnického štítu 4. října – a ještě dnes se děsím pomyslení, že se to mohlo stát i Vám – prosím Vás, už tam nechoďte! Jinak je u nás všecko, jak víte. Z Limy nám poslal P. Chrysostom Mastík tučet ořechů, také asi padesát zrněk kávy – a ty ořechy jsou podlouhlé jak náboj do širší hlavně. – A z Londýna dostala sl. Rosa pro p. Timothea anglický překlad Vyznání sv. Augustina od *Sheeda*, Vám známého. Pan Timotheus byl čtrnáct dní v nemocnici a tuto sobotu musí jít k – odvodu! Všecko je pevně v ruce Prozřetelnosti... O mou maličkost se začíná zajímat krajský církevní referent. Když je bída, dává se pod lupu i zrnko hořčičné. –

Jsem stále při Vás. –

A díky za ty peníze!

Váš

J.

39 D

39 D a

20. XII. 53

†

Milý pane Václave,

jste tak mlčenlivý, že ani nevím, čeho byste si Vy přál. Zdá se spíš, že jste si jednou provždy zvolil heslo: *Beatius est magis dare quam accipere*.⁵⁹ Ukládáte tedy všechno na stoprocentní úrok, nestaraje se, co budete jísti a pítí a čím se budete odívati – a tak Vás člověk sotva rozezná od toho posledního křesťana Mrtvé farnosti, který se od Boha nechá vést jako slepý...

O Vánocích bude na Vás v Naší kapli *zvláště* pamatováno!

Váš

Jakub Deml

39 D b

[velké červené písmeno „M“ s korunkou a ozdobami]

MARIA, Neposkvrněná matko Ježíšova i Matko naše: vrháme se do Tvého náručí, protože jsme uchvázeni Tvou nebeskou krásou, ale i proto, že nás tam ženou úzkosti, kterými se zmítá naše století. Jsme plni důvěry, že naše žhavé tužby dojdou uspokojení v Tvém láskyplném Srdci a ono že se nám stane bezpečným přístavem uprostřed bouří, které na nás doléhají ze všech stran. Tlačí nás naše viny a jsme zavaleni bédami bez počtu. Ale přesto obdivujeme a opěvujeme nesrovnatelné bohatství vynikajících darů, jimiž Tě Bůh zahrnul více než kteréhokoli tvora, a to již od onoho okamžiku, kdy jsi byla počata, a až do onoho dne, kdy Tě vzal na nebe a korunoval za královnu všech. –

⁵⁹ Požehnanější je dávat než přijímat.

Ty průzračný prameni víry, zavlaž nám mysl věčnými pravdami! Ty vonná lilie veškeré svatosti, zaplav nám srdce svou nadzemskou vůní! Ty, jež jsi zvítězila nad zlem a smrtí! Vštěp nám tedy hlubokou hrůzu před hříchem, poněvadž ten působí, že duše otročí peklu a svolává tak na sebe Boží tresty. Bůh si Tě vyvolil přede všemi! Slyš proto, když v tomto Tvém roce stoupá vroucí volání k Tobě z každého věřícího srdce! Skloň se nad ranami, které nás bolí! Jen změň smýšlení lidí špatných, usuš slzy všem zarmouceným a utlačeným, posilni chudé a ubohé, kdejakou nenávist uhas a zjemni drsné mravy, bdi nad tím, aby si mládež uchovala květ čistoty, ochraňuj svatou Církev a dej, ať všichni pocítí přitažlivou sílu křesťanské dobroty! –

Tvé Jméno zní v nebi jak líbezný souzvuk. Dej proto, aby ono sbratřilo všechny lidi a národy, aby uznali, že tvoří jen jednu rodinu. A nad tou rodinou ať potom zazáří všeobecný a upřímný mír. –

Přijmi, nejsladší Matko, naše pokorné prosby a vypros nám zvláště to, abychom jednou byli účastni Tvé blaženosti a mohli před Tvým trůnem opakovat píseň, která se teď na zemi rozléhá kolem Tvých oltářů: Maria, jsi celá krásná! Tys naše sláva, Tys naše radost, Tys čest lidu našeho. ~ ~ ~

Amen

†
M

(Modlitba Mariánského roku)

Odpustky:

8. prosince, 25. prosince (Narození Páně), 25. března (Zvěstování), 15. srpna (Nanebevzetí), 8. září (Narození Panny Marie), 15. září (Sedmibolestné Panny Marie) a o všech <svatých> sobotách mariánského roku plnomocné, jindy odpustky pěti let, pomodlíme-li se tuto modlitbu a přidáme šestkrát Otče náš, Zdravas a Sláva Otci na úmysl sv. Otce.

Kdo 8. prosince a ve svátky shora uvedené a o sobotách mariánského roku navštíví kostel nebo kapli zasvěcenou Panně Marii, získává dvojí plnomocné odpustky.

Odpustky lze přivlastnit duším v očistci.

41 D

41 D a

+K+M+B+ 1954 [6. 1. 1954]

Milý pane Václave,

o těchto Svátcích sloužil jsem mši svatou na poděkování Pánu Bohu za přijatá dobrodiní v roce minulém. Prvního ledna druhou, prosebnou za ochranu Boží a přizeň Boží v roce 1954. Třetí za Naše přátele a dobrodince. A tuto neděli 10. ledna na svátek Svaté rodiny za Vás a za Sestru Stanislavu.

23. prosince přijel k nám Vítězslav Nezval, po pěti letech zas ponejprv, aby mně oznámil, že redakční rada Českého spisovatele chce vydat Výbor z mých spisů, dva silné svazky, 10 000 exemplářů, větší zálohu a výborný honorář, s předmluvou Vítězslava Nezvala, jemuž také bylo svěřeno, aby můj souhlas se mnou ujednal. Přijali jsme tohoto vyslance vlídně, jak se sluší na hosta, a po jeho odchodu (byl tady dvě hodiny) ihned jsem za ním poslal doporučený dopis, ve kterém jeho nabídku a pozvání „k spolupráci“ rozhodně a jednou provždy odmítám. Před pěti lety jsem zrovna tak odmítl spolupráci v Plojharově a Fierlingrově „Katolické akci“, a také tehdy schválně ke mně přijel Nezval – ale tehdy jsem to odmítl osobněji, tj. velmi surově, protože se věc týkala *přímo* Církve. –

To by tak byl začátek našeho Nového roku. Že na Vás pamatuji u oltáře denně, to víte. Prosím Vás, řekněte mé blahopřání a díky milé sestře Stanislavě a že také na ni nijak nezapomínám.

Váš

J. D.

[Maršíkův přepis na druhé straně listu:]

Dvě přílohy (kostel v Třešti a rytina s ptáčkem)
sl. [?] Bohdan Lacina

41 D b

[obrázek kostela s podpisem MFlorian]

Toto je kostel v Třešti, kde jsem byl několik měsíců kaplanem.

42 D

[28. 1. 1954]

29. ledna 1932
v Pánu zesnula
Pavla Kytlicová

Na Bílou sobotu 1954 [17. 4. 1954]

†

Drahý příteli,

že Vám přejeme nejen ke všem křesťanským svátkům, ale každodenně a pro celý život, to ví Bůh, a víte to i Vy. Každý hospodář už kvůli sobě (a má-li víru a srdce, i z lásky k tomu svému hovádku) se stará o svůj dobytek, každý poctivý šofér o své auto nebo letadlo – a u sv. Lukáše čteme slovo Ježíše Pána našeho:

Když jsem vás poslal bez měšce, a bez mošny, a bez obuvi, zdaliž jste v něčem měli nedostatek?

A oni řekli: V ničem.

Tedy řekl jim: Ale nyní kdo má měšec, vezmi jej a též i mošnu, a kdo nemá, prodej sukni svou a kup meč.

Podle toho Kristus Pán chce mít i vojáky. A Jeho vojín musí být nezávislý.

„My jsme opustili všechno a šli jsme za tebou: co nám tedy za to bude?“

Na tuto otázku odpovídá Apoštolu Petrovi Pán:

„... A každý, kdo opustí dům, nebo bratry, nebo sestry, nebo otce, nebo matku, nebo manželku, nebo syny, aneb pole *pro jméno mé, stokrát více obdrží* a životem věčným vládnouti bude. –“

Žádná věštírna a žádný člověk nemůže nám poradit tak, abychom my sami už se nemuseli rozhodovat. Kdyby tomu totiž bylo tak, skládali bychom všechnu odpovědnost na svého rádce, a kdybychom potom s jeho radou byli nespokojeni, jemu samému bychom dávali vinu. My sami se musíme ve všem rozhodnout, protože nikdo jiný nemůže vědět, co je v nás – Bůh ale to ví, co je v člověku, a proto je nejlépe radit se s Bohem, a známe-li už jeho vůli, prostě se na Něho spolehnout a už nekolísat – – „čas krátký jest“ – transit figura huius mundi. –⁶⁰

A tak Vás, milý příteli, srdečně pozdravuji a za ten Quinicardin velmi děkuji: p. primář dr. Šádek v Třebíči mně doporučil, abych bral *dvě* tabletky denně! On si asi slibuje, že tu

⁶⁰ Tvar tohoto světa pomine.

operaci potom vydržím. Mám totiž slabé srdce a po 1. máji mám být operován na kýlu. – Den před tím podstoupím s tím srdcem „generální zkoušku“. – Dej Bůh, abychom dobře obstáli při té zkoušce poslední. – Jsou teď odvody, branci jdou pod míru, je to hlučné, ale Bůh koná své odvody tiše a skrytě – a radostně i k mučednictví!

Váš
Jakub Deml

[Maršíkův přepis na obálce:]

Balíček 17. dubna 1954

44 D

[kolem 18. 4. 1954]

Milý pane Václave,

přeje Vám náš oltář radost velikonoční...

Za čtrnáct dní mám jít na operaci – to není velká radost. – –

Díky za Vaše pozdravy!

J. D.

MRJ

[na druhé straně listu fotografie stromu u cesty a Demlův přípis:]

Tasov, Trať Na Ouvarech

V úmrtní den Julia Zeyera a Matylky Demlové 1954 [asi 26. 4. 1954]

Introduction aux existentialismes, úvod do existencialismů, v plurále, a tím už je dán základní akord. Autor tam sestavuje celý strom (arbre) existencialismů, na nějž roubuje Pascala, Kierkegaard, Sartra, Heideggera, Nietzsche, Sokrata, svatého Bernarda, svatého Augustina, Blondela, Bergsona, Péguyho, Schelera, Bartha, Berďajeva, Šestova, Solovjeva – zkrátka, aby se tak řeklo, sit venia verbo,⁶¹ hotový existencialistický⁶² guláš. Vykládá se postupně, jak se různí takoví existencialisté⁶³ dívají na existenci, na nicotu, na úzkost, na nahodilost bytí, na nemohoucnost rozumu, na smrt atd. *Jednotný úhel kritiky* těch všelijakých subjektivních produkcí osobních zkušeností do *domnělých* filosofických idejí tu chybí. Proto *nemůže být takový nástin užitečný, zejména ne katolickým křesťanům*, kteří přece kromě katolicismu nepotřebují žádných jiných -ismů.

Toto dílo není věc užitečná a potřebná, a proto se k překladu do češtiny nedoporučuje. To je tak pro Laichtera, Borovýho nebo pro „katolickou“ Charitu, která nemá docela nic společného s katolicismem. Na to tedy *by byly* honoráře, na takové „filosofické“ smetí, a na katolické klasiky, svaté Otce a Mystiky, u katolíků českých honoráře nejsou. Nemluvě o mém Souborném díle, máme zde aspoň tucet katolicky dobrých i nejlepších děl připravených k vydání – a honoráře za tuto práci nepřicházejí. Sl. Rosa už prodala dvoje ložní předválečné prádlo, různé svršky, grafiku, knihy, švýcarské náramkové hodinky, harmonium, tento týden i rádiový přijímač, aby se mohlo dýchat... V únoru jsme platili na 500 Kč za elektrický proud, před týdnem 311 Kč na týž účel, teď 190 Kč jakéhosi bytového poplatku, dřevo, uhlí, „obnova“ – nač to uvádět a rozvádět, Vy sám to znáte. To všechno neříkám pro Vás, milý pane Maršíku, ale na Vaši informaci, abyste byl opatrnější na tu podzemní a anonymní „katolickou“ Akci...

Až jasněji poznáte, co je *Církev*, nebudete se cítit ani rozpoltěným, ani nejistým, ani mdlým, ani ospalým, a vstoupíte do řady jejích bojovníků bděle, rozhodně, mužně a radostně. Velkodušnost Vám nechybí, nesobecký a nezištný jste – co Vám tedy chybí? Strach, že budete zabít, také u Vás není, jen si uvědomte, že i velcí Svatí mívali chvíle, ba i roky skleslosti, temnot

⁶¹ Budiž mi dovoleno říci.

⁶² Existencialistický.

⁶³ Existencialisté.

– potom však jaká odměna je čekala! A obětujete-li svůj život nebo padnete – obětoval jste jej pro Toho, který Vás potřebuje ne pro sebe, ale především pro Vás. – –

Myslím, že by dnes katoličtí muži si měli přečíst a porozjímat *sedmou* kapitolu z Knihy Soudců, aby se povyrazili. – – – V Bibli je všechno, co potřebujeme k životu ducha, a tak málo ji čtem. – –

Necítím se nijak dobře se srdcem a za týden *mám* prý jít na operaci. To není už má věc.

Pozdravujem Vás srdečně a vděčně.

Váš

Jakub Deml

Sv. Terezička doporučuje, abychom za stavivo své duše použili svých slabostí!

Milý pane Václave,

teprve teď přišel Váš dopis, i posíláme Vám tu píseň okamžitě, právě jsem ji vyrval našemu varhaníkovi, i беру ji s sebou na poštu do Medříče, kam jsem volán k zubaři – jinak byste ji dostal pozdě. Dnes čekáme P. dr. Habáně. – –

Pozdrav!

J. D.

[Maršíkův přepis na druhé straně listu:]

+ opis překladu textu a fotokopie německého originálu

47 D

47 D a

27. IX. 54

†

Milý pane Václave,

zítra, tedy na Váš svátek, budu za Vás sloužit mši svatou.

1929 sloužil jsem mši svatou v Římě u sv. Petra: u oltáře *svatého Václava*...

Co dělají Vaše tatranské nohy?

Pozdrav i od sl. Rosy – a blahopřání.

Váš

Jakub Deml

P.S.

1. O prázdninách byl u nás Stanislav Pech se svou manželkou Annou a s třemi dětmi; dali nám svou adresu: Praha 18, Bělohorská 12. Číslo tel. 69837. Tito manželé jsou patrně praktičtí katolíci a velcí ctitelé Pavly Kytlicové a Otokara Březiny, zvláště ta paní. Poslal jsem jim nějakou grafiku, a oni na to vůbec neodpověděli. Slíbili nám siamské kotě, až se jim vylíhne. Nevíme o nich jinak nic, ale až budete zase schopni svých nohou, prosím, vypátrejte nějak co a jak: jaký je to pán, v jakém úřadě apod., nemáme rádi záhady.

2. Prosíme Vás, dejte připojenou z naší zahrady *divižnu* dopravit do redakce Vesmíru, aby zjistili, tj. vysvětlili nám tuto nestvůru: kromě žlutých mála květů má na stvolu i květy *blínu*? Jsou jedovaté? Blín máme také v zahradě...

3. Náš černý kocour Miky-Miky už je 14 dní nezvěstný, asi zhynul ranou zákeřnou...

47 D b

Jakub

Deml

Tasov

48 D

48 D a

19. XII. 54

†

Milý pane Václave, ti, co chvátají do Betléma, tvoří jednu rodinu, jsou jako pokrevní příbuzní – v Krvi Ježíše Krista. Nejsme tedy nijak opuštěni a nijak sami, když nás tolik chvátá k ohništi míru...

Přejeme Vám všechno dobré k těmto Svátkům a do Nového roku, a prosíme Ježíše Dítě, aby Vám oplatil, co dobrého jste nám prokázal v tomto starém roce.

Jakub Deml

48 D b

[fotografie jesliček s Demlovým přípisem:]

Tasovské Jesličky

49 D

V Tasově 11. V. 55

†

Drahý pane Václave,

psal jste mi, že jste dostal výpověď z bytu.

Pan Ing. Josef Batta, Praha 15, Sinkulova 43, nám oznámil, že musí narukovat, z čehož soudím, že ztratí svůj byt. Zeptejte se tam, jestli byste ten jeho byt mohl dostat Vy.

Vzpomínám na Vás stále. U nás nic nového, jsme tedy stále jako v zákopech a na bojišti.

Doufám, že Vás tyto řádky zastihnou ještě na dosavadním místě.

Váš

Jakub Deml

1 J Dopis Marie Rosy Junové s přípisem Jakuba Demla

[před 20. 5. 1955]

Vážený pane Maršíku,

ty karafiáty jsou krásné a došly úplně svěží a včas, díky. Velice silně voní. – Posílám ty knihy, jsou vesměs dobré nebo velmi dobré (až na toho Ahasvera, ale toho snadno prodáte jakožto edici Symposionu). Jsem Vám velmi vděčna, že to pro mne uděláte. –

Mám stále na mysli i záležitost Vašeho bytu, myslila jsem i na Jiřího B., ale tam nastaly neutěšené poměry, jak se dalo předvídat. A tak Vás *úplně* poroučím Bohu – mám zkušenost, že to je nejlepší „metoda“ i v záležitostech zcela materiálních. –

Prosím Vás, za tu kytici obnos *určitě* odečtete, chtěla bych to obětovat – právě proto, že nemám nic. –

Chtěl byste nějakou rukopisnou četbu z toho, co Vám mohu půjčit? Např. Rukověť dobré četby, studie o české literatuře, o umění, rozjímání atd.? Anebo si vyberete u nás?

Ještě jednou Vám srdečně děkuji a v duchu na Vás pamatuji stále.

R. J.

Ty Wolkry atd. pan rada „likviduje“ prostě, ty samozřejmě nedoporučujeme, ale prodat se to může.

[přípis na okraji dopisu Junové:]

Drahý pane Václave,

ty bibliofilie mně věnované kdysi přijměte jen jako můj pozdrav, který je jinak stálý!

Jakub Deml

†

Drahý pane Václave,

děkuji Vám i panu Styborovi za přátelskou vzpomínku k mé 77. Vím, že mi přejete (a zřetelně i vidím) denně po celý rok. Proto také se držím i přes svůj věk a jeho slabosti. Před měsícem jsem si odležel asi deset dní v nemocnici, hlavní příčinou i vadou je mé srdce. Lékaři mi vážně „předpisují“, abych se šetřil a zachovával klid: nechodit mimo zahradu, na tu horní vůbec prý ne, a také prý ani do městečka – ani do schodů, ani do stráně, jen po rovince, a ne dlouho etc. Co nejmiň solit a kouřit, žádné uzeniny a také ne žloutky atd. Ale mám přece už právo na nemoc...

Posílám Vám trochu papírového braku, co se Vám nehodí, spalte. Začas pošlu zas něco, aby má rakev nebyla tak těžká. –

Pamatuji na Vás u oltáře, na kterém je teď i *relikvie sv. Pia X.* Dostal jsem ji z Říma letos k jmeninám. Teď je u nás Jiří Blažek.

Váš vděčný
Jakub Deml

51 D

51 D a

21. IX. 55

Drahý pane Václave,

než drvaři porazí stoletý strom, nejprve mu ořežou postranní větve, aby při pádu nepřekážely. Můj drvař je Smrt. Vidím, jak se blíží. Sám jí ořezávám postranní větve. Odstraňuji ze svého domu všechno, co už nikdy nebudu potřebovat. Tíž a tíž chodím a dýchám. Srdce nestačuje. Slíbil jsem Vám zas nějaký balíček, tady jej posílám. Velmi málo je v něm opravdu hodnotného. Sám vidíte, že některé z těch knížek jsem ani nerozřezal – a některým v břiše trčí nějaká moje glosa (jako rybě udice). Přeberte si to – *prosím* – a nepotřebné zahod'te. Konejším se zatím, že pro Vás najdu něco lepšího. Ale ta nejstarší Legenda o sv. Václavu je jistě dobrá, také úpravou.

Co teď člověk o národě vidí a slyší, je tak hrozné, že srdce krvácí. A to nedělají cizinci, nýbrž vlastní. *Viae Sion lugent*.⁶⁴ Nebude pomalu místečka v naší zemi, od kterého by se svatý Václav neodvrátil. –

Vždy a zcela Váš
dlužník a vděčník
Jakub Deml

51 D b

V Tasově 21. IX. 1955

[natištěno až do *Václavu*.]

Nejstarší slovanská legenda

o svatém Václavu

⁶⁴ Cesty na Sijón truchlí.

Kdo se trhá od římského nástupce
svatého Petra, drancuje Dědictví
svatého Václava, dává je Antikristu
a ničí český jazyk a národ.

Příteli Václavu Maršíkovi
k letošním Jmeninám
věnuje

Jakub Deml

Na sv. Václava 1955 [28. 9. 1955]

†
M

Drahý pane Václave,

na Váš dnešní svátek jsem sám doma (slečna moje administrátorka odjela na třídní pout'), i hrabal jsem se zase ve svých papírech a vylovil jsem pro Vás tento balíček: něco si z toho přece snad vyberete a ostatní můžete spálit, když je taková nouze o dříví, z něhož se teď dělají tak zbytečné knížky. – –

Ten Lermontov je velmi dobrý.

Doporučuji Vám P. Krčmu, je administrátorem fary u sv. Josefa (bývalý kapucínský klášter blízko Repré), bydlí však v arcibiskupském paláci nad Jelením příkopem; v úterý nás v Tasově navštívil, je z našeho blízkého okolí, byl dvě leta na vojně, letos ho pustili – je ortodoxní, nevlastenecký – pozdravte ho od Nás!

Váš
Jakub Deml

(Zítřa jdu zas k lékař.
prohlídce do nemocnice –
ale 77letý strom se nedá štěpovat!)

Na sv. Lukáše 1955 [18. 10. 1955]

Milý pane Václave,

nelekejte se, že Vám posílám zas jeden balíček starých papírů, je to Vaše, dělejte si s tím, co chcete. Přijmete-li to, mně tím jen ulevíte – při tom stěhování na věčnost. Má nemoc je totiž taková, že mne každou chvíli může ranit mrtvice, i byl bych nerad, aby sl. Rosa měla to stěhování z Tasova příliš složité a nákladné. Nehněvejte se, prosím, že Vás touto svou likvidací obtěžuji.

Skleróza nemládne, ale stárne – ruce se jí třesou, nohy otékají a srdce neposlouchá, čas není dobrý, zvláště ne ten podzimní.

Srdečně Vás pozdravujem!

Váš

Jakub Deml

Letos jste nebyl v Tatrách?

(Pan Stybor si troufal, proč by ne Vy?)

54 D

[asi 28. 6. 1956]

Drahý příteli, díky za Váš zájem; ukázaný i dvěma sty pozdravy. Sl. Rosa mi je předala, jezdí sem týdně. Ještě zde musím zůstat a nevím, jak se o mně rozhodne lékařská věda.

Váš
Jakub Deml

Teprve teď píšu odtud i Junovým do Prahy.

55 D

55 D a

24. VIII. 56

Příteli

Václavu Maršíkovi

ze srdce

Jakub Deml

[malý modrý ornament]

(toto univerzitní profesor MUDr. a PhDr. Jaroslav Pojer)

55 D b

Drahý pane Václave,

tady se na Vás pamatuje. --

55 D c

[fotografie Tasova]

[na druhé straně natištěno do *Velké:*]

TASOV

okr. Velké Meziříčí

Toto je pohled od východu

56 D

56 D a

[28. 9. 1956]

Že Vám přejem ochrany svatého Václava, to víte. Na tomto obrázku je Váš jmenovec Václav Jebavý – Otokar Březina. –

Po Vašem odchodu v pondělí přijel k nám Jan Amos Verner s paní a profesor Jiří Popílek z Náchoda, velmi dobrý muž, vědoucí a pokorný... českobratr. Teď máme ohlášenu ještě vzácnou návštěvu z Brna. Dr. Bohuslav Krula je v Čadce štátnym notárom. Čadca.

J. D.

[připsáno Marií Rosou Vodičkovou]

Toho Dymova si přečtete; otáží se Timothea, má-li to, a jestliže ano, mohl byste si to ponechat – jinak bych jej chtěla zpět.

Buďte zdráv – Pax!⁶⁵

MRV.

56 D b

Jakub

Deml

Tasov

⁶⁵ Buďte s pokojem / pokoj s vámi.

[asi květen 1957]

Tasov je pořád na starém, Bohu díky, místě. Studený máj ve stodoli ráj.

Váš Jakub Deml
Timotheus Vodička
MR Vodičková

[přípis zřejmě rukou Jiřího Blažka až do *dní*]

Milý pane Maršík, vzpomínáme na Vás a na Vaši minulou navštěvu u nás. Přece jen se nám podařilo si s Hanou udělat výlet na Moravu na několik dní.

[Maršíkův přípis:]

p. Blažek?

58 D

5. VIII. 57

Milý pane Václave,

horolezci musejí také sestupovat do údolí, proto doufáme, že se tu co nevidět objevíte...

Jakub Deml

[přípisy cizí rukou s vlastnoručními podpisy:]

pozdravuje

Timotheus Vodička

M. R. Vodičková

Milada Vorlová

[přípis cizí rukou:]

Pozdrav dr. Hoffmanovi!

2 J

2 J a Průvodní dopis Marie Rosy Vodičkové se čtyřmi přílohami

4. září 1957

† Vážený pane Maršíku,

přečtete si připojené doklady, a informujte podobně, koho byste sám chtěl, hlavně p. Ing. Battu (Podobné „jednání“ měl pan rada s Lidovou demokracií). Potom ten dopis zanešte osobně p. A. V. [Pod zkratkou Maršíkův přípis (*Albert Vyskočil*)] a řeknete mu, že ho pozdravujeme. –

Doufám, že nás ani letos nevynecháte se svou návštěvou, ať už to s Vaší dovolenou vypadá jakkoli. Timotheus tu bude zase od pátku, a pobude tu vždycky tak tři týdny, načež jede na čtrnáct dní do Olomouce.

Srdečně a vděčně zdraví

MRV

2 J b Příloha: Strojopisný opis Demlova listu Albertu Vyskočilovi se dvěma přílohami

Sv. Pia X. 1957 [21. 8. 1957]

† [křížek přikreslen]

Milý pane Alberte,

posílám Vám opisy. Co se Vám zdá? Připadám si jako sedlák, který nechce do „socialistického sektoru“. Tak „zní“ [uvozovky připsány ručně] fráze. Meze mohou rozorat, v každé obci zavést JZD, ale Desatero tam nikdy nedostanou, i kdyby si Chruščov a Kahuda roztrhli hubu až do rozkroku.

Nepřijel jste k nám. Čekáte asi na můj funus. Tento pátek přijede Timotheus a zůstane v Tasově zas delší dobu.

Co jsem napsal Lidové demokracii, to jste asi čtl. Mám zde ještě opis toho, co jsem napsal Samueli Vernerovi (Jozefu Tkadlcovi) a jeho bratru Skautíkovi v souvislosti s tím Československým spisovatelem, to bych Vám mohl ještě poslat, nepřijdete-li.

Nikdo mi nevysvětlil, jak se do této věci dostala grafička *Jiřincová*, ač je uvedena také v plánu edičním toho Československého spisovatele. Skautík a jeho žena (paní farářová) ji velice chválí! Je ona snad taky helvitka?

A tak začínáme ten nový školní rok... Ecce ascendimus Jerosolymam. —⁶⁶

Váš

Jakub Deml

2 J c Příloha: Strojopisný opis Demlova listu Vítězslavu Nezvalovi

V Tasově dne 5. srpna 1957

Vítězslavu Nezvalovi

Milý Vítězslave,

dověděl jsem se, že Československý spisovatel chystá na příští rok vydání *Mých přátel s Vaším <doslovem>*; dali to dokonce do tištěného seznamu novinek – *a přitom se mne vůbec nezeptali, zdali jim k tomu dám svolení*, ačkoli jsou tím povinni i podle nového autorského zákona. Jak je to možné? Nechci si myslit, že jste o tom věděl a dal k tomu souhlas přes všechno, co jsem Vám o tom řekl. Buď jak buď, opakuji Vám to teď ještě důrazněji:

Nesvolím, aby mé dílo bylo vydáno jinak než v té podobě, jak jsem je přepracoval a uspořádal se svým spolupracovníkem Timotheem Vodičkou. Jak víte, první svazek tohoto mého souborného Díla vyšel už před deseti lety ve Vyšehradu. Do tohoto Díla jsou zařazeny jako třetí svazek texty dřívějších vydání *Mých přátel* spolu s ostatními texty, které k nim vnitřní souvislostí náleží; toto uspořádání pokládám za definitivní podobu nejlépe vyjadřující to, co jsem chtěl říci, a mám právo jako umělec žádat, aby mé Dílo bylo vydáváno v úpravě, kterou já uznám za konečnou, a ne aby se z mého Díla jednostranně vybíraly jen některé věci jako hrozinky z bábovky a ostatní odhazovalo jako podřadné. Udělal byste mi špatnou

⁶⁶ Hle, jdeme do Jeruzaléma.

službu, kdybyste svým doslovem nebo jakýmkoli jiným způsobem dával sankci urážlivému a nezákonnému jednání Československého spisovatele. Buď jak buď, já svou uměleckou činnost hájit budu, navzdory všem těm, kteří mi tvrdí, že „spisovatel dnes o svém díle nerozhoduje“!

S pozdravem

Jakub Deml

2 J d Příloha: Opis Demlova listu redakci Československého spisovatele

V Tasově dne 5. srpna 1957

Redakce nakladatelství
Československý spisovatel
Praha 2

Zjistil jsem, že jste zařadili do svého edičního plánu na rok 1958, čtvrtého čtvrtletí, část mého Díla, pod názvem Moji přátelé, páté vydání, s ilustracemi Karla Svobinského a doslovem Vítězslava Nezvala.

Učinili jste tak, aniž jste si vyžádali mé svolení k vydání této publikace, jak jste byli povinni učinit podle zákona o autorském právu. Upozorňuji Vás tedy, že mám nadále v úmyslu vydávat své literární práce jen v nové textové úpravě a v definitivním souborném uspořádání, jež je výsledkem společné práce mé a pana Timothea Vodičky, mého literárního spolupracovníka a pořadatele i redaktora této nové a definitivní podoby mé literární tvorby, která ponese souhrnný název Dílo Jakuba Demla. Texty, které byly zahrnuty v různých vydáních Mých přátel, jsou v díle zařazeny v novém uspořádání do třetího svazku a smějí tedy být vydány jen v této nové podobě, v souvislosti s ostatními texty, s nimiž tvoří umělecký celek, protože jen takto mohou být správně pochopeny a mít zamýšlený umělecký účinek. Nedovolím za žádných okolností, aby byly z mého Díla vydávány jen části vytržené z vnitřní souvislosti, ani aby byla porušována spoluautorská práva mého spolupracovníka. Také nemohu dovolit, aby bylo mé Dílo vydáváno s doslovy nebo jakýmkoli komentáři mnou neschválenými. To, že jste oznámili vydání Mých přátel, aniž jste se obtěžovali požádat autora o souhlas, a že jste dokonce oznámili i ilustrátora a autora „doslovu“ a počet výtisků, dotýká se mne za daných okolností jako vyložená urážka.

Žádám Vás zdvořile, abyste vzali na vědomí skutečnost, že k vydání Mých přátel, jak jste je oznámili, souhlas nedávám, jakož abyste opravili příslušným způsobem nesprávnou zprávu o chystaném vydání zmíněné publikace, a abyste mi do čtrnácti dní závazně oznámili, že tak učiníte. Nedostanu-li od Vás žádané sdělení do této lhůty, budu nucen učinit sám potřebná opatření na ochranu svých autorských práv.

Jakub Deml

2 J e Příloha: Dopis Ladislava Fikara Jakubu Demlovi

Československý spisovatel

V Praze dne 9. srpna 1957

FI/pb

Pan
Jakub Deml,
spisovatel,
Tasov.

Vážený Mistře,

z návrhu edičního plánu našeho nakladatelství na příští rok, jež rozeslala Kniha svým prodejnám, aby zjistila poptávku po navrhovaných knihách, jste se dozvěděl, že jsme zamýšleli ve čtvrtém čtvrtletí příštího roku vydat Vaši knihu Moji přátelé.

Píšete, že s tímto naším úmyslem nesouhlasíte a cítíte se jím vyloženě uražen. Je pochopitelné, že bychom dříve, než bychom knihu dávali do sazby, s Vámi jednali, že bychom se byli dohodli o editoru knížky, že byste se mohl vyjádřit k námi navrhovanému ilustrátoru i doslovu. Protože měla knížka vyjít až ve čtvrtém čtvrtletí 1958, započali bychom s její výrobou v prvním čtvrtletí a chtěli jsme nyní po prázdninách Vás o našem návrhu uvědomit a získat si Vaš souhlas. Knížka dosud vycházela samostatně, proto jsme zamýšleli také její samostatné vydání. Měli jsme za to, že bychom udělali Vaším čtenářům, a dokonce jsme se domnívali, že i Vám, vydáním této knížky radost. Vidíme ale naopak, že Vás náš

dobře a čistě míněný úmysl urazil, proto od svého návrhu upouštíme a oznamujeme současně n. p. Kniha, že knihu na Vaše přání nevydáme a aby ji v dalších plánech neuváděli.

Omlouváme se Vám, jestli Vás náš zájem a vzpomínka na Vás urazily.

V přátelské úctě
Československý spisovatel
Praha 1. Národní tř. 9–11
Fikar

†

Drahý pane Václave,

dostávám od Vás pět set korun a myslím, že je to za toho Jettela, aspoň mi řekla paní Marie Rosa Vodičková, že ten obraz Vaším prostřednictvím nabídla p. dr. Hoffmanovi. Ať už je tomu jakkoli, Vaše zpráva, až ji dostanem, nám to vysvětlí.

Na sv. Václava byl jste ještě v Tatrách a já se velice těšil, že se na zpáteční cestě stavíte u nás. A když jste nepřišel a také žádný dopis od Vás, lekal jsem se, že se Vám v těch divokých horách něco stalo.

Pan Timotheus odjel na čtrnáct dní do Olomouce (vrátí se k nám po prvním), jednak aby si tam „vzvedl“ svůj důchod (asi takový, jaký je ten můj) a jednak, aby zas dohlédl na svůj domek: kdyby se v něm vůbec neukazoval, strčili by mu tam nájemníka s odůvodněním, že bydlí vlastně v Tasově. Takových nájemníků, i kupců, hlásí se mu tolik, že je nestačí odhánět.

Četl jste, co jsem napsal v prázdninách nakladatelství Českého spisovatele a co mi na to odpověděli?

Zato jsem měl lepší štěstí se Svazem československých spisovatelů, který se mne velkolepě zastal proti Energetickým podnikům, které mi chtěly vnutit vyšší platební sazbu za elektrický proud. –

I jinak je tady dosti nového... Příště o tom více.

Váš

Jakub Deml

60 D

21. XII. 57

Ježíšek mluví jen očima, ručičkama a – srdcem. On Vám poví, jak a proč Vám přejeme...

Jakub Deml
Timotheus Vodička
MR Vodičková

†

Drahý příteli,

dostávám Vaši bolestnou zprávu o úmrtí Vašeho otce. Zítra budu za něho sloužit rekviem. Zemřel tedy po dlouhé a těžké nemoci. Považujme to za zvláštní Boží milost, jako dar pro něho a také pro ty milé, které tady zanechává... Když se blížil den, kdy Církev slavila stoletou památku Zjevení Panny Marie v Lurdech, říkal jsem si v duchu, zdali si Matka Boží zvolí někoho z našich blízkých, aby se zúčastnil této památky a slávy v nebi s Ní...

Pamatujeme na Vás a teď ještě více budeme na Vás pamatovat, zvláště pak zítra u našeho oltáře.

Před týdnem jsem se vrátil z nemocnice, kde jsem zase ležel čtyři neděle.

Jakub Deml
Timotheus Vodička
M. R. Vodičková

†

Drahý pane Václave,

prosím Vás, nevěděl byste o nějakém knězi penzistovi, který by mohl přijmout místo v našem kraji, dvě hodiny na sever od Tasova, mezi lesy a rybníky: je tam filiální kostel (farnost Osová Bítýška) a občané té dědiny touží mít tam kněze, aby nemuseli chodit do kostela farního, který je daleko. Dosud tam měli takového kvaziadministrátora, jednoho děkana penzistu, ale ten se teď stěhuje do svého rodiště v Čechách, aby tam umřel.

Byt je tam velkolepý, lid zbožný a pro kněze ochotný a štědrý. Ale ten „kandidát“ musel by s tou obcí jednat *ihned*, aby ten kněžský byt nebyl i proti vůli občanů zabrán na jiný účel...

Pan Timotheus Vodička odjel na pár dní do Olomouce.

Asi na 16. nebo 17. března se k nám chystá pan Batta. A Vy nebudete mít někdy dovolenou?

Pozdravujem Vás srdečně.

Jakub Deml

Nechtěl by pan Stybor nebo někdo jiný z Vašich známých koupit Ricciottiho (cena 80 Kč), Alžbětu Šenavskou (100 Kč) a nějaké encykliky (po 20 Kč)?

63 D

3. IV. 58

Nejsrdečnější pozdravy velikonoční živých i mrtvých, pozemských i zvěčnělých. – –

Jakub Deml
Timotheus Vodička
MR Vodičková

64 D

23. XII. 58

Drahý pane Václave,

všichni tři vzpomínáme na Vás věrně a vděčně.

Dej Bůh, abychom s Vámi i příští rok přežili bez úrazu!

Jakub Deml

65 D

65 D a

29. I. 1959

Václavu Maršíkovi

365 pozdravů

z kaply ctihodné

Pavly Kytlicové

v Tasově

[obrázek květiny]

Jakub Deml

65 D b

[zapsáno pod obrázek Pavly Kytlicové]

Pavla Kytlicová

† 29. I. 1932 v Tasově

[připsáno Maršíkem na druhé straně]

(příloha k mariánskému obrázku)

66 D

66 D a

Apparitio B. M. V. 1960 [11. 2. 1960]

Drahý pane Václave,

kdybyste vymřeli Vy, země by pozbyla smyslu a také by zemřela. Smrt Blanky úder hromu a celá Praha oněměla... Jak dlouho potrvá toto ticho?

Pane Václave, děkuji Vám za ty fotografie, jsou dokonalé, všem se líbí, a p. Vrba Vás zve na ten obrázek barevného filmu, kde se ještě procházím v zahradě. Lékaři mi slibují, že zas brzo půjdu do nemocnice. Mívám chvíle, jako bych již umíral. Nohy otékají, sotva na nich stojím, slábne srdce.

Co dělá Jiřík? Co Dušan? Dostávám samá parte...

Jakub Deml

66 D b

[Demlův přípis na okraji článku *Koncert pod platanem z Rudého práva*.]

Četl jste to? Je to pravda? Ti sergejové mi páchnou česnekem.

67 D

21. II. 60

Vřelý pozdrav z Tasova, kde se veverky procházejí po okně důchodců. –

Jakub Deml
Dušan Straňák

68 D

[asi 27. 6. 1960]

Srdečný pozdrav
z Tasova zasílají

[nečitelný podpis]

Jakub Deml

čekající Vás

69 D

5. VIII. 60 v Tasově

Drahý pane Václave,

pro nával nových adeptů změnili náhle původní ustanovení a poslali mne domů o týden dřív.
Zde ovšem nic nepotřebuji.

Váš
Jakub Deml

70 D

70 D a

28. VIII. 60

Václavu Maršíkovi je tento dům vždy otevřen. –

Jakub Deml
Josef Vrba

70 D b

28. VIII. 60

Milý Václave,

vítám Vás na novém místě!

Jakub Deml
Josef Vrba

70 D c

28. VIII. 1960

Drahému

Václavu Maršíkovi

Jakub Deml
Josef Vrba

71 D

V Tasově 19. IX. 1960

VÁCLAVU A ANIČCE

Maršíkovým.

17. září, když jste šli k oltáři,
sloužil jsem za VÁS mši svatou.

Myslím, že svatý Josef
taky neměl svatbu hlučnou.

Jakub Deml

POUŽITÉ ZKRATKY

bl.	blahoslavený
č.	číslo
etc.	et cetera
K/Kč	koruna (československá)
Mk/M.	marka
mlle	mademoiselle
MNV	Místní národní výbor
n. p.	národní podnik
ONV	Okresní národní výbor
P.	pater
pí	paní
p./P.	pan, přítel
pp.	pánové
r.	roku
S. J.	Societas Jesu
sl.	slečna
str., s.	strana
sv.	svatý/svatá
t. m.	tohoto měsíce

VYSVĚTLIVKY

Na rozdíl od poznámek pod čarou, v nichž jsme se omezili na vysvětlení nutné k bezprostřednímu porozumění textu (především na překlady cizojazyčných pasáží), obsahují následující vysvětlivky výklad některých českých slov přejatých, archaismů či termínů, dále původ citátů, které se nám podařilo dohledat, a bližší údaje o zmíněných uměleckých dílech, publikacích či institucích. Rovněž se zmiňujeme o přípisech, které napomohly dataci dopisů. Delší biblické citáty uvádíme v českém ekumenickém překladu (není-li uvedeno jinak) a vycházíme přitom z internetové stránky České biblické společnosti *Biblenet.cz* (dostupné z: <http://www.biblenet.cz/>). Latinské texty přeložila a vyložila Magdaléna Jacková.

Vysvětlivky rovněž doplňují některé věcné souvislosti, které vyplývají z jiných korespondencí či knih Jakuba Demla, z archivních pramenů a sekundární literatury. Zvláště upozorňujeme na případy, kdy na základě těchto zdrojů daný dopis datujeme a chronologicky zařazujeme.

Životopisná hesla osob zmiňovaných v dopisech uvádíme ve jmenném rejstříku.

1 D

1 D a

... Vaší pouti k hrobu ctihodné Pavly Kytlicové... – Maršík ve svých *Vzpomínkách na P. Jakuba Demla* popisuje, jak se s Demlem seznámil:

„S P. Jakubem Demlem jsem se seznámil takto: Měl jsem ve válce přítele p. Josefa Stybora. Ten mně půjčil pár jeho knížek a později, když jsme se blíže seznámili, stále si přál, abychom ho spolu někdy navštívili. Bránil jsem se pár let. Považoval jsem za opovážlivost vtírat se do okruhu takové osobnosti. Co ten měl a má asi přátel – na své úrovni –, jak je asi zaneprázdněn, o čem bych já s ním mohl mluvit? Pak jsem se poddal a 21. května 1950 jsme vyjeli. Do Budišova jsme dorazili dost pozdě a nevěděli jsme si lepší rady než přečkat noc na nádraží. Byla teplá májová noc, kvetly šeříky. Ráno do Tasova a do Bosny. Se sevřeným srdcem jsem čekal u branky, Josef stiskl tlačítko. A za chvíli vyšel přes zahradu P. Deml. Tmavé šaty, kolárek, klobouk, hůl. ‚Tak pojedte, pojedte, poutníčkové‘ – volal a usmíval se. Všechna tréma ze mě spadla, za chvíli jsem se cítil jako u člověka, se kterým jsem v dávném a důvěrném přátelství. Celý den se nám se sl. Rosou Junovou věnoval, odpoledne nás šel vyprovodit až ke kříži za Tasovem. Odjeli jsme a po cestě jsme se stavili ještě na Křemešniku. Do notýsku jsem zapsal: ‚Požehnaná cesta!‘“

... **překlad ze Sv. Bernarda...** – v dodatcích fondu Jakub Deml byl mezi listy, které prodal Václav Maršík LA PNP v roce 1996, nalezen také rukopis překladu Svatého Bernarda opata o obrácení řeč ke klerikům s Demlovým Úvodem. Jedná se o rozsáhlý rukopis (celkem čítá 77 listů).

1 D b

Datováno dle Maršíkova přípisu 22. V. 50 na druhé straně listu.

Ego dormio, et cor meum vigilat – část verše z *Písně písni* (Pís 5,2).

... **PAVLY KYTLICOVÉ, která zemřela...** – Období nemoci a odchodu Pavly Kytlicové Deml zachytil v próze *Smrt Pavly Kytlicové* (Brno: J. Deml, 1932).

2 D

... **spánek je otcem** – citát z díla Ernesta Hella *Slova Boží: úvahy o některých textech Písma svatého* (přeložil Otto Albert Tichý. Stará Říše: A. L. Stříž, 1915). Deml tento výrok zmiňuje i v *Mém svědectví o Otokaru Březinovi* (Praha: Rudolf Škeřík, 1931) v souvislosti s tvorbou a podvědomím.

Veni dator munerum... – úryvek ze sekvence *Veni, Sancte Spiritus* (česky *Přijď, ó Duchu přesvatý*).

Svatý biskup Mikuláš zaopatřil svým trojím darem... – podle legendy sv. Mikuláš z Myry pomohl rodině zchudlého šlechtice, neboť oknem hodil váčky s penězi jeho dcerám. Ty se posléze díky nabytému věnu mohly vdát.

„**přikrývá mnoho hříchů**“ – pozměněná část verše z prvního listu Petrova „vždyť láska přikryje množství hříchů“ (1Pt 4,8). Deml výraz *láska* nahrazuje výrazem *dar*.

Fiat voluntas mea! – česky *Buď vůle má!* Pozměněný verš z modlitby *Otče náš* (Mt 6,10). Deml slovo *tua* nahrazuje slovem *mea* („Fiat voluntas tua“ neboli „Buď vůle tvá“).

... ***vítr a vane, kam a kdy chce*** – část verše z Janova evangelia (J 3,8).

... *sl. Junové přišla ta poukázka od Vás* – v dochovaném dopise Rosy Junové Maršíkovi z 29. května 1950 nacházíme děkovná slova za „dobrý skutek“ – s největší pravděpodobností finanční dar: „Vážený pane, Váš dobrý skutek mne překvapil velmi mile [...]“

A uzřel jsem jako z oblaku ruku... – „ruka napřažená z nebe či z oblaku“ (lat. „*manus Dei, dextera Dei*“) symbolizuje všemohoucího a všudypřítomného Boha (viz Rulíšek, Hynek. *Postavy, atributy, symboly*, heslo RUKA, nestránkováno).

3 D

Vítr je plášt' Ducha svatého – odkaz na verš z Janova evangelia (J 3,8).

Boží hod svatodušní – svátek seslání Ducha svatého, který se slaví poslední neděli padesátidenního povelikonočního období.

... „*se sluší na svaté (věci)*“... – část verše z listu Efezským (Ef 5,3).

... *třináctiletý studentík v Třebíči nad klášterem...* – Deml studoval na gymnáziu v Třebíči. Maturoval v roce 1898.

krascích lípových – latinsky *Lamprodila rutilans*, brouk kovově zeleného zbarvení.

... *tam u stodol...* – pravděpodobně část Třebíče v okolí Máchových sadů. V jejich blízkosti se nachází nemocnice, evangelický kostel Chrám páně (Husova ulice) a Českobratrská církev evangelická (Bráfova třída).

... „*který pro nás z mrtvých vstal*“ – část *Modlitby sv. růžence* (Růženec slavný, 1. tajemství).

Trat' – dle *Slovníku spisovného jazyka českého* „skupina pozemků tvořící větší celek, zprav. přirozeně ohraničený.“

... *nezbarvená Merkurem...* – šedavě kovovou barvou.

„*Bezdětný hospodář po vzkvetlých mezích sám...*“ – verš z Březinovy básně *Až sedneš za můj stůl...* ze *Svítání na západě* (Praha: Moderní revue, 1896).

„... *kteří poznali pravdu, pro pravdu, která zůstává v nás a bude s námi navěky*“ – odkaz na dva verše z druhého Janova listu: „Já, starší, píšu vyvolené paní a jejím dětem, které opravdově miluji – a nejen já, nýbrž všichni, kdo poznali pravdu. / Píšu kvůli pravdě, která v nás zůstává a bude s námi navěky.“ (2J 1,1–2).

kapitolu Panenka – 25. kapitola prvního svazku rozsáhlého díla Pavly Kytlicové *Rodiče a děti* (V Tasově na Moravě: Pavla Kytlicová, 1927), které nese autobiografické rysy. *Panenka* byla vydána též samostatně (V Tasově: Marie Rosa Junová, 1946). Pavlínka, o které Deml píše, je postava inspirovaná samotnou Pavlou Kytlicovou.

umění pro umění – lartpouurlartismus, „původně názor, že umění je samo sobě cílem, výraz kultu tzv. čistého umění, oproštěného od soc. funkcí.“ (viz Vodáková, Alena. *Sociologická encyklopedie* [online]. Sociologický ústav AV ČR).

... *u toho kamenského, ztrouchnivělého kříže...* – kříž v obci Kamenná v blízkosti Tasova.

„*Všeliký dar dokonalý přichází / shůry od Otce světla*“ – verš z Listu Jakubova: „Každý dobrý dar a každé dokonalé obdarování je shůry, sestupuje od Otce nebeských světél. U něho není proměny ani střídání světla a stínu.“ (Jk 1,17).

4 D

... *Váš včerejší dopis jsme oslavili v naší kapli...* – domácí kaple v Demlově vile.

... *slavným růžencem...* – jedna z variant Modlitby sv. růžence.

Intence – dle *Nového akademického slovníku cizích slov* (Praha: Academia, 2005) „úmysl, na kt[erý] má být mše sloužena;“ ale i „dar dávaný na takový úmysl.“ Obvykle se jedná o intence za duše nemocných či zemřelých členů rodiny.

5 D

5 D a

... *v měsíci Panny Marie...* – květen. V průběhu tohoto měsíce se konají májové pobožnosti.

... *jedné nemoudré panně, aby jí tajně, když ona spí, dolil lampu...* – narážka na podobenství o pannách pošetilých a moudrých (Mt 25,1–13). Deml se stylizuje do role pošetilé panny a Maršíka považuje za svého zachránce.

Pokolení zlé a cizoložné zázraků hledá... – část verše z Matoušova evangelia (Mt 16,4).

„*Mluvíme k vám denně tuto hodinu*“ – narážka na slova vysílaná na rozhlasové stanici *Hlas Ameriky*. Dle magazínu *Paměť národa* „24. února roku 1942 ve vůbec první relaci této radiové stanice zaznělo: „Každý den v tuto hodinu vám nabídneme válečné zpravodajství. Možná to budou zprávy dobré, možná zlé. Budeme vám říkat pravdu.““ (viz Bardová, Kristýna. *Hlas Ameriky o bojích na frontě, před komunistickými soudy i na ledě NHL. Paměť národa* [online]).

... *do Emauz...* – setkání na cestě do Emauz se objevuje ve 24. kapitole Lukášova evangelia (Lk 24). Tento novozákonní příběh vypráví o dvou učednících putujících do Emauz, ke kterým se cestou přidává neznámý poutník – až později zjistí, že to je Ježíš Kristus.

Kdo poslouchá zpovědníka? – Narážka na verš z Lukášova evangelia, ve kterém Ježíš mluví ke svým učedníkům, již zprostředkovávají víru dalším lidem: „Kdo slyší vás, slyší mne, a kdo odmítá vás, odmítá mne; kdo odmítá mne, odmítá toho, který mě poslal.“ (Lk 10,16).

5 D b

Datováno dle Maršíkova přípisu *přil. k 12. VI. 1950*.

6 D

... *budou mně vyvlastňovat na hřiště tu dolní zahradu* – Dolní zahrada u Demlova domu byla komisionálně vyvlastněna v roce 1950 za účelem vybudování hřiště pro *Československý svaz mládeže* (ČSM).

... *zákon č. 187 z r. 1949 – Zákon o státní péči o tělesnou výchovu a sport.*

... *jeho syn (prý 23–26letý) prvního máje letos...* – dle Marty Milotové syn Stanislava Valy Miloš Vala zřejmě utíkal se synem bývalého starosty Jaroslava Krejčího (působícího v Tasově za války).

Fundační mše – mše sloužená na nějaký úmysl za člověka, který zaplatil určitý poplatek. Tento poplatek směřuje do nadace kostela a z výnosu na jeho úrocích se pobožnost koná. Dle *Slovníku spisovného jazyka českého* je fundace „majetkový základ věnovaný k nějakému společenskému účelu; nadace.“

7 D

komisionelně vyvlastnili – viz vysvětlivku k dopisu 6 D.

Svaz mládeže – organizace pro mládež vedená KSČ, která vznikla roku 1949. Plným názvem *Československý svaz mládeže* (ČSM).

... čistou roušku na svůj zablácený obličej... – Rouška v křesťanské symbolice znázorňuje mimo jiné ochranu a čistotu. Deml zde naráží na legendu, podle které sv. Veronika podala Ježíši při cestě na Golgotu šátek, aby si otřel tvář. Na šátku poté zůstal otisk Ježíšovy tváře.

... v ráji žádná růže neměla trní – růže bez trnů je symbolem Panny Marie.

„krev chudého“ – narážka na stejnojmenné dílo Lèona Bloye (*Krev chudého*. Přeložil Josef Florian. Stará Říše: Josef Florian, 1911).

8 D

8 D a

Sl. Rosa Vám posílá toho Bridela... – pravděpodobně dílo Bedřicha Bridela *Co Bůh? Člověk?* (Přerov: B. Durych, 1934).

8 D b

Datováno dle Maršíkova přípisu 7/VII. 50.

9 D

... velký román apologetický... – Deml v dopise Dušanu Straňákovi z 6. listopadu 1950 píše: „Sl. Rosa pilně překládá z francouzštiny, mezi jiným už přeložila velký román od Malègua [...]“. Pravděpodobně v obou případech míní dílo Josepha Malègua *Augustin ou le Maître est là* (Vol. 1. Paris: Spes, 1932). Viz též dopis 24 D.

... **Josefa Jana Surina *Les fondements de la vie spirituelle*** ... – dílo ze 17. století francouzského mystika a spisovatele Jeana-Josepha Surina (*Les Fondements de la vie spirituelle, tirés du livre de l'Imitation de Jésus-Christ, par le P. Jean-Joseph Surin*. Paris: Mignard frères, [b. r.]).

... **historií o založení jezuitské republiky v Paraguayi...** – dílo *Dějiny Paraguaye s misíí Tovaryšstva Ježíšova v těchto zemích*, které napsal Pierre-François-Xavier de Charlevoix (*Histoire du Paraguay*. Vol. 6. Paris: Desaint, 1757). Přeložila Marie Rosa Vodičková, překlad se nachází v pozůstalosti Jiřího Blažka.

10 D

„**Všeliký dar dokonalý...**“ – viz vysvětlivku k dopisu 3 D.

Venite, adoremus – úryvek z vánoční koledy *Adeste fideles* ze 17.–18. století.

„**Odovědi jsou položeny před otázkami**“ – Citát z eseje Otokara Březiny *Tajemné v umění* ze sbírky *Hudba pramenů*, která byla poprvé publikována v roce 1903 ([Praha]-Královské Vinohrady: Hugo Kosterka).

„**Všeliký dar (výborný)...**“ – viz vysvětlivku k dopisu 3 D.

Pro Něho není Sahary... – možná narážka na skutky proroka Mojžíše, který vyvedl Izraelity z Egypta. Při putování pouští jim vždy dokázal zajistit vodu i potravu (o těchto skutcích pojednává starozákonní kniha Exodus). Dle Rulíška poušť symbolizuje „místo zjevení Boha“, „svobodu, útočiště“, ale i „samotu“ či „opuštěnost“ (viz Rulíšek, Hynek. *Postavy, atributy, symboly*, 2006, heslo POUŠŤ, nestránkováno).

Hlava Hada má na sobě Patu... – narážka na zobrazení hada (ďábla), po němž patou šlape Panna Maria, které je pro křesťanskou ikonografii typické. Pata Panny Marie symbolizuje sice zranitelnou, ale zároveň silnou část lidského těla, která je schopna zlo v podobě hada zneškodnit (viz Rulíšek, Hynek. *Postavy, atributy, symboly*, 2006, heslo PATA, nestránkováno).

Tichý oceán – báseň ze sbírky Otokara Březiny *Ruce* ([Praha: Fr. Bílek, 1901]).

11 D

hlava saně – nejspíš odkaz na Zjevení Janovo, které líčí příchod apokalypsy a se kde vyskytují různé divocí tvorové.

... až se zas budou kupovat rukopisy – Deml s Junovou si snad v období padesátých let přivydělávali psaním rukopisů pro přátele na zakázku, tuto informaci se však nepodařilo ověřit z jiných zdrojů.

... rukopis větší knížky... – možná vzpomínky na Josefa Floriana vydané později pod názvem *Sedm let jsem u vás sloužil: Vzpomínky na Josefa Floriana* (Praha – Podlesí: Dauphin, 2015), nebo rukopis *Potkávám Otokara Březinu*, který však dosud nebyl nalezen – zmiňuje se o něm pouze Jiří Olič ve *Čtení o Jakubu Demlovi* (Olomouc: Votobia 1993, s. 155). Vznik prózy *Podzimní sen* je datován až po návštěvě zařízení na Moravci (první se uskutečnila pravděpodobně 8. listopadu 1951).

12 D

... co vlastně Jaroslavu Seifertovi je... – Jaroslav Seifert v padesátých letech trpěl onemocněním pohybového ústrojí.

13 D

... kněz „vlastenec“, tedy exkomunikovaný... – kněz spolupracující s komunistickým režimem. Tehdejší papež Pius XII. exkomunikačním dekretem z roku 1949 exkomunikoval z katolické církve všechny dobrovolné členy či podporovatele komunistických stran. Stalo se tak krátce po založení Katolické akce.

Dle Balíka a Hanuše Katolická akce za pomoci Národní fronty pořádala tzv. národní poutě, na kterých tito kněží sloužili, a zapojili se tak do snahy komunistického režimu ovládnout církve zevnitř (*Katolická církev v Československu 1945–1989*, 2007, s. 129). Jedním z exkomunikovaných kněží byl i Josef Plojhar, o kterém se Deml zmiňuje v dopise z 6. ledna 1954.

... jubileum Vašeho příchodu do Tasova... – Maršíkova první návštěva Demla v Tasově proběhla pravděpodobně 21. května 1950 (více viz vysvětlivku k dopisu 1 D a). Maršík poté básníka navštívil ještě několikrát, především když se vracel ze Slovenska, a také u něj přespával (dle *Vzpomínek* většinou v pokoji určeném původně pro Otokara Březinu).

14 D

14 D a

dítka Jana Zahradníčka – máněna Zahradníčkova dcera Klára (1951–1956). Jan Zahradníček měl ještě další tři děti – syna Jana Jakuba (1948–2019) a dcery Zdislavu (1950–1956) a Marii Štěpánku (1957). Dcery Klára a Zdislava nešťastně zahynuly v roce 1956 na otravu houbami.

... očekáváme Vás a p. Josefa najisto toho 27. května... – v Maršíkových *Vzpomínkách na P. Jakuba Demla* jsou zapsané úryvky z rozhovorů s Demlem z 27. května 1951, návštěva tedy zřejmě proběhla podle plánů.

14 D b

Datováno dle Maršíkova přípisu *příl. k 18. V. 1951*.

15 D

[30. 8. 1951] – datováno dle Maršíkova přípisu *Obálka s razítkem TASOV 30. VIII. 1951*.

Čekáme Vás tedy kolem 15. září! – Ve *Vzpomínkách na P. Jakuba Demla* Maršík krátce zaznamenal dojmy z návštěvy u Demla v Tasově, kterou datuje 16. zářím 1951.

Svit, měsíčku! – Část básně Karla Havlíčka Borovského Tyrolské elegie s autobiografickými rysy, která tematizuje Havlíčkovu zatčení a deportaci do Brixenu. Knižně dílo poprvé vyšlo jako součást prvního svazku *Sebraných spisů Karla Havlíčka* (Praha: Svatobor, 1870).

16 D

[26., nebo 27. 9. 1951] – datováno dle Maršíkových přípisů *27/9 51* a *příl. k dopisu MRJ z 26/IX. 51*. Dopis Junové otiskujeme níže. Jedná se o strojopis s rukopisným přípisem a podpisem Junové, uložený v LA PNP.

26/9 51

Vážený pane Maršíku,

poněvadž nouze doléhá, ráda bych prodala některé věci, a kdybyste věděl o příležitostném kupci, dejte mi laskavě vědět, nemusí to být všechno najednou. Mám tu ještě poslední dva

linoryty velké Sv. Petra od Blažka i od Hrubešové, kolorované, po 500,-; několik dřevorytů a grafických listů, hlavně Bílka, podle velikosti atd. od 200,- do 500,-, a potom některé archivní duplikáty, staré Šlěpěje, Sokolskou čítanku, Marien-Štorchovo vydání, Katolický sen atd., za dvojnásobek nebo trojnásobek – podle vzácnosti – původní ceny.

Kdyby se něco hodilo, napište mi laskavě.

Srdečně zdraví

M. R. Junová

Kdybyste to vůbec nemohl udat, napište mi hned, zkusím to ještě v Brně.

Paténa – dle *Slovníku spisovného jazyka českého* „mešní miska, na niž se klade hostie.“

17 D

... co jste byl posledně u nás... – zřejmě návštěva, kterou Maršík ve *Vzpomínkách na P. Jakuba Demla* datuje 16. zářím 1951.

... z toho mírového sjezdu... – První celostátní sjezd katolického duchovenstva se uskutečnil 27. září 1951 v Praze. Zúčastnilo se ho zhruba 1700 kněží a jeho pořadající organizace Velehradský výbor katolického duchovenstva se zde přejmenovala na Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva. Předsedou tohoto hnutí byl na sjezdu zvolen Josef Plojhar, který byl jedním z „vlasteneckých“ kněží (více viz vysvětlivku k dopisu 13 D). Poté se konaly ještě dva další sjezdy (v prosinci 1959 a v listopadu 1966). Balík a Hanuš uvádějí, že Velehradský výbor katolického duchovenstva se začal organizovat v první polovině roku 1950 po krachu Katolické akce (viz Balík, Stanislav a Jiří Hanuš. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, 2007, s 129–130).

... tři slovenští kněží... – dopis od Janka Silana z roku 1939 a dopisy od Štěfana Schellinga z let 1938–1958 Jakubu Demlovi jsou uloženy v LA PNP.

O městě Božím – spis sv. Augustina z pátého století. Česky dílo poprvé vyšlo v pěti svazcích v překladu Františka Ladislava Čelakovského pod názvem *Sv. Augustina O městě Božím kněb dvamejtma* (V Praze: [nakladatel není známý], 1829–1833).

... *Lidové strany*... – Československá strana lidová (ČSL).

kněžský koncentrák – „soustředovací tábor“ v Moravci na Žďársku, kam byli v roce 1950 v souvislosti s akcí K. umístěni staří řeholníci (mezi nimi i kněží), kteří již nebyli schopni pracovat. V korespondenci s Vodičkou čteme o návštěvě Moravce, kterou Deml datuje úterým předcházejícím 22. listopadu 1951, tedy 20. listopadem 1951. Jiří Olič ve *Čtení o Jakubu Demlovi* (Olomouc: Votobia, 1993, s. 157) pojednává o této návštěvě jako o Demlově první cestě na Moravec, z dopisů Maršíkovi a Miladě Straňákové však vyplývá, že Deml Moravec navštívil již dříve, pravděpodobně 8. listopadu 1951. Zážitky z návštěvy zařízení na Moravci Demla inspirovaly k próze *Podzimní sen*. Tato próza knižně poprvé vyšla ve výboru *Sen jeden svítí* (Praha: Odeon, 1991).

Fráter – mnich bez kněžského svěcení.

sv. Františka Saleského Theotima – francouzské středověké dílo katolické mystiky Františka Saleského *Traicté de l'amour de Dieu* (A Lyon: Pierre Rigaud, 1616), které česky vyšlo pod názvem *Pojednání o lásce k Bohu* (Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1998).

Gogola – zřejmě soubor *Korespondence s přáteli*, který česky vyšel v překladu Quida Hodury jako čtvrtý svazek Spisů Nikolaje Vasiljeviče Gogola (V Praze: J. Otto, 1921). Dne 22. listopadu 1951 Deml zmiňuje Timotheu Vodičkovi: „Četl jsem z Gogola *Listy přátelům*, a teď Vašeho Stiftra.“

Jørgensena – dánský spisovatel Johannes Jørgensen je známý svými životopisy svatých. O které konkrétní dílo se jedná, se nepodařilo dohledat.

Manninga – snad v dané době nejnovější publikace tohoto autora, která v češtině vyšla v překladu Prokopa Holého pod názvem *O Duchu svatém* (Olomouc: Edice Krystal, 1931), mohlo se ale jednat i o jiné cizojazyčné dílo.

dva z jeho rukopisů – zřejmě rukopisy *Zrození proroka* a *Svatba v Káni galilejské* (*Svatba v Káni galilejské* je zároveň názvem renesančního obrazu Paola Veroneseho), které jsou zmíněny v Demlově dopise Dušanu Straňákovu z 6. listopadu 1951: „Hned večer přečetl jsem si *Zrození proroka* a *Svatbu v Káni galilejské* [...]“. V tomto dopise Deml

Straňákovy rukopisy rozebírá a hodnotí. Další informace o tom, že Deml působil jako rádce a arbitr Straňákových literárních pokusů, nacházíme v dopise Miladě Straňákové (Dušanově matce) z 21. listopadu 1951 publikovaném v Oličově a Nekulově výboru *Píšu to při světle nočním*. Deml v tomto dopise poznamenává: „Překvapil mne Dušánek, neb jsem netušil, že pracuje v poesii, a překvapila mne ještě víc jeho zkušenost v tom oboru.“ (*Píšu to při světle nočním*, 1998, s. 132). Ani jeden z těchto rukopisů nebyl vydán, autor je podle vlastních slov spálil.

román válečný – z Demlovy korespondence s Dušanem Straňákem vyplývá, že se může jednat o rukopis *Bez názvu*. Usuzujeme na to z dopisu z 21. listopadu 1951 Dušanu Straňákovi, ve kterém Deml píše: „O Tvé nové adrese jsem se dozvěděl teprve před týdnem, když jsem už byl dočtl Tvůj román *Bez názvu*. Je to dobré, jako debut velmi dobré, poněvadž jasně vidíš *cíl*, a ten je *vysoký*, jak třeba.“ Tento rukopis nebyl vydán.

Jeho povídka (malostranská)... – v dopise z 6. listopadu 1951 Dušanu Straňákovi Deml píše o této povídce, její název však nezmiňuje. Básník cituje část textu a pak poznamenává: „Toto, Dušánku, je vrchol Tvé malostranské povídky. Tot’ její krása, smysl a ospravedlnění.“

Ignác Ignotus – Demlova jazyková hra. Jméno *Ignác* je latinského původu a znamená „ohněň“, „ohnivý“, „rozpálený“, ale též „horlivý“ (viz Bauer, Jan. *Velká kniha o jménech*, 2003, s. 334–336); *ignotus* – lat. „neznámý“.

18 D

[asi 18. 12.] 1951 – Demlem datováno pouze rokem 1951, na obálce je navíc Maršíkův přípis *18/XII 1951 přání k Vánocům (obrázek)*.

19 D

19 D b

1952 – datováno dle Maršíkova přípisu *8/IV. 52*.

19 D c

Datace *8/IV. 1952* zapsána pouze na obálce, ve které byl nalezen tento lístek.

<1. *Za rod. Mílů a Knapů a duše v očistci*> – čísla 4., 5., 7.–12. jsou zaškrtnuta tužkou, což zřejmě znamená, že Deml dané mše již odsloužil. U data 17. 3. je tužkou přikreslena šipka, která vede ke slovu *Chocholatou*.

Ke cti pěti ran Krista Pána... – Ježíšovi bylo při ukřižování zasazeno pět ran (do obou rukou, nohou a do boku). O ráně od kopí do boku pojednává Janovo evangelium (J 19,17–42). Kristovy rány se staly předmětem uctívání.

20 D

... *rozsévač zrno do země* – narážka na podobenství o rozsévači, které se nachází v Matoušově (Mt 13,1–23), Markově (Mk 4,1–32) i Lukášově (Lk 8,5–8) evangeliu. Zrno, které Ježíš rozsévá, znázorňuje Slovo, jež se v některých lidských duších uchytí, a v jiných nikoli.

„*Blah, kdo pěstoval své vlastní...*“ – část 83. básně ze sbírky Františka Ladislava Čelakovského, která poprvé vyšla pod názvem *Růžže stolistá: báseň a pravda* (V Praze: [F. L. Čelakovský], 1840). Skladba má vlastenecké ladění. V originále končí poslední verš druhé strofy místo slov „jeden květ“ slovy „jeden štěp“.

Písně otroka nebo Lešetínského kováře! – Dvě epické básnické skladby Svatopluka Čecha: *Písně otroka* (V Praze: F. Topič, 1895) a *Lešetínský kovář* (poprvé vyšla pod názvem *Lešetínský kovář: báseň od Svatopluka Čecha*. V Praze: Ed. Grégr a Ed. Valečka, 1883).

... *snad půjdete „do výroby“* – Maršík byl bankovním úředníkem Státní spořitelny v Praze.

... *mám v Praze sezdávat p. Jiřího Blažka* – Maršík ve *Vzpomínkách na P. Jakuba Demla* zmiňuje, že se s Demlem setkal. Obřad probíhal v kostele sv. Štěpána na Novém Městě.

Duch utěšitel, Duch pravdy – kapitoly 14–16 Janova evangelia pojednávají o Duchu svatém jako o Duchu utěšiteli a Duchu pravdy, který bude seslán na zem. Ve 14. kapitole se konkrétně praví: „Ale Přímluvce, Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl.“ (J 14,26).

21 D

... *dopis z eucharistického sjezdu v Barceloně* – 35. Mezinárodní eucharistický kongres konaný v Barceloně pravděpodobně ve dnech 27. května – 1. června 1952.

... *Celá vláda se zúčastnila, a její šéf...* – nejvyšším představitelem Španělska byl od roku 1939 do roku 1975 autoritativní politik a generál Francisco Franco.

... *španělský text Exercicií sv. Ignáce...* – exercicie jsou křesťanská duchovní cvičení. Byla oblíbeným žánrem sv. Ignáce z Loyoly. O jaký konkrétní text se jedná, se nepodařilo zjistit.

Také z Chile jsem dostal dopis... – možná dopis z 24. dubna 1952 od Chrysostoma B. Františka Mastíka, který v tomto období v Chile pobýval. Další dopis od Mastíka pochází až z 27. listopadu 1953 (také z Chile). Z Demlových dopisů je zřejmé, že v průběhu roku 1953 Mastík pobýval také v Peru.

... *toho času v Želivě* – P. Stanislav Vondra byl internován v klášteře v Želivě.

... *několik publikací Josefa Malègua...* – Joseph Malègue byl nejvíce známý dílem *Augustin ou le Maître est là* (viz vysvětlivku k dopisu 9 D). Není jasné, o které další publikace se jedná.

22 D

V Tasově na sv. Dominika 1952... – datujeme dle církevního kalendáře a Maršíkova přípisu 8 srpna. Na druhé straně listu je navíc Maršíkův přípis 4. VIII. 1952.

... *ve svém rodišti primici...* – dle Demlova listu Otokaru Březinovi z 20. července 1902 se Demlova primice konala 3. srpna 1902 (v Tasově).

Sekundice – dle *Slovníku spisovného jazyka českého* „oslava padesátiletého kněžství.“

Tasovský pan farář – v letech 1948–1973 zastával funkci tasovského faráře Josef Martinásek.

amerického brouka – mandelinku bramborovou.

... *Gloria a všichni se mnou Te Deum...* – dva hymny, které začínají slovy Gloria in excelsis Deo (Sláva na výsostech Bohu) a Te Deum laudamus (Tebe Bože chválíme), jejichž pojmenování se často zkracují. Jsou to hymny sváteční (zpívají se v neděli, ve svátek a při oktávu), *Gloria* při oslavě eucharistie a *Te Deum* při denní modlitbě církve.

23 D

23 D a

Deník – rukopis Timothea Vodičky. Deml v korespondenci s Vodičkou vyzdvihuje jeho literární kvality (například v dopise ze 7. září 1952 píše: „Z deníku bych nevyloučil ani řádky.“) a své nadšení z tohoto díla neskrývá ani Rosa Junová. Deml zároveň *Deník* nechává číst Václavu Maršíkovi, což je zřejmé z několika míst jejich vzájemné korespondence. Místo uložení rukopisu se nepodařilo zjistit.

Augustína – viz vysvětlivku k dopisu 9 D.

(*příložena sv. Rosa z Limy*) – O tom, že Rosa Junová dostala tento obrázek, se Deml zmiňuje i Timotheu Vodičkovi, a to v dopise z 9. října 1953.

23 D b

Datováno dle Maršíkových přípisů *Příloha k dopisu z 8. X. 52 a (8/10 52)*.

24 D

Akolyta – dle *Slovníku spisovného jazyka českého* „klerik s nižším svěcením.“

... *archanděl Rafael řekl tajně oběma Tobiášům...* – viz Tobijášova kniha (Tób 12,6–7).

... *vánoční legendu Leskova...* – zřejmě se jedná o Legendu o Danielovi z díla Nikolaje Semenoviče Leskova *Spravedliví: Legendy a příběhy* (Praha: Katolický literární klub, 1949).

... *pohádku Klementa Brentana...* – zřejmě pohádka *Das Märchen von Gockel, Hinkel und Gackeleia* Klementa Brentana (Wiesbaden: Killinger, 1872).

... *Theotíma od sv. Františka Saleského...* – viz vysvětlivku k dopisu 17 D.

... *Malèguovi, jeho Augustinu?* – viz vysvětlivku k dopisu 9 D.

25 D

... *je to z Vašeho oboru...* – viz vysvětlivku k dopisu 20 D.

... *knihu (Endliches und ewiges Sein)*... – dílo Edith Steinové, které vyšlo v roce 1950 ve svazku *Endliches und ewiges Sein; Versuch eines Aufstiegs zum Sinn des Seins* (2 bd. Louvain: E. Nauwelaerts, 1950). V českém překladu dosud oficiálně vydáno nebylo, k dispozici je však slovenské vydání s názvem *Konečné a večné bytie* (přeložil Milan Krankus. Bratislava: Európa, 2022).

životopis – možná dílo Edith Steinové *Liebe um Liebe* pojednávající o životě a díle sv. Terezie od Ježíše, které vyšlo v prvním svazku *Geistliche Texte* (Freiburg im Breisgau: Herder, 2007). Česky bylo vydáno v překladu Zdeňka Jančaříka pod názvem *Láskou za lásku: život a dílo svaté Terezie od Ježíše* (V Praze: Karmelitánské nakladatelství, 2019).

26 D

... *druhou část Deníku?* – Viz vysvětlivku k dopisu 23 D a.

27 D

27 D a

Papiroska – zdobnělina od slova *papirosa* – dle *Slovníku spisovného jazyka českého* „cigareta s náustkem.“

(*i z Augustína*) – viz vysvětlivku k dopisu 9 D.

27 D b

Datováno dle poštovního razítka. Lístek psán Demlovou rukou.

28 D

Vánoce 1952 [20. 12. 1952] – datováno dle Maršíkova přípisu.

Propast volá propast – lat. *Abyssus abyssum invocat*, část žalmu (Ž 42,8).

„**svatých obcování**“ – dle *Slovníku spisovného jazyka českého* „duchovní spojení všech křesťanů živých i mrtvých skrze Krista.“

... **životopis sv. Terezičky**... – pravděpodobně autobiografické dílo *Dějiny duše sestry Terezie od Ježíška, karmelitky* (Praha: Školské sestry O. S. F., 1918). Pokud se nejedná o toto dílo, může se jednat buď o autorský text Timothea Vodičky *Cesta svaté Terezie Ježíškovy*, který oficiálně vyšel až později (Praha: Vyšehrad, 1970), nebo o dílo Miloše Krejzy *Sv. Terezie z Lisieux: život, myšlenky, meditace* (Praha: Bohuslav Rupp, 1947).

29 D

Vánoce 1952 – zařazujeme za předchozí dopis dle zmínky o skutku sl. Stáni Vaňkové, se kterým je Deml již obeznámen a v tomto dopise na něj zjevně reaguje podruhé.

Gloria in excelsis Deo – viz vysvětlivku k dopisu 22 D.

„**paulo minus ab Angelis**“ – citát z listu apoštola Pavla Židům (Žd 2,7).

Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus – citát z knihy Izajáš (Iz 6,3).

... **skrze Nejdražší krev jsme**... – Kristova krev symbolizuje duchovní příbuzenství křesťanů s Kristem. Toto znázornění nalezneme například v Listu Efezským: „Ale v Kristu Ježíši jste se nyní vy, kdysi vzdálení, stali blízkými pro Kristovu prolitou krev.“ (Ef 2,13).

překladatelku Josefa Malègua – Marie Rosa Junová.

„**K čemu je ztráta tato?**“ – reakce učedníků na to, že neznámá žena vylila Ježíšovi na hlavu „nádobku drahocenného oleje“. O této události pojednává Matoušovo evangelium (Mt 26,8).

... **símě zaseté v půdu úrodnou**... – viz vysvětlivku k dopisu 20 D.

mouka eucharistická – mouka, ze které se vyrábí hostie.

... **Veronice, „civilní ošetřovatelce“ Obličje Páně**... – viz vysvětlivku k dopisu 7 D.

... *Danta, takže jsme se mohli „beze škody“ toho exempláře Bablerova vzdát* – Deml zřejmě dříve obdržel autorský výtisk českého překladu *Božské komedie* od Danta Alighieriho. Přestože tento český překlad vyšel v roce 1952 (Praha: Vyšehrad) a poté ještě v roce 1958 (Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění) pod jménem Otty Františka Bablera, významnou měrou se na něm podílel Jan Zahradníček (viz Fučík, Bedřich. Historie jednoho překladu...). Další překlady *Božské komedie*, které byly do té doby vydány, pocházejí od Jaroslava Vrchlického a Karla Vrátného.

30 D

několik obrázků – obrázky Pia X. od Jiřího Blažka, o kterých Deml píše v předchozím dopise.

... *oběť almužny*... – almužnou je dar potřebnému, za který se neočekává nic na oplátku. Křesťané tímto způsobem projevují svou lásku k bližnímu.

(leda jednou do písku) – odkaz na část Janova evangelia, kde je k Ježíši a jeho učedníkům přivedena žena obviněná z cizoložství (J 8,1–11).

31 D

[Velikonoce 1953] – datováno dle zmínky o Životě svaté Terezičky, která se objevila i v Demlově dopise datovaném *Vánoce 1952 [20. 12. 1952]*, a podle informace o velikonočním období.

Život sv. Terezičky – viz vysvětlivku k dopisu 28 D.

32 D

Prstu otcovské pravice – jednotlivé prsty otcovské pravice symbolizují: ukazováček Ducha svatého, prostředníček Spasitele, prsteníček a malíček Kristovu božskou a lidskou přirozenost. Kristova zdvihnutá pravice se vztyčeným ukazováčkem a prostředníčkem také může symbolizovat Poslední soud. Zmínky o Božím prstu se objevují na mnoha místech Starého i Nového zákona (viz Rulíšek, Hynek. *Postavy, atributy, symboly*, 2006, heslo PRST, nestránkováno).

Quinicardine – přípravek, kterým Deml léčil své onemocnění – chronickou ischemickou chorobu srdeční. V dopisech Jiřímu Blažkovi básník píše, že se jedná o francouzský lék. O Demlově onemocnění detailněji píše František Dvořáček ve stati *Vzpomínka na Josefa*

Pěncíka, která je součástí sborníku *Cožpak to jsem chtěl, aby mne zařadili do literatury?* (Praha, Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2018, s. 288–301).

... staroslovanské legendě o svatém Cyrilovi... – významná staroslovanská památka z 9. či počátku 10. století, která byla poprvé vydána v roce 1851 Pavlem Josefem Šafaříkem a poté se dočkala mnoha dalších vydání. Pojednává o životě sv. Cyrila a je zároveň důležitým zdrojem pro poznání daného historického období. Deml zřejmě vychází z překladu Josefa Vašici, který pod názvem *Život svatého Cyrila: staroslovanská legenda z konce IX. století* vyšel jako součást díla *Na úsvitu křesťanství* (V Praze: Evropský literární klub, 1942, s. 17–43), nejedná se však o souvislou citaci, Deml si vybírá různé úryvky z první části legendy a spojuje je.

Bud'te mně podobní... – verš z prvního listu apoštola Pavla Korintským (1Kor 4,16).

O Královně míru... – jedna z invokací Litanie loretánské.

... má přijít Timotheus milý – Deml v dopise Timotheu Vodičkovi z 20. května 1953 komentuje Vodičkův předchozí příslib návštěvy. Nevíme přesně, kdy návštěva proběhla – další korespondence mezi Demlem a Vodičkou pochází až z 1. srpna 1953.

33 D

33 D a

[nejdříve po 2. 6. 1953] – datováno podle zmínky o Theotimovi v Demlově dopise Maršíkovi z 26. května 1953 a podle Demlova dopisu Timotheu Vodičkovi z 13. května 1953, ve kterém Deml píše: „Sl. Rosa opisuje svůj překlad Theotima podruhé [...]“

... že jste byl u pana Blažka... – ve *Vzpomínkách na P. Jakuba Demla* Maršík píše, že Jiřího Blažka navštívil. Kdy k události došlo, však nezmiňuje a ani se to nepodařilo dohledat z jiných zdrojů.

Druhý oklep Theotima... – Marie Rosa Junová zřejmě druhý přepis tohoto díla dokončila nejdříve po 26. květnu 1953. Více viz vysvětlivku k dopisu 17 D.

... Pavly Kytlicové, která opustila tento svět... – viz vysvětlivku k dopisu 1 D.

34 D

„Zdalíž jste nevěděli, že já v těch věcech...“ – verš z Lukášova evangelia (Lk 2,49).

„Maličtí žádali Chleba...“ – úryvek z Pláče (Pl 4,4).

Potopě – biblická potopa postihla svět jako boží reakce na lidský úpadek. Pojednává o ní 6.–9. kapitola knihy Genesis.

35 D

Sanctus, Sanctus, Sanctus – viz vysvětlivku k dopisu 29 D.

... návratu ze Slovenska... – ve *Vzpomínkách na P. Jakuba Demla* Maršík zmiňuje, že Demla navštěvoval především, když se vracel ze slovenských hor, kde zřejmě opakovaně trávil dovolenou. Také zmiňuje, že Demla v Tasově navštívil v září 1953, což se pravděpodobně uskutečnilo po Demlově prosbě v tomto dopise (*Vzpomínky* obsahují poznámky z návštěvy, které Maršík datuje 20.–22. zářím 1953).

Bohuslav Krulův zná výborně Chestertona z originálů – v osobním fondu Jakub Deml v LA PNP se nachází Krulův překlad díla *Krátké dějiny Anglie* od Gilberta Keitha Chestertona. Jedná se o 191 listů strojopisu s rukopisnými přípisy.

... také byl nedávno u nás... – v dopise Timotheu Vodičkovi z 23. srpna 1953 zmiňuje Deml Krulovu návštěvu při příležitosti gratulace k básníkovým 75. narozeninám.

Svatý Rafael Vás prováže tam i zpět – v knize Tobijáš doprovází archanděl Rafael Tobiáše na cestě do Médie (Tób 11,4–13).

36 D

[15. 10. 1953] – datováno dle Maršíkova přípisu *Příloha k dopisu MRJ z 15/X 1953*. Tento dopis se nepodařilo dohledat.

K tobě, svatý Josefe... – modlitba z encykliky o sv. Josefovi *Quamquam pluries* Lva XIII. Byla vydána v roce 1889 v Římě.

37 D

Tam ve Vysoké... – pravděpodobně obec Vysoká v okrese Sabinov na Slovensku (Kostol sv. Alžbety Uhorskej).

... *posvěcené Svatým otcem...* – tehdejším papežem byl Pius XII. (pontifikát 1939–1958).

... *vysázel a vytiskl Moje přátele...* – bibliofilie, kterou Jaroslav Picka vytiskl 20. srpna 1953 (Praha: [J. Deml]). Část nákladu vyšla v režimu zkušebního výtisku.

... *je odsouzen ležet v nemocnici...* – z korespondence Demla s Timotheem Vodičkou usuzujeme, že Vodička ležel v nemocnici již 3. listopadu 1953.

... *o Sheeda a Baroko* – anglický překlad díla sv. Augustina, který zhotovil Francis Joseph Sheed pod názvem *The Confessions of St. Augustine* (New York: Sheed & Ward, [1943]), a studie Timothea Vodičky, o které se nepodařilo dohledat více informací. O obou dílech se Deml zmiňuje též v korespondenci s Timotheem Vodičkou.

pěkné pianino – v dopise z 18. února 1954 píše Deml Timotheu Vodičkovi, že Junová tuto nabídku nepřijala. Pianino odmítla a také za něj zřejmě odmítla jakoukoli hmotnou či finanční náhradu: „Sl Rosa odpověděla: ‚Milá maminko, nehledej v mých slovech nic urážlivého, ale já to pianino nechci a nikdy chtít nebudu a také za ně nepřijmu žádnou náhradu. Mám pro to své důvody.‘“

... *zahájí svou nakladatelskou činnost...* – Junová svou nakladatelskou činnost již neobnovila. Její poslední vydané publikace pocházejí z roku 1948.

Anchora Spei – česky kotva naděje. Naděje představuje jednu z božských ctností (viz např. Židům 3,19).

38 D

Sv. Jana z Kříže 1953... – datujeme dle církevního kalendáře a dle Maršíkova přípisu na téže straně 24/11/53 a na opačné straně 24/XI. 53.

... *od jedné přítelkyně...* – Jaroslavy Marie Ševčíkové. O této známé se Deml zmiňuje i v korespondenci s Timotheem Vodičkou, ze které vyplývá, že Ševčíková měla tři dcery – Pavlu, Mařenku a Slávinku. Později si Deml Vodičkovi stěžuje na neslušné chování této přítelkyně.

... *1954 se stala katoličkou...* – V Demlově korespondenci s Timotheem Vodičkou uveden rok 1945, zde se zřejmě jedná o omyl.

... *anglický překlad Vyznání sv. Augustina od Sheeda...* – *The Confessions of St. Augustine* (více viz vysvětlivku k dopisu 37 D). Není zřejmé, kdo Demlovi dílo poslal, z dopisu Timotheu Vodičkovi však usuzujeme, že ihned po obdržení se ho Deml snažil Vodičkovi doručit. Ve *Vzpomínkách na P. Jakuba Demla* Maršík zmiňuje, že si 22. září 1953 z návštěvy Demla v Tasově odváží Sheeda, aby ho opisoval. Domníváme se, že si Mašík odvezl právě toto dílo.

... *tuto sobotu musí jít k – odvodu!* – Zřejmě sobota 28. listopadu 1953. V dopise z 25. listopadu 1953 Deml Timothea Vodičku prosí o další informace k jeho odvodu, Vodičkovu odpověď se však nepodařilo dohledat.

... *dává se pod lupu i zrnko hořčičné* – motiv zrna ve smyslu „nejmenší částičky“, ale i „počátku“ nacházíme v Bibli na mnoha místech. Například v Matoušově, Markově i Lukášově evangeliu Ježíš hovoří o hořčičném zrně jako o něčem, co může vyrůst do nevídaných rozměrů.

39 D

39 D a

Beatius est magis dare quam accipere – část verše ze Skutků apoštolů (Sk 20,35).

... *jísti a pítí a čím se budete odívati...* – narážka na část Matoušova evangelia (Mt 6,31).

... *posledního křest'ana Mrtvé farnosti...* – narážka na dílo *Mrtvá farnost*, které napsal Georges Bernanos a do češtiny přeložil Josef Heyduk (V Praze: Vyšehrad, 1948).

39 D b

Datováno dle Maršíkova přípisu *Příloha k listu z 20. XII. 1953*.

MARIA, Neposkvrněná matko Ježíšova... – odpustková modlitba milostivého mariánského roku, která byla otištěna v měsíčníku *Duchovní pastýř: měsíčník katolického duchovenstva* (1954, roč. 4, č. 5, s. 81), jenž vycházel v letech 1950–1990. Modlitba, kterou zaslal Deml Maršíkovi, je však stylisticky přepracována – znění neodpovídá časopiseckému otisku, protože se pravděpodobně jedná o dřívější překlad z italštiny od Timothea Vodičky. V dopise z 1. března 1953 Deml Vodičkovi píše: „Modlitba odpustková pro jubilejní mariánský rok 1954 vyšla jen v originále italském, nikoli latinském. Prosím, pošlete mi věrný český překlad této italštiny – přepis téhož originálu učinila (čili originál přepsala) Marie Rosa Junová a prosím, nevracejte jej.“ Rok 1954 byl prvním mariánským rokem spojeným s úplným odpuštěním hříchů.

40 D

[1954] – datujeme dle zmínky o mariánském roce.

(Sedmibolestné Panny Marie) – tento titul Panny Marie souvisí s osudem Ježíše Krista. V jednom z typických výjevů je zobrazováno Mariino utrpení v podobě jednoho či sedmi mečů vbodnutých do jejího srdce. Číslo sedm v křesťanské symbolice zpodobňuje plnost. Svátek Sedmibolestné Panny Marie připadá v katolické církvi na 15. září.

... **mariánského roku...** – viz vysvětlivku k dopisu 39 D b.

... **plnomocné, jindy odpustky pěti let...** – odpustky slouží k odpuštění časných trestů za hříchy a lze je získat i pro zemřelé. Věřící musí pro jejich získání provést různé úkony. Plnomocný odpustek osvobozuje z časného trestu zcela, částečný zčásti. Odpustky pěti let mají dosah pět let od daného pokání.

... **dvojí plnomocné odpustky...** – plnomocné odpustky mohou věřící získat jednou za rok (pouze ve stanovené dny), a odčinit tak pochybení svá i svých blízkých. Pro jejich obdržení je nutné splnit sérii podmínek. Plnomocné odpustky můžeme věnovat i zemřelým (viz Braitto, Silvestr Maria. *Modlitba sv. růžence a růžencové bratrstvo*, 1942, s. 44–45).

41 D

41 D a

A tuto neděli 10. ledna na svátek Svaté rodiny... – před liturgickou reformou, která byla ujednána při druhém vatikánském koncilu (1962–1965), připadal svátek na neděli v oktávu Zjevení Páně (mezi 7. a 13. lednem).

... redakční rada Českého spisovatele chce vydat Výbor z mých spisů... – Český spisovatel zamýšlel vydat antologii Demlových textů s Nezvalovou předmluvou. Deml Nezvalovi ihned po jeho návštěvě (na Štědrý den roku 1953) poslal doporučený dopis (citováno dle Oličova *Čtení o Jakubu Demlovi*. Olomouc: Votobia, 1993, s. 160):

„Milý Vítězslave,

po Vašem odchodu uvažoval jsem o Vašem přátelském návrhu a dospěl jsem k tomu pevnému rozhodnutí, že nabídku ‚českého spisovatele‘ na vydání antologie z mého díla přijati nemohu.

Nějaké další jednání a vysvětlování v té věci by bylo docela zbytečné.

S přátelským pozdravem

Váš Jakub Deml“

... spolupráci v Plojharově a Fierlingrově „Katolické akci“... – Katolická akce viz vysvětlivky k dopisům 13 D a 17 D. Zdeněk Fierlinger byl politik působící před rokem 1948 i po něm a postupně zastávající více funkcí. Mimo jiné se v roce 1949 stal jedním z předsedů církevní komise ÚV KSČ, která iniciovala mnohé změny v církevní police, a v roce 1950 byl jmenován předsedou Státního úřadu pro věci církevní (SÚC), kde působil až do roku 1953 (viz Balík, Stanislav a Jiří Hanus. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, 2007, s. 20 a 29).

41 D b

Datováno dle Maršíkova přípisu 6/I. 1954.

... v Třešti, kde jsem byl několik měsíců kaplanem – období od listopadu 1906 do března 1907. Deml v Třešti působil jako kooperátor děkana, se kterým se však nepohodl a z místa odešel. Obrázek kostela namaloval Michael Florian.

42 D

[28. 1. 1954] – datováno dle Maršíkova přípisu *Pošta TASOV 28/I. 1954*.

43 D

Na Bílou sobotu 1954... – datováno dle církevního kalendáře a dle obálky s Maršíkovým přípisem *Balíček 17. IV. 1954*.

... u sv. Lukáše čteme slovo Ježíše Pána našeho – část Lukášova evangelia: „Ježíš mu řekl: ‚Pravím ti, Petře, ještě se ani kohout dnes neozve, a ty už třikrát zapřeš, že mne znáš.‘ / Řekl jim: ‚Když jsem vás vyslal bez měšce, mošny a obuvi, měli jste v něčem nedostatek?‘ Oni mu odpověděli: ‚Neměli.‘ / Řekl jim: ‚Nyní však, kdo má měšec, vezmi jej a stejně tak i mošnu; kdo nemá, prodej plášť a kup si meč.‘“ (Lk 22,34–36).

„My jsme opustili všecko...“ – část Matoušova evangelia (Mt 19,27–29).

„čas krátký jest“ – parafráze antického rčení, viz Vergilius Maro, Publius. *Aeneis*. (*Knihy IX.–XII.*). V Praze: I. L. Kober, [1938].

Quinicardin – viz vysvětlivku k dopisu 32 D.

... po 1. máji mám být operován na kýlu... – v dopise Karlu Hlineckému ze 14. května 1954 Deml oznamuje, že operace byla odložena. V témže dopise, publikovaném ve výboru Demlovy korespondence *Píšu to při světle nočním: výbor z korespondence z let 1940–1961*, který uspořádali Jiří Olič a Marek Nekula (Praha: Torst, 1998, s. 82), se dozvídáme možný důvod odložení: „Srdce slabé, nohy nechtějí běhat...“ Také v dopise Timotheu Vodičkovi z 5. května 1954 se Deml zmiňuje: „včera jsem byl v nemocnici a p. primář Šádek mne poslal domů. Shledal, že mám velmi zeslabené srdce, že se tedy zatím nedoporučuje žádný chirurgický zásah.“

44 D

[*kolem 18. 4. 1954*] – datováno dle Božího hodů velikonočního (25. března 1951), zmínky o operaci kýly, která se měla uskutečnit v květnu 1954, a Maršíkova soupisu dopisů, ve kterém je tento dopis taktéž zařazen do roku 1954.

Za čtrnáct dní mám jít na operaci... – viz vysvětlivku k dopisu 43 D.

Trat' – viz vysvětlivku k dopisu 3 D.

45 D

V úmrtní den Julia Zeyera a Matylky Demlové 1954... – Matylda/Matylka Demlová (7. srpna 1886 – 26. dubna 1910), Julius Zeyer (26. dubna 1841 – 29. ledna 1901). Deml zřejmě zaměnil data narození a úmrtí Julia Zeyera. Dopis datujeme dle úmrtí Matylky Demlové.

Introduction aux existentialismes... – dílo Emmanuela Mouniera *Introduction aux existentialismes* (Paris: Denoël, 1947). V dopise z 16. dubna 1954 píše Deml Timotheu Vodičkovi, že si Maršík *Introduction aux existentialismes* přeje, a také se Vodičky ptá, zda by ho nechtěl přeložit do češtiny.

To je tak pro Laichtera, Borovýho nebo pro „katolickou“ Charitu... – Nakladatelství František Borový bylo roku 1949 sloučeno s dalšími podniky a vzniklo nakladatelství Československý spisovatel, nakladatelství Jan Laichter v roce 1949 zaniklo. Zmínky o těchto nakladatelích vnímáme jako narážku na předchozí období, chybu v Demlově dataci vylučujeme. Katolickou Charitou básník zřejmě míní působení České katolické charity jakožto vydavatele náboženské literatury.

Sl. Rosa už prodala... – kvůli nedostatku financí se Marie Rosa Junová snažila prostřednictvím přátel a známých rozprodávat různé věci včetně knih. O spolupráci ve svých dopisech mnohokrát prosí i Václava Maršíka, který Demlovi i Junové pomáhá. Maršík někdy přímo zasílá peníze, za které Junová v korespondenci opakovaně děkuje.

500 Kč – v textu ponecháváme zkratku *Kč*, od roku 1945 však byla oficiální zkratka koruny československé *Kčš*. V dalších dopisech postupujeme obdobně a tuto informaci již neopakujeme.

... podzemní a anonymní „katolickou“ Akci... – pravděpodobně původní Katolická akce, založená v roce 1922, tj. „apoštolát laiků za vedení církevní hierarchie“ (Dacík, Reginald Maria. *Základy Katolické akce*. Olomouc: Dominikánská Edice Krystal, 1939, s. 6). Deml však

může narážet i na organizaci založenou v Československu v roce 1949 (více viz vysvětlivky k dopisům 13 D a 17 D).

... *sedmou kapitolu z Knihy Soudců...* – tato kapitola pojednává o izraelském soudci Gedeónovi, který se svými muži bojuje proti midjánským nájezdníkům. S pomocí Hospodina se mu podaří zvítězit.

... *za týden mám prý jít na operaci* – viz vysvětlivku k dopisu 43 D.

46 D

26/5 [1954] – rok určen dle Maršíkova přípisu na druhé straně listu *28/5 54*.

Dnes čekáme P. dr. Habáně – P. Habáň do Tasova přijel asi 29. května 1954. V dopise Vodičkovi z 11. června 1954 Deml píše: „pan Dr. Habáň je u nás čtrnáct dní.“

47 D

47 D a

Na dopis od Marie Rosy Junové Maršíkovi Maršík připsal *Příl. k dopisu PJD ze 27. IX. 1954*. Tento dopis otiskujeme níže:

28/9 1954

† Milý pane Maršíku,

posílám ty knihy. Ceny neurčuji, protože nevím, jak to teď v antikvariátech chodí, ale myslím, že za ty, po kterých je shánka (Walter, Greene, Durych atd.) možno žádat víc, a také podle srdce a kapsy lidí, vždyť je to pro nás stejně almužna.

Dostali jsme Váš dopis a přáli bychom Vám, abyste se brzy uzdravil, už pro tu cestu do Tasova; pan rada bezmála „zlořečí“ Tatrám, ale já říkám: ne, to je tak dobré, takové viditelné znamení, že pravé „výstupy“ a vrcholy jsou *jen v duši*, jak praví ct. Kempenský: „Co bys našel jinde, co bys nenašel zde?“ Nyní ještě je Vám třeba aspoň Tasova (to myslím vážně), ale přijde chvíle, kdy nejen Tatry, Tasov atd. budou ve Vás, ale i Sijón, sídlo a svatá hora Páně.

Buďte zdrav!

MRJ

1929 sloužil jsem mši svatou v Římě... – v období 17.–30. dubna 1929 podnikl Deml se Silvestrem Braitem cestu do Říma. Postřehy a zážitky z této cesty komentuje mimo jiné ve *Šlépějích XXVI* (V Tasově: Marie Rosa Junová, 1941).

redakce Vesmíru – Vesmír je jedním z nejdéle vycházejících českých časopisů (jeho první číslo bylo vydáno v roce 1871). Od svých počátků se zabývá informováním o současném vědeckém dění s popularizujícím záměrem.

Černý kocour Miky-Miky – v korespondenci s Vodičkou Deml tohoto kocoura také nazývá Bertík.

47 D b

Datováno dle poštovního razítka.

48 D

48 D b

Datováno dle Maršíkova přípisu na druhé straně listu *Přil. k 19. XII. 1954*.

1 J

[před 20. 5. 1955] – datováno dle Maršíkova přípisu *Došlo 20./V. 55*.

... Ahasvera, ale toho snadno prodáte... – zřejmě próza Augusta Vermeylena *Věčný Žid*, kterou přeložil Otokar Fischer (Praha: [Rudolf Škeřík], 1926).

Anebo si vyberete u nás? – ve *Vzpomínkách na P. Jakuba Demla* se Maršík nezmiňuje o žádné návštěvě, která by proběhla v tomto období, a nepodařilo se ji dohledat ani z jiných zdrojů.

50 D

mé 77 – Deml oslavil 77. narozeniny 20. srpna 1955.

... na tu horní vůbec prý ne, a také prý ani do městečka... – „městečkem“ tasovští obyvatelé nazývají centrální část Tasova.

51 D

51 D a

Viae Sion lugent – část čtvrtého verše z první kapitoly knihy Pláč (Pl 1,4).

51 D b

nejstarší Legenda o sv. Václavu – *Život svatého Václava*, který pochází z poloviny 10. století, je první staroslověnskou legendou o svatém Václavovi a dosud vyšel v mnoha vydáních. Deml pravděpodobně vychází z publikace *Na úsvitu křesťanství* (V Praze: Evropský literární klub, 1942), kde se tato legenda objevuje (s. 67–72). Pokud se o tuto publikaci nejedná, mohl čerpat například z vydání *Nejstarší slovanská legenda o svatém Václavu* (Praha: Evropský literární klub, [1939]) či *Život a umučení svatého Václava a báby jeho svaté Ludmily podle sepsání Kristiánova* (V Praze: Vyšehrad, 1941). Následující strofa (*Kdo se trhá od římského nástupce...*) je zřejmě Demlovým autorským výtvozem.

52 D

Na sv. Václava 1955... – datováno dle církevního kalendáře.

... slečna moje administrátorka odjela... – Marie Rosa Junová odjela do Olomouce za Timotheem Vodičkou. Deml se o cestě zmiňuje i v dopise Vodičkovi z 27. září 1955.

Administrátor – dle *Slovníku spisovného jazyka českého* v církevním kontextu „prozatímní správce farnosti.“

... fary u sv. Josefa... – fara na náměstí Republiky v Praze.

Repré – správně *repre*, dle *Slovníku spisovného jazyka českého* slangový výraz pro „Obecní (dřívě) Reprezentační) dům (v Praze) (Böhnel).“

... v arcibiskupském paláci nad Jelením příkopem – palác na Hradčanském náměstí v Praze.

ortodoxní, nevlastenecký – viz vysvětlivku k dopisu 13 D.

53 D

Na sv. Lukáše 1955... – datováno dle církevního kalendáře a Maršíkova přípisu.

Skleróza – viz vysvětlivku k dopisu č. 32 D.

54 D

[asi 28. 6. 1956] – datováno dle Maršíkova přípisu 28. VI. 56?

... jezdí sem týdně – z dopisů Marie Rosy Junové Maršíkovi vyplývá, že Junová Demla navštěvuje v třebíčské nemocnici.

55 D

24. VIII. 56 – všechny tři pohlednice vloženy společně do obálky s Maršíkovým přípisem 24. VIII. 1956.

55 D b

Datováno dle Maršíkova přípisu 24. VIII. 56.

55 D c

Datováno dle Maršíkova přípisu 24. VIII. 56.

56 D

56 D a

[28. 9. 1956] – datováno dle Maršíkova přípisu.

Po Vašem odchodu v pondělí... – ve *Vzpomínkách na P. Jakuba Demla* Maršík zmiňuje, že Demla navštívil v září roku 1956 (konkrétně návštěvu datuje 21.–23. zářím 1956), což koresponduje s Demlovou zmínkou v tomto dopise.

Jan Amos Verner s paní... – s Boženou Vernerovou.

56 D b

Datováno dle poštovního razítka.

57 D

[asi květen 1957] – datováno dle Maršíkova přípisu *Květen 57?*

... s Hanou udělat výlet na Moravu – se svou manželkou Hanou Blažkovou.

2 J

2 J a

Dopis Marie Rosy Vodičkové Václavu Maršíkovi ze 4. září 1957 (2 J a) obsahuje čtyři přílohy – dopis Jakuba Demla Albertu Vyskočilovi datovaný *Sv. Pia X. 1957 [21. 8. 1957]* (2 J b), dopis Jakuba Demla Vítězslavu Nezvalovi datovaný *V Tasově dne 5. srpna 1957* (2 J c), dopis Jakuba Demla redakci nakladatelství Československý spisovatel datovaný *V Tasově dne 5. srpna 1957* (2 J d) a odpověď Československého spisovatele Jakubu Demlovi datovanou *V Praze dne 9. srpna 1957* (2 J e).

(Podobné „jednání“ měl pan rada...) – Deml se domníval, že podobně jako Československý spisovatel, i nakladatelství Lidová demokracie plánovalo vydat v roce 1958 *Moje přátelé*. V LA PNP se dochoval dopis Jakuba Demla tomuto nakladatelství, ve kterém básník píše, že si vydání nepřejí. V témže archivu se dochovala i odpověď nakladatelství, které se hájilo slovy: „Knihu Moji přátelé nehodlá vydat nakladatelství Lidová demokracie, nýbrž Československý spisovatel, o němž jsme předpokládali, že získal Váš souhlas.“

Deml ve zmíněném dopise Lidové demokracii připomíná kauzu, která se odehrála v roce 1954, kdy nakladatelství zamýšlelo vydat jeho *Miriam*. Deml toto vydání taktéž rezolutně odmítl. V dopise z 27. května 1954 napsal Timotheu Vodičkoví: „nepřipustím a nedovolím, aby se *Miriam* vydala separátně.“ Básník se o tomto úmyslu zmínil i jiným adresátům, například Josefu Battovi o Velikonocích 1954 napsal: „Nechci sloužit pod carem Nezvalem, ani pod bátuškou Plojharem.“ *Miriam* měla původně spolu s dalšími texty vyjít jako součást třetího svazku Demlových sebraných spisů v nakladatelství Vyšehrad, které se po roce 1948 stalo součástí podniku Lidová demokracie – Vyšehrad (po roce 1953 podnik nesl název Lidová demokracie).

... **ani letos nevynecháte se svou návštěvou...** – tato návštěva neproběhla, což potvrzuje i Deml v následujícím dopise z 20. listopadu 1957: „A když jste nepřišel a také žádný dopis od Vás, lekal jsem se, že se Vám v těch divokých horách něco stalo.“ Maršík se ve svých *Vzpomínkách na P. Jakuba Demla* zmiňuje až o návštěvě v září 1959.

Timotheus tu bude zase od pátku... – od 6. září 1957.

2 J b

„socialistického sektoru“ – do socialistického sektoru spadaly v dané době státní a družstevní podniky.

Tento pátek přijede Timotheus... – pátek 23. srpna 1957.

Co jsem napsal Lidové demokracii... – viz vysvětlivku k dopisu 2 J a.

... opis toho, co jsem napsal Samueli Vernerovi... – dopis Janu Amosi Vernerovi z 5. srpna 1957 uložený v LA PNP, který otiskujeme níže. Jedná se o strojopis, ručně je připsáno pouze rozloučení a podpis.

V Tasově dne 5. srpna 1957

Milý Skautíku,

právě jsem se dozvěděl, že v uveřejněném vydavatelském programu Československého spisovatele na rok 1958 jsou uvedeni Moji přátelé s ilustracemi Karla Svolinského a s doslovem Vítězslava Nezvala. O vydání s ilustracemi Jarmily (Jiřincové) tam nestojí ani slovo. Zde něco není v pořádku. Pochybuji, že by Samuel nevěděl o *tomto* podniku Československého spisovatele, a přece mi o něm nenapsal, ačkoli zná už tři měsíce mou zamítavou odpověď. Ani ty jsi mi o tom neřekl, a musil jsi přece o tom od bratra vědět. Samuel jako důvěrník redakce Československého spisovatele musil vědět o programu tohoto nakladatelství mnohem dříve, než byl vydán tištěný program. A neřekl nám nic, a dopustili jste oba, aby se přátelé domnívali, že je to s mým souhlasem.

Milý Skautíku, chci vědět pravdu, a to co nejdříve. A všichni naši přátelé musejí vědět pravdu. Máš-li k tomu co říci, řekni mi to do čtrnácti dnů, než začnu já říkat, co já k tomu mám říci.

S pozdravem
Jakub Deml

Ecce ascendimus Jerosolymam – část verše z Matoušova evangelia (Mt 20,18).

2 J c

nového autorského zákona – zákon 115/1953 Sb., o právu autorském, který vešel v platnost v roce 1953.

... se svým spolupracovníkem Timotheem Vodičkou... – v roce 1947 Deml Vodičku ustanovil svým redaktorem. Vodička uspořádal k vydání Demlovy sebrané spisy, které měly být původně desetisvazkové. Tomuto úkolu se věnuje i část jejich vzájemné korespondence z let 1947–1948. Ze zmíněných Sebraných spisů stihl vyjít pouze první svazek *Mobyla* (3. vyd. V Praze: Vyšehrad, 1948). Další díla již nemohla vyjít kvůli únorovému převratu v roce 1948. Na vydávání Demlových spisů navázali na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let Vladimír Binar a Bedřich Fučík v samizdatové edici Rukopisy VBF.

... spolu s ostatními texty... – do třetího svazku Demlových sebraných spisů měla být zařazena díla: *V Zabajkalí, Hrad Smrti, Moji přátelé, Tanec smrti, Miriam, Věštec, První světla* (viz Binar, Vladimír a Bedřich Fučík. Zpráva o uspořádání díla Jakuba Demla. *Revolver revue*. 2000, č. 42. s. 179–241).

2 J e

... rozeslala Kniha svým prodejnám... – národní podnik Kniha fungoval jako centralizovaný distributor knih, měl svou vlastní síť prodejen a spadala pod něj i antikvární síť. Vznikl přeměnou obdobného podniku Kniha lidu.

59 D

... pět set korun a myslím, že je to za toho Jettela... – Marie Rosa Vodičková Maršíkovi v dopise z 21. října 1957 přiznává špatnou finanční situaci, a proto jeho prostřednictvím nabízí doktoru Hoffmanovi za 500 Kčs obraz od Eugena Jettela, který nazývá „krajiny kolem Iky“.

... Českého spisovatele... – narážka na kauzu s nakladatelstvím Československý spisovatel. Více viz dopisy 2 J a–e.

61 D

Rekviem – dle *Slovníku spisovného jazyka českého* „mše za mrtvého; zádušní mše.“

... stoletou památku Zjevení Panny Marie v Lurdech... – od února roku 1858 došlo k více zjevením Panny Marie Bernadetě Soubirousové ve francouzských Lurdech a následně k mnoha zázračným uzdravením. Na počest těchto událostí se 11. února slaví svátek Panny Marie Lurdské a také Světový den nemocných.

62 D

... filiální kostel (farnost Osová Bítýška)... – filiální kostel je vedlejším kostelem na území určité farnosti, hlavním je kostel farní. Zde se konkrétně jedná o kostel sv. Jakuba Staršího.

kostela farního – snad kostel římskokatolické farnosti Osová Bítýška a Březí v Ořechově na Žďársku.

Kvaziadministrátor – „zdánlivý“ správce farnosti.

Pan Timotheus Vodička odjel... – v tomto období pobýval Timotheus Vodička střídavě v Tasově a v Olomouci.

... na 16. nebo 17. března se k nám chystá pan Batta – v korespondenci s Josefem Battou se dochovala pouze následující zmínka: „v Tasově budeme zase všichni pohromadě [Deml, Vodička, Vodičková – pozn. editora], dá-li Pán Bůh, po prvním březnu, a těšíme se na Vás.“ Zda se návštěva opravdu uskutečnila, se nepodařilo zjistit.

... Ricciottiho (cena 80 Kč), Alžbětu Šenavskou (100 Kč)... – snad dílo Giuseppa Ricciottiho *Život Ježíše Krista = [Vita di Gesu Cristo]*, které přeložili Jaroslav Kulač a Josef Zvěřina (V Praze: Vyšehrad, 1947) a o kterém se Deml zmiňuje v korespondenci s Timotheem Vodičkou (v dopise chybí datace, jedná se o konec listopadu bez bližšího určení). Dále snad dílo Alžběty Šenavské *Knihy cest Božích* (1156), které přeložil Otto Albert Tichý a vyšlo v Dobrém díle jako součást svazku *Knihy vidění a zjevení svaté Alžběty Šenavské, kteréžto jsou: Tři knihy vidění. Kniha cest Božích. Kniha zjevení o svatém vojště panen kolínských. Listy téže sv. Alžběty a List opata Eckebertha příbuzným o smrti její* (Osvietimany na Moravě: A. L. Stríž, 1913).

Encyklika – dle *Slovníku spisovného jazyka českého* „okružní list, zejm. papežský, k biskupům a k věřícím.“

65 D

Pohlednice i lístek (65 a, 65 b) navíc vloženy do dvojlistu s Maršíkovým přípisem *TASOV 29/I. 1959*.

65 D b

Datováno dle Maršíkova přípisu *29/I. 1959* a dle zmíněné datace na přiloženém dvojlistu.

66 D

66 D a

Apparitio B. M. V. 1960... – zjevení Neposkvrněné Panny Marie (v Lurdech). Svátek připadá dle církevního kalendáře na 11. února. Na dopise je navíc zřejmě Maršíkem připsána datace *pošt. razítko 11. II. 1960*.

Smrt Blanky... – smrt sestry Jiřího Blažka Blanky Blažkové. Dne 18. února 1960 Deml Blažkovi píše soustrastné psaní, ve kterém přiznává, že ho úmrtí jeho sestry velmi zasáhlo. Jiří Blažek vydal o své sestře knihu *Blanka: příběh jednoho (ne)obyčejného života*, kterou editovali Vlasta Oranáš a Bohumil Svoboda (V Praze: [J. Blažek], 2011).

... p. Vrba Vás zve na ten obrázek barevného filmu... – filmový snímek, který pořídil Josef Vrba nejspíše kolem 10. září 1959. V dopise Dušanu Straňákovi z 24. září 1959 Deml píše: „[...] on [Josef Vrba – pozn. editora] mne před 14 dny barevně filmoval [...]“. V nedatovaném dopise Timotheu Vodičkovi, který zřejmě pochází z 20. října 1960, Deml poznamenává: „Pan Josef Vrba [...] vykonává kurs instruktorů kin na našem okrese [...]“. Snímek je ve vlastnictví Antonína Vrby.

Co dělá Jiřík? Co Dušan? – Jiří Blažek, Dušan Straňák.

66 D b

Datováno dle Maršíkova přípisu na druhé straně výstřižku *K dopisu Apparitio B. M. V. 1960*.

[Demlův příspěvek na okraji článku...] – níže otiskujeme článek z *Rudého práva* z 6. 2. 1960 (roč. 40, č. 36, s. 3.), který pojednává o souboru povídek *Koncert pod platanem* Jindřišky Smetanové (Praha: Československý spisovatel, 1959). Článek je součástí rubrik Kultura a Nová kniha.

Koncert pod platanem

Už v časopisech publikované prózy *Jindřišky Smetanové* signalizovaly bezpečně, že mezi tvůrce české prózy přichází spisovatelka výrazného talentu. Nakladatelství Československý spisovatel teď vydalo její první knížku *Koncert pod platanem*, jež potvrdila dobré naděje.

Máme v ruce prózu, která má všechny rysy díla, na němž, podobně jako třeba na dobře vykrouženém dřevě, je možno kritizovat prasklinky a nedokonalosti povrchu, ale jemuž nelze popřít základní ušlechtilost a krásu.

Volím to přirovnání záměrně, abych řekl, že pocit ryzí čistoty, spojený s pocitem plného, všemi smysly vnímaného tvaru je první, čím na čtenáře próza Jindřišky Smetanové zapůsobí. Říkám „próza“, ale správnější by bylo říci „svět“, což je nejpřekvapivější, pomyslíme-li, že máme v ruce prvotinu mladé spisovatelky. Do světa Jindřišky Smetanové vejde dveřmi první povídky, nazvané *Heřmáněk*, abychom už zde, v této autobiografické vzpomínce na dětství, napsané ještě nezkušeně a roztržitě, ještě neuměle komponované, rozeznali naráz osobitost autorčina vnímání i budoucí myšlenkový a estetický řád, který se pak zvyrazňuje od povídky k povídce.

Tak třeba už v *Heřmánku* a pak téměř ve všech povídkách hrají u Smetanové velkou roli vůně; nejrůznější vůně od toho jemného pramínku senné vůně, který si děvčátko v cizím městě „rozcupovalo“ a rozeznalo v něm hojivý dech heřmánku, který pak potřebovala její bolavá duše, přes divné vůně a pachy interiérů, v nichž žijí divní, bytší lidé, až po ten větřík v poslední, nejlepší povídce knihy *Děšť*, který „zavoněl vodou“ a ta vůně znamenala náhle tak mnoho: naději, že zaprší do suchopáru léta, naději, že bude zachráněn život těžce zraněného chlapce, i nevyšlovenou, plachou naději budoucí lásky. Nebo barvy a tvary. Smetanová je vnímá s udivující, malířskou ostrotí, ale nikdy jen jako impresi, vždycky jako vyznání, jako součást životní filosofie tam, kde světlo nebo barva vysloví za hrdiny stav jejich nitra.

Mluvím-li o vůních, barvách, tvarech a plastickém smyslovém vnímání v souvislosti s osobitostí autorčina světa, uvádím tím příklady jen zdánlivě vedlejší. Chci tím říci, že Smetanová umí s citlivostí i důmyslem, jaký by jí mohl závidět mnohý daleko zkušenější

autor, nacházet a volit ze všeho, co člověka obklopuje, spojení pro vyslovení svého základního *ideového záměru*.

Všechna zmnožená ženská citlivost a inteligentní vnímavost tak podporuje to nejcennější, co Jindřiška Smetanová svou knížkou přináší jako své základní krédo: radost z čistoty, pravdy, z dějinné spravedlnosti, a dychtivý, netrpělivý historický optimismus, vyjádřený nejlépe postavou Marečka z povídky *Balada o smrti a životě*. A na druhé straně nenávisť ke všemu plíživému, sobeckému, maloměšťáckému. Celá knížka je plná napětí mezi těmito dvěma póly.

Kritika vytykala Jindřišce Smetanové právem zúžený pohled na svět, měla-li na mysli, že se ve své knížce omezuje zatím na dva úzké tematické okruhy, dané bezprostředními zážitky z malostranských zákoutí a podhůří Orlických hor. To ovšem neznamená, že kniha trpí nedostatkem znalosti života. Je jí mnoho v obrazech, myšlenkách, do nichž uložila autorka výsledky svých životních zkušeností, pozorování a filosofie. Spíš je možno říci, že Jindřišce Smetanové se zatím daleko lépe daří sevřené, komponované psychologické studie než povídky s větší optickou citivostí, jako je třeba *Katarina Čonková*, *Hans Stönke* nebo *Balada o smrti a životě*. Ale směr od komorního příběhu k širokému společenskému záběru je nutný, má-li se tento tolik slibující talent rozvíjet správně.

Koncert pod platanem je cenná knížka, napsaná tvárnou a svítivou češtinou, knížka zdravá citěním i myšlením. Je úspěchem autorky i české prózy.

SERGEJ MACHONIN

Ti sergejové mi páchnou česnekem – stereotyp o židech. Deml naráží na autora článku Sergeje Machonina.

68 D

[asi 27. 6. 1960] – datováno dle poštovního razítka s neúplnou datací 27. VI. a Maršíkova soupisu Demlových dopisů, kde je tato položka datována rokem 1960.

69 D

nával nových adeptů – Deml byl opět hospitalizován v třebičské nemocnici.

JMENNÝ REJSTŘÍK

Jmenný rejstřík zahrnuje většinu osob, o nichž se zmiňuje korespondence Jakuba Demla Václavu Maršíkovi. V heslech se snažíme uvést základní biografické údaje, po vzoru ediční řady Korespondence Jakuba Demla⁶⁷ místy stručně zahrnujeme i údaje, které jsou součástí běžného kulturního povědomí. Podrobnější informace z literatury či archivních pramenů zmiňujeme u osob, které nelze snadno dohledat nebo mají v této korespondenci významnou roli. Do rejstříku nezahrnujeme jména Jakuba Demla a Václava Maršíka, o nichž pojednávají doprovodné komentáře, ani jména základních biblických postav (Ježíš Kristus, Panna Maria). Vynecháváme rovněž osoby, které se nám prozatím nepodařilo identifikovat (dítě Václava Bubna, kněz ve Vysoké, krajský církevní referent, pan Š., Sestra Stanislava, synovec Jaroslavy Marie Ševčíkové, švagrová Josefa Maègua, tři děti Stanislava Pecha, varhaník, Veronika, „civilní ošetřovatelka“ Obličeje Páně).

Přebíráme doslovně nebo zkráceně hesla, která se vyskytují i v předchozích souborech korespondence Jakuba Demla, jež uspořádal tým pro výzkum korespondence Jakuba Demla z Edičního a textologického oddělení Ústavu pro českou literaturu AV ČR (Eliška Müllerová, Daniela Iwashita, Šárka Kořínková a Barbora Petřů). Činíme tak s výslovným souhlasem editorek. V případě hesel, která nejsou zahrnutá v uvedených publikacích, čerpáme ze zdrojů uvedených v seznamu literatury.

Dante ALIGHIERI (1265–1321), italský básník.

Maryna ALŠOVÁ (1882–1973), malířka a ilustrátorka, dcera Mikoláše Alše.

SV. ALŽBĚTA Šenavská / Schoenavská / ze Schönau (1129–1164), mystička, abatyše benediktinského kláštera v Schönau. Alžbětiny vize zapisoval její bratr Ekbert ze Schönau.

SV. AUGUSTIN z Hippa (354–430), teolog a filosof, církevní otec a učitel církve.

Otto František BABLER (1901–1984), původním jménem Otto Franjo Babler, překladatel, spisovatel, básník, literární historik a knihovník, autor Demlovy bibliografie (1928). Deml manžele Bablerovy oddával v roce 1928 v Tasově. Bablerovy dopisy Demlovi se dochovaly v LA PNP, Demlovy dopisy v olomoucké pobočce ZA Opava, Demlovy dedikace Bablerovi v MZM Brno.

Karl BARTH (1886–1968), švýcarský protestantský teolog.

⁶⁷ Viz například svazek *Carissime, kde se touláte?: Dopisy Jakuba Demla přáteli Josefu Ševčíkovi do Babic* (Deml – Ševčík – Kořínková, ed. – Mrázková, ed., 2010). Bibliografické údaje všech svazků řady viz seznam literatury.

Josef BATTA (1917–1996), inženýr, architekt, později kněz. Demlův přítel a mecenáš. Demlova korespondence s Josefem Battou pochází převážně z padesátých let a byla vydána pod názvem *Milý pane Josefe B.*

Nikolaj Alexandrovič BERĎAJEV (1874–1948), ruský filosof.

Henri BERGSON (1859–1941), francouzský filosof.

SV. BERNARD z Clairvaux (1090–1153), francouzský teolog a filosof, člen a reformátor cisterciáckého řádu; učitel církve. Založil mimo jiné opatství v Clairvaux.

Jiří BLAŽEK (1922–2017), knižní grafik a ilustrátor, Demlův přítel a adresát jeho dopisů.

Blanka BLAŽKOVÁ (1919–1960), lékařka, sestra Jiřího Blažka.

Hana BLAŽKOVÁ (1926–2011), rozená Hrubešová, grafička a ilustrátorka, manželka Jiřího Blažka.

Maurice BLONDEL (1861–1949), francouzský filosof.

František BOROVIČ (1874–1942), pražský nakladatel, který se (zejména ve dvacátých a třicátých letech 20. století) zaměřoval na vydávání původní české literatury.

Petr BRANDL (1668–1735), český barokní umělec, malíř.

Clemens/Klement BRENTANO (1778–1842), německý básník a prozaik, jeho život zásadně změnilo setkání s vizionářkou Annou Kateřinou Emmerichovou v roce 1819 ve vestfálském Dülmenu. Až do její smrti v roce 1824 zaznamenával v denících její vidění a úvahy, které později uspořádal a zčásti vydal.

Bedřich/Fridrich BRIDEL, (1619–1680), český barokní básník, kněz.

Otokar BŘEZINA (1868–1929), vlastním jménem Václav Jebavý, básník a esejista, Demlův inspirátor, přítel, rádce; Deml na Březinu vzpomíná v díle *Mé svědectví o Otokaru Březinovi*. Demlova a Březinova vzájemná korespondence z let 1899 až 1928 vyšla knižně pod názvem *Poznávám krásu Vašich krajin* (2018).

Václav BUBEN, přítel Václava Maršíka.

BUBNOVÁ, manželka Václava Bubna.

SV. CYRIL (9. století – 869), též Konstantin, slovanský věrozvěst.

Svatopluk ČECH (1846–1908), básník.

Matylda/Matylda DEMLOVÁ (1886–1910), mladší vlastní sestra Jakuba Demla a jedna z návratných postav jeho díla; titulní postava knihy *Matylda* (1937). V LA PNP se dochovalo několik jejích dopisů Jakubu Demlovi a jeden jeho dopis Matylce.

William DOYLE (1873–1917), irský kněz a jezuita.

Ossip DYMOV (1878–1959), vlastním jménem **Osip Isidorovič Perelman**, ruský spisovatel a dramatik.

Frederick William FABER (1814–1863), pastor anglikánské církve, konvertoval ke katolictví a přijal kněžské svěcení, autor duchovních knih a hymnů.

Zdeněk FIERLINGER (1891–1976), diplomat a politik působící před rokem 1948 i po něm. V roce 1949 stal jedním z předsedů církevní komise ÚV KSČ, v letech 1950–1953 byl předsedou Státního úřadu pro věci církevní (SÚC).

Ladislav FIKAR (1920–1975), redaktor a později šéfredaktor nakladatelství Československý spisovatel, překladatel, divadelní kritik.

Josef FLORIAN (1873–1941), staroříšský vydavatel a překladatel děl katolických myslitelů. Demlův spolupracovník a korespondent. Demlovy vzpomínky na Josefa Floriana vyšly pod názvem *Sedm let jsem u vás sloužil* (2015).

Michael FLORIAN (1911–1984), grafik, syn Josefa Floriana.

SV. FRANTIŠEK Saleský (1567–1622), savojský teolog a spisovatel, mystik, ženevský biskup, učitel církve, šířil katolickou víru v kalvínských oblastech.

Nikolaj Vasiljevič GOGOL (1809–1852), ruský spisovatel a dramatik.

Jean Nicolas GROU (1731–1803), francouzský katolický mystik, jezuitský kněz a spisovatel.

Gertruda GRUBEROVÁ (1924–2014), rozená Göpfertová, výtvarnice a spisovatelka. Vypravila vydání *Mých přátel* z roku 1947. Po únoru 1948 emigrovala.

Johannes GUTENBERG (asi 1397–1468), vynálezce knihtisku.

Metoděj Petr HABÁŇ (1899–1984), kněz, dominikán, publicista a doktor teologie.

HÁLA st., pravděpodobně Demlův známý a úředník.

Miloslav HÁLA, syn Miroslava Hály.

Karel HAVLÍČEK BOROVSÝ (1810–1856), novinář a básník.

Martin HEIDEGGER (1889–1976), německý filosof.

Ernest HELLO (1828–1885), francouzský spisovatel, filosof a esejista, spolu s Léonem Bloyem jeden z nejvášnivějších soudobých satiriků a polemiků. Jeho dílo překládal Josef Florian a vydával ho ve svých edičních řadách Studium a Dobré dílo.

Karel HLINECKÝ, rolník a vinař z Čejkovic, Deml si s ním dopisoval od počátku padesátých let do roku 1957.

HOFFMAN, pravděpodobně doktor a známý Václava Maršíka.

Václav Michael CHALOUPKA, kněz, dominikán a pravděpodobně známý Jakuba Demla.

Gilbert Keith CHESTERTON (1874–1936), anglický katolický spisovatel.

Aloisie CHOCHOLATÁ

Nikita Sergejevič CHRUŠČOV (1894–1971), sovětský politik.

SV. IGNÁC z Loyoly (1491–1556), španělský kněz, zakladatel Tovaryšstva Ježíšova.

IMMLER

SV. JAN od Kříže / JUAN de la Cruz (1542–1591), vlastním jménem Juan de Yepes, španělský kněz, mystik, básník, reformátor karmelitánského řádu a zakladatel odnože bosých karmelitánů; učitel církve.

Josef JENÁČEK, pravděpodobně známý Jakuba Demla pocházející ze Zlína.

Eugen JETTEL (1845–1901), rakouský malíř.

Václav JEBAVÝ, viz **Otokar Březina**.

Ludmila JIŘINCOVÁ (1912–1994), česká malířka a grafička.

Johannes JØERGENSEN (1866–1956), dánský spisovatel, na nějž velmi zapůsobilo dílo Ernesta Hella, známé jsou především jeho životopisy svatých.

SV. JOSEF (1. století), snoubenec Panny Marie, Ježíšův pěstoun.

Konstantin JUN st., profesor, otec Marie Rosy Junové a Konstantina Juna.

Konstantin JUN, inženýr, bratr Marie Rosy Junové.

JUNOVÁ st., manželka profesora Konstantina Juna, matka Marie Rosy Junové a inženýra Konstantina Juna.

Marie Rosa JUNOVÁ (1917–2001), provdaná Vodičková, Deml ji někdy v korespondenci nazývá Róza, od poloviny třicátých let Demlova spolupracovnice a vydavatelka jeho díla, manželka Timothea Vodičky.

JUNOVI, rodina Marie Rosy Junové.

František KAHUDA (1911–1967), pedagog a politik, v letech 1954–1963 působil jako ministr školství.

Josef KAPINUS (1900–1968), sochař, kreslíř a grafik. Věnoval se dřevorezu a knižní grafice: tak se také výtvarně podílel na Demlově *Rosniče* (1927, s použitím Váchalových prací) i na jeho *Umění* (1937), *Ptačích budkách* (1938), *Pupavě* (1939), *Šlépějích XXV* aj. Deml také s Kapinusem dosti intenzivně korespondoval.

Jan KARNÍK (1870–1958) – pseudonym, vlastním jménem **JOSEF SVÍTIL**, spisovatel a lékař. Publikoval mimo jiné v periodiku *Nový život*.

Søren KIERKEGAARD (1813–1855), dánský filosof, teolog a spisovatel.

KNAPOVI, snad rodina **Josefa KNAPA** (1900–1973), básníka, prozaika, publicisty, divadelního a literárního kritika, který redigoval časopis *Sever a východ*.

Ondřej KNOLL (1883–1960), fotograf v Náměšti nad Oslavou, dlouholetý Demlův spolupracovník. Demlovy dopisy Knollovi jsou uloženy v Muzeu Vysočiny v Třebíči, několik Knollových dopisů Demlovi v LA PNP.

Kryštof KOLUMBUS (asi 1450–1509), italský mořeplavec ve španělských službách, objevitel Ameriky.

Ján KOVÁČ (1915–1998), slovenský básník, překladatel a kněz. Spolu se Štefanem Schellingem a Jankem Silanem patřil do uskupení mladých básníků zvaného Piráti krásy.

KRČMA, pravděpodobně kněz a Demlův známý.

Bohuslav KRULA (1903–?), právník, bratr sochaře Jaroslava Kruly.

Jaroslav KRULA (1905–1980), sochař, bratr právníka Bohuslava Kruly a autor náhrobku Pavly Kytlicové a Jakuba Demla.

Ján KUBIČIAR, pravděpodobně slovenský děkan a známý Jakuba Demla.

Robert KUBÍK, pravděpodobně překladatel a Demlův známý z Prahy.

František KURSSO

Pavla KYTLICOVÁ (1874–1932), přítelkyně Jakuba Demla, postava a vydavatelka jeho knih, spisovatelka.

Bohdan LACINA (1912–1971), malíř, grafik, ilustrátor.

Jan LAICHTER (1858–1946), nakladatel a knihkupec, spolu s T. G. Masarykem založil revui Naše doba.

Vladimir Iljič LENIN (1870–1924), vlastním jménem Uljanov, ruský komunistický politik a revolucionář, teoretik rozvíjející marxismus, zakladatel a první předseda vlády Sovětského svazu.

Michail Jurjevič LERMONTOV (1814–1841), ruský spisovatel.

Nikolaj Semenovič LESKOV (1831–1895), ruský spisovatel.

Andrej LIPKA, kaplan a později farář z východního Slovenska. Působil v Bardejově.

SV. LUKÁŠ (? – kolem 80), apoštol a evangelista.

Sergej MACHONIN (1918–1995), divadelní a literární kritik.

Joseph MALÉGUE (1876–1940), francouzský katolický spisovatel.

Henry Edward MANNING (1808–1892), anglický teolog, westminsterský arcibiskup a kardinál.

SV. MARIA Goretti (1890–1902) – mučednice.

MARŠÍK st., otec Václava Maršíka.

Anna MARŠÍKOVÁ, manželka Václava Maršíka.

Josef MARTINÁSEK, farář v Tasově v letech 1948–1973.

Karl MARX (1818–1883), německý filosof, ekonom a sociolog.

Chrysostom František MASTÍK (1900–1971), kněz, benediktin, básník a překladatel působící v Jižní Americe. Jeho listy Jakubu Demlovi jsou uloženy v LA PNP.

SV. MIKULÁŠ z Myry (280/286 – 345/351), biskup.

MÍLOVI

NÁCHODSKÝ, pravděpodobně kněz žijící v 17. století.

NEKVAPIL, pravděpodobně tasovský pekař.

Vítězslav NEZVAL (1900–1958), básník. Dopisy Jakuba Demla Vítězslavu Nezvalovi jsou uloženy v osobním fondu Vítězslava Nezvala v LA PNP.

Friedrich NIETZSCHE (1844–1900), německý filosof.

Blaise PASCAL (1623–1662), francouzský matematik, fyzik, myslitel a spisovatel.

Charles PÉGUY (1873–1914), francouzský básník a spisovatel.

Stanislav PECH, manžel Anny Pechové.

Anna PECHOVÁ (1912–2000), rozená Daňková, známá Jakuba Demla a dárkyně jeho kočky Čity.

SV. PETR (? – 64 až 67), původním jménem Šimon, apoštol, první římský biskup, mučedník, autor novozákonních listů.

Jaroslav PICKA (1897–1957), tiskař a nakladatel. V roce 1953 vytiskl *Moje přátele*.

SV. PIUS X. (1835–1914), papež (pontifikát 1903–1914).

Josef PLOJHAR (1902–1981), římskokatolický kněz a politik, v letech 1951–1968 předseda Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva.

Jaroslav POJER (1908–1983), významný český internista, univerzitní profesor v Brně, bratr Jana V. Pojera, vydavatele bibliofilské edice Atlantis, a přítel Jakuba Demla a řady dalších českých básníků (Zahradníčka, Halase, Bochořáka...).

Jiří POPÍLEK, pravděpodobně profesor z Náchoda, českobratr a Demlův známý.

František POSPÍŠIL, pravděpodobně inženýr z Nového Města a Demlův známý.

SV. RAFAEL, archanděl.

Giuseppe RICCIOTTI (1890–1964), italský katolický kněz a spisovatel, je známý především dílem *Vita di Gesù Cristo* (1941).

SV. ROSA/RUŽENA z Limy (1586–1617), peruánská mystička.

ROUSOVI, rodina Františky ROUSOVÉ (1915–1996), rozené Kravalové, která byla Demlova vzdálená příbuzná (její tchán Jan Rous byl Demlův strýc – manžel Josefy, rozené Bělochové, sestry Demlovy matky).

Jean-Paul SARTRE (1905–1980), francouzský filosof, spisovatel a literární kritik.

Jaroslav SEIFERT (1901–1986), spisovatel.

Francis Joseph SHEED (1897–1981), australský katolický spisovatel a vydavatel, překladatel (do angličtiny) díla *Vyznání* od sv. Augustina (*The Confessions of St. Augustine*).

Max SCHELER (1874–1928), německý filosof.

Štefan SCHELLING (1908–1959), slovenský básník a kněz. Spolu s Jankem Silanem a Jánem Kováčem patřil do uskupení mladých básníků zvaného Piráti krásy.

Janko SILAN (1914–1984), vlastním jménem **Ján ĎURKA**, slovenský básník, překladatel a kněz. Spolu se Štefanem Schellingem a Jánem Kováčem patřil do uskupení mladých básníků zvaného Piráti krásy. V osobním fondu Jakub Deml v LA PNP je uložen jeden dopis od Janka Silana Jakubu Demlovi z roku 1939.

Jindřiška SMETANOVÁ (1923–2012), rozená Macháčková, spisovatelka, scenáristka a překladatelka.

SOKRATES (469–399), řecký filosof.

Vladimir Sergejevič SOLOVJEV (1853–1900), ruský náboženský myslitel, spisovatel a mystik.

Edita STEINOVÁ (1898–1942), řeholním jménem Terezie Benedikta od Kříže, německá filosofka a náboženská myslitelka, členka řádu bosých karmelitek.

Dušan STRAŇÁK (1926), právník, nakladatelský redaktor a Demlův přítel.

Josef STYBOR, zřejmě hodinář, čtenář Demlových knih a Maršíkův přítel z války. Dle Blažkových užíval ještě druhé příjmení Apolinář. V roce 1950 pobídl Maršíka k první návštěvě Demla v Tasově. V dodatcích osobního fondu Jakub Deml v LA PNP Praha se nacházejí dva Demlovy dopisy Josefu Styborovi, a to z let 1950 a 1959.

Jean-Joseph SURIN (1600–1665), francouzský mystik, jezuita, spisovatel.

Emanuel SVOBODA (1883–1967), právník, zeť Mikoláše Alše a obdivovatel jeho díla.

Karel SVOLINSKÝ (1896–1986), malíř a grafik.

Otmar ŠÁDEK (1895–1967), primář-internista a ředitel třebíčské nemocnice.

Lev Isaakovič ŠESTOV (1866–1938), ruský filosof a spisovatel.

Jaroslava Marie ŠEVČÍKOVÁ, Demlova známá, v roce 1945 konvertovala ke katolicismu, Marie Rosa Junová byla její křestní kmotrou.

Vilém ŠIMÁNEK, Demlův známý, právník a zřejmě také svědek Marie Rosy Junové na svatbě s Timotheem Vodičkou v roce 1956.

Jiří ŠINDLER (1922–2015), malíř, grafik, pedagog.

SV. TEREZIE z Lisieux / od Dítěte Ježíše (1873–1897), také **SV. TEREZIČKA**, francouzská karmelitánská řeholnice, učitelka církve.

Jozef TKADLEC, viz **Samuel Verner**.

TOBIÁŠ/TOBIJÁŠ (asi 8. stol. př. n. l.), postava ze starozákonní knihy Tobijáš, jeho otcem byl Tóbit.

TÓBIT (asi 8. stol. př. n. l.), postava ze starozákonní knihy Tobijáš, jeho synem byl Tobijáš/Tobiáš.

SV. VÁCLAV (asi 907–935), přemyslovský kníže, světec a mučedník.

Miloš VALA, syn Stanislava Valy.

Stanislav VALA, předseda MNV v Tasově po převratu v roce 1948.

Stanislava VAŇKOVÁ, pravděpodobně známá Václava Maršíka.

Josef VAŠICA (1884–1968), literární historik, editor, překladatel a pedagog, průkopník studia českého baroka, znalec staroslověnského jazyka a písemnictví; dlouholetý spolupracovník Florianova nakladatelství. Korespondence Josefa Vašici Jakubu Demlovi z let 1938–1958 je uložena v osobním fondu Jakub Deml v LA PNP.

Jan Amos VERNER (1909–1962), pomocník a vydavatel textů Jakuba Demla v první polovině třicátých let, později evangelický duchovní. Je také nazýván Skautík.

Samuel VERNER (1897–1976), autor literárněhistorických a kritických prací, bratr Demlova přítele a spolupracovníka Jana Amose Vernerera. Publikoval také básně pod pseudonymem Jozef Tkadlec.

Božena VERNEROVÁ (1910–1996), rozená Brtvová, manželka Jana Amose Vernerera.

Timotheus VODIČKA (1910–1967), editor (a pověřený editor Demlova díla), literární kritik, překladatel. V srpnu 1956 se oženil s Marií Rosou Junovou, Demlovou spolupracovnicí a vydavatelkou jeho díla.

Marie Rosa VODIČKOVÁ, viz **Marie Rosa Junová**.

Josef VONDRA (1895–1988), kněz, jezuita, překladatel.

Milada VORLOVÁ, pravděpodobně známá Jakuba Demla.

Josef VRBA (1915–1982), manžel Demlovy neteře Marty Vrbové, dcery Demlova staršího nevlastního bratra Antonína Demla.

Miroslav VYČÍTAL (1887–?), malíř, grafik, školní inspektor, Demlův přítel ze Slovenska. Vytvořil několik linorytů pro sedmý svazek *Šlépějí* (1920). Vyčítalovy dopisy Demlovi z let 1920–1957 jsou uloženy v osobním fondu Jakub Deml v LA PNP a Demlovy dopisy Vyčítalovi z let 1920–1921 jsou uloženy v dodatcích téhož fondu.

Albert VYSKOČIL (1890–1966), literární kritik, překladatel, redaktor, spisovatel.

Jiří WOLKER (1900–1924), básník.

Jan ZAHRADNÍČEK (1905–1960), básník.

Klára ZAHRADNÍČKOVÁ (1951–1956), dcera básníka Jana Zahradníčka.

Julius ZEYER (1841–1901), básník, prozaik a dramatik; přítel Františka Bílka.

EDIČNÍ ZPRÁVA

1. Textové prameny

Edice vychází z rukopisů (autografů i strojopisů; výjimkou je pouze 1 fotokopie) listů Jakuba Demla, jak je obdržel adresát Václav Maršík. Otiskujeme je chronologicky podle data odeslání. Uložení pramenů zmiňujeme v soupisu korespondence.

Nedatované položky datujeme dle Maršíkových přípisů, poštovních razítek, Maršíkova soupisu přijatých dopisů či dle jiných zdrojů. Způsob datace původně nedatovaných jednotek zmiňujeme ve vysvětlivkách.

V souboru se také vyskytují 2 dopisy Marie Rosy Junové/Vodičkové Václavu Maršíkovi, 1 opis dopisu Ladislava Fikara Jakubu Demlovi a 3 opisy dopisů Jakuba Demla jiným adresátům (Albertu Vyskočilovi, Vítězslavu Nezvalovi a redakci nakladatelství Československý spisovatel), na což upozorňujeme ve vysvětlivkách.

2. Ediční zásady

Při redakčních úpravách dopisů i dalších textů se obecně řídíme postupy stanovenými pro beletristické texty v příručce *Editor a text* (Havel, 2006), v oblasti interpunkce přihlížíme též k edičním zásadám, které formuloval Vladimír Binar pro básnické texty Jakuba Demla v edici Česká knižnice.⁶⁸ Dále navazujeme na zásady shrnuté v dosavadních svazcích řady Korespondence Jakuba Demla.⁶⁹ Z této řady přejímáme rovněž většinu formulací následujících edičních zásad.

Citace z děl jiných autorů zachováváme podle znění pisatele dopisu včetně nepřesností, opravujeme však formální pravopis.

V edici opravujeme bez vyznačení ojedinělé zjevné písařské chyby či nechtěná opakování písmena (například *jední škol. inspektorka* → *jedna školní inspektorka*, *Aloisiii* → *Aloisii*, *se mno* → *se mnou*, *přectěte* → *přečtěte*, *sedlám* → *sedlák*, ... *chystá na příští rok vydání Mých přátel a Vaším doslovem...* → ... *Mých přátel s Vaším doslovem...*, *Skautím* → *Skautík*, *tě dědiny* → *té dědiny*, *abymé* → *aby mé* atp.). U dalších úprav se snažíme rozlišit formální jevy dobového

⁶⁸ Například ve svazku *Pozdrav Tasova* (Deml – Binar, ed., 2013).

⁶⁹ Například ve svazku *Carissime, kde se touláte?: Dopisy Jakuba Demla přáteli Josefu Ševčíkovi do Babic* (Deml – Ševčík – Kořínková, ed. – Mrázková, ed., 2010). Bibliografické údaje všech svazků řady viz seznam literatury.

pravopisu od jazykových, které nesou určitou zvukovou, rytmickou, významovou nebo stylovou kvalitu. Formální jevy upravujeme v souladu s dnešní pravopisnou normou, jazykové se naopak snažíme zachovat. Na hraniční případy dále upozorňujeme.

GRAFIKA

V prepisech rukopisů vynecháváme pouze některé technické značky, zejména pro vyznačení nového odstavce. Nestejnoměrně odsazené nebo neodsazené odstavce vyznačujeme odsazením na začátku. V případě nejasnosti ohledně začátku nového odstavce nebo pokračování předcházejícího přihlížíme ke kontextu sdělení. Samostatné přípisky oddělujeme volnou řádkou. Různé čáry a podobné předěly na rukopisné stránce vyznačujeme čarou uprostřed. Bodové dělicí značky vyznačujeme hvězdičkou. Drobné kresby v Demlových dopisech nereprodukuje, ale popisujeme je na daném místě v hranatých závorkách.

Záhlaví a závěr dopisů

Každý dopis označujeme na levé straně záhlaví číslem, které odpovídá chronologickému pořadí listů i jejich soupisu. Pokud se jedná o rukopis Demlův, u čísla otiskujeme písmeno „D“. Rukopisy jiných autorů označujeme v záhlaví počátečním písmenem jejich příjmení a nadpisem. Nadpis doplňujeme i k dopisům, které Deml adresoval jiným osobám než Maršíkovi.

Přesnou podobu datace včetně písařských zvláštností zaznamenáváme pouze v soupisu korespondence, v edici dataci upravujeme takto: uvádíme ji vždy vpravo nahoře, a to i tehdy, když se datum vyskytuje až na konci rukopisu. Rušíme tečku za letopočtem i vodorovnou čárku nad číslicí v neúplném letopočtu. Tečku rušíme i uvnitř datace v případě, že se vyskytuje jen v polovině data psaného s lomítkem (například *15/X. 1953 → 15/X 1953*).

Dataci rozepsanou do více řádků otiskujeme na jednom řádku, a pokud je potřeba oddělit od sebe její části, používáme k tomu čárky (například *8. dubna / narozeniny Pavly Kytlicové / 1952 → 8. dubna, narozeniny Pavly Kytlicové, 1952*).

Užití arabských a římských číslic v datu nesjednocujeme, ponecháváme jejich kombinaci (například *14. II. 51*). U datací podle církevního kalendáře upravujeme velká písmena (viz níže) a v hranaté závorce uvádíme datum podle občanského kalendáře.

U dopisů či lístků nedatovaných uvádíme v hranaté závorce buď datum z poštovního razítka, je-li k dispozici, anebo je přibližně časově zařazujeme podle věcných souvislostí (datace objasňujeme ve vysvětlivkách). U nedatovaných příloh datací neopakujeme.

Pokud datace začíná umístěním, píšeme na počátku prvního slova vždy velké písmeno (například *V Tasově 22. V. 1950*).

Závěrečné formule a podpis zarovnávané jednotně k pravému okraji stránky, zkrácené podoby jmen v podpisu nerozepisujeme. Tečku za podpisem nezachováváme, pokud podpis není součástí úplné věty. Postskripta či jiné přípisky na okrajích dopisů zařazujeme za podpis či na závěr a zarovnávané je jednotně k levému okraji. Chybějící podpis nedoplňujeme.

Grafické zvýraznění v textu

Všechna zvýraznění v původním rukopise (nejčastěji jednoduché podtržení, případně dvojité podtržení, podtržení vlnovkou, barevné podtržení, různě velká písma apod.) vyznačujeme v edici kurzivou; v souvislém textu též zachováváme zvýraznění slova verzálami. V soupisu korespondence pak v položce „zvýraznění“ uvádíme pouze jiné typy vyznačení v rukopise, než je obvyklé podtržení nebo verzály.

Části slov nebo jednotlivá písmena vyznačujeme kurzivou pouze v případech, v nichž chtěl pisatel částečným podtržením zvýraznit jejich skladbu nebo dílčí význam (například *úvod do existencialismů*).

Hranaté závorky [] používáme pro editorské poznámky (například datace provedené editory nebo zmínky o částech textu, který byl natištěn, zapsán cizí rukou či připsán ručně do strojopisu). Špičaté závorky < > používáme pro vyznačení škrťů v rukopisu.

Deml často kreslil malý křížek do levého horního okraje dopisu či lístku na znamení žehnutí – v těchto případech vynecháváme pod datací řádek a křížek umístíme nad oslovení, zarovnaný k levému okraji. V případě, že v originále stojí křížek na stejné úrovni jako oslovení, ponecháváme křížek i oslovení na stejné řádce. V případě, že křížek vychází z horní části písmena „M“, umístíme ho nad toto písmeno na předchozí řádek a mírně snižujeme řádkový proklad.

Přípisy cizí rukou

Na přípisy či dodatečné vpisky, které nepocházejí od pisatele daného listu, upozorňujeme přímo v edici v hranatých závorkách.

JAZYK

Hlásková kvalita

V rukopisech obecně ponecháváme stylisticky příznakové jevy, například archaismy, dialektismy a prvky obecné mluvy či takové, které mají původ ve zvláštní slovtvorbě nebo výslovnosti (například *dobadnout, čečulky, vzkvetých, existionalistický, existionalisté, Pátr, fráter...*).

Opravujeme chybné psaní znělých a neznělých souhlásek či souhláskových skupin (například *žloudky* → *žloutky*) a další dobové jevy, které byly motivovány spíše snahou o pravopisnou korektnost.

Samohlásková kvantita

Většinu tvarů se zvláštní kvantitou (byť užívaných nesystematicky) ponecháváme (například *bříšně, oprávnjuje, vypráblé, Repré, fatamorganou...*).

U obou pisatelů opravujeme v jednoznačných případech kvantitu ve tvarech zájmena *ji/jí*, popřípadě *Vaši/Vaší* (například *jinak byste jí dostal pozdě* → *jinak byste ji dostal pozdě, s Vaší dovolenou* → *s Vaší dovolenou*).

Doplňujeme pravopisnou kvantitu u zeměpisných jmen jako *Marianských lázní* → *Mariánských Lázní, Betlema* → *Betléma* a u slov přejatých (viz níže).

Slovtvorba a tvarosloví

Zachováváme též nářeční, obecně české, archaické či jinak odchylné podoby a tvary slov (například *děkanjem, prosejvá, mlíko, pivoň, přeblaš, drvař, překontrolovává, nestačuje...*).

Ponecháváme tvrdé skloňování adjektiv s obvyklým měkkým skloňováním (například *Východná*).

Respektujeme příponu *-elní/-elně* v případech, kde běžně píšeme *-ální/-álně* (například *komisionelně*).

Zachováváme i změnu paradigmatu nebo rodu u tvarů jako *ve stodolě, z kaply* atp.

Zachováváme nesoustavně užívaný archaický genitiv plurálu s koncovkou *-ův* (například *bludův*) vedle častější koncovky *-ů*.

Ponecháváme zakončení infinitivu na *-ti* (například *jísti, pítí, odívati, poděkovati*). Zachováváme i nenáležitě nebo neobvykle utvořené tvary sloves a odvozených adjektiv jako *čtl, přečtl, podpíše* nebo *neobmátnutém*.

Ponecháváme též kolísání v koncovce *Quinicardin/Quinicardine*.

Skladba

Syntaktickou podobu textů zachováváme včetně neobvyklých či archaických vazeb (například *právě mi to napadlo; v prázdninách; Neznám horší nemoci...*; ... *zaslíbení Kristových, neb kdo myslí, že...*; *o něm neplatí prokletí; ... a když se to všechno dalo na pokyn...*; *Proto se laskavě spokojte aspoň tím...*; ... *dva z vás shodli o jakoukoli věc...*).

PRAVOPIS

Kromě výjimek, které uvádíme níže, se při pravopisné úpravě řídíme současnou kodifikací, tedy *Pravidly českého pravopisu* (Hlavsa et al., 2005) a přihlížíme též k *Akademické příručce českého jazyka* (Pravdová – Svobodová, eds., 2014).

Formální pravopis

Podle dnešní kodifikace opravujeme **psaní s/z** v předponách (například *súčastnila* → *zúčastnila*, *zbratřilo* → *sbratřilo*), **psaní předložek s/z** či **se/ze**, a to i v případech jako *s nebe* → *z nebe*, *s Lomnického štítu* → *z Lomnického štítu*, *se svého trůnu* → *ze svého trůnu*; ... *z Praby s tobo mírového sjezdu* → ... *z tobo mírového sjezdu*). Upravujeme **pravopis souhláskových skupin** (například *blízského* → *blížského*, *Denník* → *Deník*).

Ve shodě s dnešní normou upravujeme též **psaní spřežek** a dalších výrazů, přičemž u pravopisných dublet se přikláníme k progresivnější variantě (například *z daleka* → *zdaleka*; *přesto, že* → *přestože*; *po skrovnu* → *poskrovnu*; *tak zvané* → *takzvané*; *kde jakou nenávisť* → *kdejakou nenávisť*; ... *adoruje Práci jako Boba a při tom hledí se jí vyhnout...* → ... *přitom...*; ... *už po druhé oklepala...* → ... *podruhé...*; ... *čte ... už snad po desáté...* → ... *podesáté...*; ... *jistě Vás ne méně zaujme...* → ... *neméně...*; *jednou pro vždy* → *provždy*; ... *ke vůli sl. Stáni Vaňkové...* → ... *kvůli...*; ... *zářící jak tam ti krascové...* → ... *tamtí...*; *za tepla* → *zatepla*); proti tomu upravujeme výrazy psané dohromady, které je možné psát pouze zvlášť (například *coproto* → *co proto*, *bud'že* → *bud' že*, *stojí zato* → *stojí za to*).

Dublety typu *jakkoli/jakkoliv* sjednocujeme na frekventovanější variantu *jakkoli*.

Podle dnešní normy rovněž upravujeme **pravopis slov přejatých**. Opravujeme **zdvojené souhlásky** na jednoduché ve výrazech jako *assistovali* nebo *glossa* aj. Doplňujeme **kvantitu** (například *radio* → *rádio*, *radiový přijímač* → *rádiový přijímač*, *problem* → *problém*, *Sklerosa* → *Skleróza* atp.). Opravujeme **s na z** (například *jesuitské* → *jezuitské*, *invasi* → *invaзи*, *do Emaus* → *do Emauз*, *Jerusalemě* → *Jeruzalémě*, *invasi* → *invaзи*, *pensistovi* → *penzistovi*, *quasiadministradora* → *kvaziadministrátora* atd.) a odstraňujeme **h** ve **skupině th** (například

orthodoxní → *ortodoxní*). Ponecháváme ji, jen pokud se jedná o jedinou možnou podobu slova (například *dithyramby* nebo *Theotima*).

Zachováváme pravopisně původní cizojazyčnou podobu slov, slovních spojení a částí citátů (například ... *tak vražedně a rouhavě, že paupertas meretrix.*) a tyto pasáže překládáme v poznámce pod čarou (vyjma slovenského jazyka – například ... *je v Čadce štátnym notárom.*). Ponecháváme fonetické psaní *de facto*.

Čísła a číslovky

Nížší a jednoslovné číselné údaje rozepisujeme slovem (například *14 dní* → *čtrnáct dní*, *po 8. hodině* → *po osmé hodině*, *má to přes 1000 stran* → *má to přes tisíc stran*, *100%* → *stoprocentní*, *do III. svazku* → *do třetího svazku*), nejde-li o finanční částky, výčty, součásti adresy, letopočty či bibliografické údaje (např. *Krameriova 12*). Slovem rozepisujeme též číslici označující v souvislém textu měsíc (například *15. VIII.* → *15. srpna*), v případě výčtů číslici označující měsíc ponecháváme. Pokud u jednoslovného číselného údaje nelze jednoznačně rozhodnout, v jakém tvaru ho rozepsat, ponecháváme číslici (například *ke mé 77* nebo *77letý*).

Římskou číslici označující století (vyskytující se v adrese či ve výčtech) nahrazujeme číslici arabskou (například *IX. století* → *19. století*, *Praba XVIII* → *Praba 18*). Římskou číslici ponecháváme v případě, že označuje pořadí papežů (například *Bl. Pius X.*).

U číslice rušíme tečku oddělující tisíce a za tisíce vkládáme mezeru (*10.000 exemplářů* → *10 000 exemplářů*). Ve výčtech, kde se za číslici objevuje tečka i závorka, ponecháváme pouze tečku, například *1.) užívání až do smrti* → *1. užívání až do smrti*.

Zkratky a zkrácené výrazy

Ustálené zkratky nerozepisujeme, upravujeme je však dle dnešního úzu (například *a pod.* → *apod.*; *na př.* → *např.*; *t. j.* → *tj.*; *Mat. 18,19* → *Mt 18,19*; *etc* → *etc.*; *atd* → *atd.*; *čís.* → *č.*). Nesjednocujeme rozepsané a nerozepsané zkratky měn (ponecháváme například *marek/Mk*). Ponecháváme též obě zkratky *Kč/K* (více viz vysvětlivky).

Podobně upravujeme dle dnešního úzu tituly (například *JUDr* → *JUDr.*, *MUDr* → *MUDr.*, *PhDr.* → *PhDr.*, *ing.* → *Ing.*). Zkratky titulů *Prof.* a *Dr./DR.* píšeme *prof.* a *dr.*

Kromě podpisu rozepisujeme zkratky křestních jmen a příjmení v příslušných pádech: *s Ing. Fr. Pospíšilem* → *s Ing. Františkem Pospíšilem*; *Ot. Březiny* → *Otokara Březiny*; *Bob. Krula* → *Bobuslav Krula*; *Jar. Seifertovi* → *Jaroslavu Seifertovi*; *Františka Sales.* → *Františka Saleského*; *Vít. Nezval* → *Vítězslav Nezval*; *slečna MRJ* → *slečna Marie Rosa Junová*; *Druhý díl*

Deníku T. V. → *Druhý díl Deníku Timothea Vodíčky; milé sestře St.* → *milé sestře Stanislavě; P. W. Doyle, S. J.* → *P. William Doyle, S. J.; J. Smetanové* → *Jindřišky Smetanové*. Nerozepisujeme jména neznámá (například *pana Š.*).

V souvislém textu (nikoliv v adresách) rozepisujeme zkrácené místní nebo jiné názvy a adjektiva od nich odvozená, a to i v přípisech: *Náměšt' n/Osl.* → *Náměšt' nad Oslavou, z Vel. Meziříčí* → *z Velkého Meziříčí, Marián. Lázních* → *Mariánských Lázních, do Ol.* → *do Olomouce, z francouz. asketických klasiků* → *z francouzských asketických klasiků, švýcar. náramk. hodinky* → *švýcarské náramkové hodinky, s Lid. Demokracií* → *s Lidovou demokracií, lékař. věda* → *lékařská věda, elektr. proud* → *elektrický proud, Energet. podnikům* → *Energetickým podnikům, Svazem čs. spisovatelů* → *Svazem československých spisovatelů, čl. „církvi“* → *československé „církvi“, Nakladatelství Čs. spisovatel* → *Nakladatelství Československý spisovatel, datum nečit.* → *datum nečitelné, nakladatel. činnost* → *nakladatelskou činnost, 2 příl.* → *Dvě přílohy* apod.

Nerozepisujeme zkratky nejednoznačné – například zkratku *P/p.*, která může znamenat jak „pan“, tak „přítel“ nebo „pater“ (například *dominikán P. Václav Michael Chaloupka, p. Hála, p. Jiřího Blažka...*).

Vlastní jména a názvy

Opravujeme pravopis vlastních jmen a názvů: *sv. Františka Saleského* → *sv. Františka Saleského, o Svatém Cyrilovi* → *o svatém Cyrilovi, Nietzsche* → *Nietzsche, Joergensena* → *Joergensena, Leskova* → *Leskova, Štefánykova* → *Štefánikova, Maninga* → *Manninga, Šestava* → *Šestova, Jattel* → *Jettel, Šelíng* → *Schelling, Ricciotiho* → *Ricciottiho, Alžbětu Šenavskou* → *Alžbětu Šenavskou, Chruščev* → *Chruščov, Osová Bítýška* → *Osová Bítýška*.

U příjmení zakončených na *-er* s pohybným *-e-* zachováváme v nepřímých pádech a přechýlených podobách pravopis užitý pisateli (například *Wolkery, Gertruda Goepfertová-Grubrová*).

Velká písmena

V souladu s dnešními pravidly upravujeme psaní počátečních písmem ve větách tak, aby každá nová věta začínala velkým písmenem (například ... *až na nejmenší částičku Hostie. mohlo by se říci...* → ... *Hostie. Mohlo...*).

Upravujeme též psaní pojmenování příslušníků náboženských společenství, řádů, zájmových a jiných skupin (například *Husity* → *husity, Adamity* → *adamity* atp.). Při obecném užití velké písmeno nezachováváme (například *nějaké Encykliky* → *nějaké encykliky*). Ve slově

slunce píšeme malé písmeno, neoznačuje-li vesmírné těleso (například *Jsou asi zase skvrny na Slunci...* → ... *slunci...*).

Ve víceslovných názvech míst, děl, časopisů, organizací a hnutí velká písmena píšeme v souladu s dnešními pravidly: ... *my jsme ty broučky objevovali málem jak Kolumbus Nový Svět* → ... *Nový svět...*; *Tichý Oceán* → *Tichý oceán*; ... *v ulici, které říkají Na struže...* → ... *Na Struže...*; *Euchar. sjezdu v Barceloně* → *eucharistického sjezdu v Barceloně*.

V neúplných názvech uměleckých či odborných děl a institucí užíváme velká a malá písmena tak, aby byla vždy zřejmá reference. Proto ponecháváme například *Výbor z mých spisů, Sv. Bernarda, Svaz mládeže, Dílo* (ve smyslu *Dílo Jakuba Demla*).

U dalších výrazů pak ponecháváme nesoustavně užívaná velká písmena, mohou-li vyznačovat úctu nebo nabývat symbolický význam (například *Láska, v Ráji, Práci, Pax, Jméno, Znamení, Nebes, Obrazu, Originálu, Nepřítel dobra, vlasteneckou invazí Emigrace, Blahoslaveného Pia X., stopka říšského Jablka* atp.).

Velké písmeno zachováváme v dopisech u zájmena druhé osoby *Vy/Váš*, případně první osoby *My/Náš* a v zájmenech, která vyjadřují úctu k Bohu či Ježíši Kristu (například *Bobatý má ve svém názvu Boha a je bez Něho; Jeho blasatelé; Pro Něho není Sabary, On i tam dovede zasadit palmu...*; ... *abychom Ho bez obavy mohli vidět a požívat...* atp.).

Písmeno zmenšujeme ve vzratných osobních zájmenech a tvaru 3. os. sg. pomocného slovesa *být*, kde se změnila konvence při vyjadřování zdvořilosti vůči adresátovi (například *Sebe* → *sebe*).

Jména světců a další náboženská či církevní pojmenování

Podle dnešního pravopisu sjednocujeme jen psaní nejběžnějších pojmů, svátků a období: *Svatým Otcem* → *Svatým otcem*, *Boží hod Svatodušní* → *Boží hod svatodušní*.

Zkratku *Sv./sv.* v pojmenování světců sjednocujeme na variantu s počátečním malým písmenem (*sv.*). Zkratku rozepisujeme ve spojení *mše sv.* → *mše svatá* (nerozepisujeme ji pouze v nejasném přípisu *6 mše sv.*). Rozepsané slovo *svatý* (i *Svatý*) ve všech podobách však nezkracujeme. Zkratku *Ss.* sjednocujeme na *ss.*

Výraz *svátky/Svátky* ponecháváme v obou podobách.

U ostatních náboženských výrazů ponecháváme (ale nedoplňujeme) velké písmeno jako výraz náboženské úcty tak, jak je použil pisatel, například: *Bůh, Boží, Krista Pána, Ježíše Pána, Pánu Bohu, Panna Maria, Matka Boží, Rodičkou Boží, Duch pravdy, některému Svatému, svatá Rodina v Nazaretě, Proroci, Patriarchové, Zjevení Panny Marie v Lourdech, Trojici, Církev* (i *církev*), *Sestru* i *sestra*. Ve víceslovných výrazech tohoto typu většinou ponecháváme velké jen první

písmeno: *Vtělené Slovo* → *Vtělené slovo*, *Nejdražší Krev* → *Nejdražší krev*, *Ducha Svátého* → *Ducha svátého*, *Nejsvětější Svátosti* → *Nejsvětější svátosti*, *Prstu Otcovské Pravice* → *Prstu otcovské pravice*, *Svaté Rodiny* → *Svaté rodiny*, *Neposkvrněná Matko Ježíšova* → *Neposkvrněná matka Ježíšova*.

Velké písmeno rovněž ponecháváme ve spojení *Nového roku*, pokud si nejsme jistí, zda se jedná o název svátku, nebo pojmenování celého roku.

Interpunkce

Při úpravě interpunkce u obou autorů respektujeme zvláštnosti způsobu kladení čárek, aby nebyly porušeny rytmické kvality textu. Proto například ponecháváme čárky před souřadícími slučovacími spojkami (nejčastěji *a*, *i*, *ani*, *nebo*, *anebo*). Ačkoli z hlediska pravopisných pravidel nemají opodstatnění, mohou mít funkci rytmickou a zdůrazňující (například *Tento pokus o útěk opakoval, už vloni prchal také, a nebylo z toho nic, a lidé tady říkají, že ani tentokrát nebude z toho nic...*; *Je si sám sebe vědom, i chce, a právem, aby...*; *Nikterak nezapomínáme Vás, ani ostatních...*; *... A každý, kdo opustí dům, nebo bratry, nebo sestry, nebo otce, nebo matku, nebo manželku, nebo syny...*; *... jako nás překvapuje, že za týden je klematis o půl metru vyšší, anebo že do rána rozkvetla růže...*). Čárku naopak nedoplňujeme před členem, který lze chápat těsně, zejména před těsným postpozitivním přístavkem (například *dr. Krula notář*).

Čárku zachováváme (ale nedoplňujeme) v obratech s oslabenou větnou platností typu *možná, že* a za navazujícími výrazy jako *mimoto* či *žel* na začátku vět.

Čárku rušíme jen v případech, kdy jde o zjevnou chybu či dobový úzus. Například rušíme čárky, které oddělují těsně spojené větné členy (například *... nejlepších děl, připravených k vydání...* → *... nejlepších děl připravených k vydání...*).

Před *jako* ve spojení s větným členem čárku rušíme v jednoznačných případech (například *Budte mně podobni, jako i já Kristu.* → *... podobni jako i já Kristu.*), ponecháváme ji však tam, kde přirovnání může tvořit vsuvku či dodatek (například *Dostala tedy něco sprostého, nízkého, banálního, docela přirozeného, jako sele kozí mlíko se šrotem...*; *Na sl. Stánu Vaňkovou budu pamatovat při každé mši svaté, jako na Vás.*).

Čárku rušíme v krátkých eliptických spojeních (například *... vypátrejte nějak, co a jak...* → *... nějak co a jak...*).

Čárku doplňujeme tam, kde jde z hlediska dnešní kodifikace o zjevnou chybu, nejčastěji na hranicích vložené vedlejší věty (například *... když např. si myslíme, že Bůh nám keřvdí a když mu ve své zaslepenosti určujeme...* → *... keřvdí, a když mu...*; *... který je neviditelný jako vítr a vane kam a kdy chce.* → *... a vane, kam a...*; *... abych ve Vaší tváři nezajel dlátem hlouběji než je potřeba...* → *... hlouběji, než je...*).

Čárku doplňujeme k větným členům nebo větám uvozeným výrazy *ne, a ne a a proto* (například ... *zrovna tak blabobytně a proto nabízí...* → ... *blabobytně, a proto...*; ... *jen po rovince a ne dluho...* → ... *po rovince, a ne...*; *Uvádím Vám tyto adresy ne, že byste je musel navštívit...* → *Uvádím Vám tyto adresy, ne, že byste je musel navštívit...*).

U přístavků a víceslovných vsuvek čárku doplňujeme (například *Ing. Konstantin Jun leží doma a žije, jako p. Timotheus jen z nemocenské.* → ... *žije, jako p. Timotheus, jen...*; *Na sv. Bartoloměje, v pátek 24. srpna měli jsme vzácnou návštěvu...* → ... *24. srpna, měli...*).

Čárku dále doplňujeme v případech výčtu, který je zapsán v jedné řádce bez dostatečného oddělení jednotlivých položek (... *vybradili jsme si s pí Pavlou Kytlicovou 1.) užívání až do smrti 2.) fundální mše svaté...* → ... *1. užívání až do smrti, 2. fundální...*).

Uvozovky rušíme jako výraz dobového úzu u názvů institucí, knih, časopisů, studií, obrazů a jiných artefaktů. Tyto názvy či zástupná pojmenování vyznačujeme pouze velkým písmenem (například *Československý spisovatel, Mých přátel, Lidové demokracii, O městě Božím, redakce Vesmíru...*). Nadbytečné mezery odstraňujeme u všech interpunkčních znamének (například « *cenné papíry* » → „*cenné papíry*“).

Použití různých typů uvozovek v rukopise sjednocujeme na nejpoužívanější typ – „x“.

Pořadí uvozovek a interpunkce (. / “) upravujeme podle dnešních pravidel. V případě potřeby interpunkci doplňujeme (například «*Mluvíme k vám denně tuto hodinu*» *mohl bych...* → „*Mluvíme k vám denně tuto hodinu,*“ *mohl bych...*; «*Opět pravím vám ... v nebesích jest*» → „*Opět pravím vám ... v nebesích jest.*“).

Neukončenou závorku v přípisu k dopisu 55 D a, která začíná (*toto...*, uzavíráme.

Lomítko nahrazujeme závorkou tam, kde má stejnou funkci, například *25. III. / Zvěstování/* → *25. března (Zvěstování)*. Ve výčtech datací lomítko nahrazujeme tečkou (například *20/3* → *20. 3.*). Zvětšené lomítko (či dělicí čáru) mezi jednotlivými daty nahrazujeme čárkou (například ... *20/3 / 21/3 / 22/3...* → ... *20. 3., 21. 3., 22. 3...*).

Před pomlčku na místě koncové interpunkce, po níž rukopis končí nebo následuje velké písmeno, doplňujeme tečku (například *Pozdrav i panu Styborovi –* → *Pozdrav i panu Styborovi. –*; ... *co jsme si mohli a chtěli říci – –* → ... *co jsme si mohli a chtěli říci. – –*), kromě situací, ve kterých se jedná o jasnou apoziopsezi (například ... *a lidé jsou osamělí – –*). Pokud v rukopise tečka následuje po pomlčce, ponecháváme obě znaménka v tomto pořadí (například ... *Gloria in excelsis Deo –*).

Užití pomlček a spojovníků upravujeme dle současné normy (například ... *žádnych jiných –ismů.* → ... *žádnych jiných -ismů.*). Délku pomlček (syntaktických i ve významu předložky či spojky) sjednocujeme na jednu délku (–) a použití mezer v okolí pomlček i spojovníků

upravujeme podle současné normy (například *Praba- Žižkov* → *Praba-Žižkov*; *Národní tř. 9–11* → *Národní třída 9–11*). Několikanásobné pomlčky ponecháváme. Ve funkci pomlčky ponecháváme též znak „~“. V případě finančních částek tečku před pomlčkou nahrazujeme čárkou (například *500.–* → *500,-*). V ojedinělém případě pomlčku přesouváme (... *a na – sbledanou!* → ... *a – na sbledanou!*).

Sjednocujeme užití několikanásobných teček (včetně dvou) na tři tečky.

U dvojteček upravujeme mezery: mezeru před dvojtečkou vypouštíme.

Tečku rušíme za podpisem i adresou, není-li součástí věty.

Tečku doplňujeme u vět bez koncové interpunkce, po nichž v rukopise následuje velké písmeno signalizující novou větu (například *Kdo nemiluje utrpení, nezná tajemství lásky a nemůže být ani přítelem* / «*Mluvíme k vám denně...* → ... *ani přítelem.* / „*Mluvíme k vám...*“). Pokud za tečkou chybí mezera a bezprostředně následuje další slovo, písmeno či číslice, doplňujeme ji, s výjimkou spojení, která lze psát více způsoby (například *P.S.*).

SOUPIS KORESPONDENCE

Soupis obsahuje 73 položek. V některých případech bylo současně odesláno více listů (případně dopis a pohlednice, tři pohlednice atp.), které uvádíme pod jedním číslem a rozdělujeme na část „a“, „b“ atd. Těchto částí je celkem 99 – nachází se zde 52 dopisů, 1 fotokopie dopisu, 28 pohlednic, 14 lístků, 2 fotografie, 1 obálka a 1 výstřížek z novin. Soupis nezahrnuje 1 nedatovanou nepopsanou pohlednici. Originály položek se nacházejí v LA PNP Praha.

Autorem většiny listů je Jakub Deml, ale vyskytují se zde i položky pocházející od jiných autorů (2 od Marie Rosy Junové/Vodičkové a 1 od Ladislava Fikara). Soupis též obsahuje opisy Demlových dopisů jiným adresátům.

V korespondenčním souboru se dochovalo též 93 obálek (datovaných i nedatovaných), nadepsaných Jakubem Demlem, Marií Rosou Junovou a zřejmě Martou Vrbovou. Celkem 89 obálek je datovaných, 4 nedatované. Z 89 datovaných obálek jsou 4 nadepsané zřejmě Martou Vrbovou, 12 Marií Rosou Junovou, 63 Jakubem Demlem (z toho se v 10 případech nepodařilo spárovat dochovaný dopis s obálkou) a v 10 případech se jedná o strojopisy, tudíž pisatele nelze určit. Originály těchto obálek se taktéž nacházejí v LA PNP Praha. Menší část z nich je uchována v konvolutu dopisů, větší část samostatně. V drtivé většině případů jsou obálky uchovány odděleně od svého původního obsahu, proto je v tomto soupisu nepřirážujeme k jednotlivým položkám.

V soupisu v části „Zvýraznění“ zaznamenáváme pouze zvláštní způsoby grafického zdůraznění textu kromě běžného podtržení. Některé příписy jsou zapsány zřejmě rukou Václava Maršíka. V soupisu i edici pro stručnost tato místa uvádíme formulací citace.

1 D

1 D a **Dopis datovaný 22. V. 1950**

Rozměr strany 149×211 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na poloviny, dvě strany rukopisu – druhá a třetí strana dvojlistu, černý inkoust.

1 D b **Fotografie nedatovaná [22. 5. 1950]**

Rozměr strany 83×127 mm, papír slonovinové barvy, nepřeložený, dvě strany listu.

Zvýraznění: na jedné straně černobílá fotografie Pavly Kytlicové, na téže straně natištěny nápisy *Ego dormio* [...] (*Cant 5,2*) a *Pozdravení od* [...] 29. ledna 1932; na druhé straně modrým inkoustem Maršíkův příпис 22. V. 50.

2 D Dopis datovaný 26. V. 1950

Rozměr strany 208×300 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na poloviny, čtyři strany rukopisu – první až čtvrtá strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: na první straně vlevo nahoře černým inkoustem nakreslen malý křížek, vedle něj černým inkoustem Demlův přípis *Veni dator [...] lumen cordium* –, pod přípisem černým inkoustem nakreslena malá květina, též na první straně větším písmem zapsáno slovo *dar*; některé pasáže rukopisu podtrženy červenou pastelkou.

3 D Dopis datovaný 28. V. 1950

Rozměr strany 210×300 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na čtvrtiny, čtyři strany rukopisu – první až čtvrtá strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: na začátku dopisu ve slově *Milý* je u písmena „M“ přikreslen malý křížek; na dolním okraji čtvrté strany černým inkoustem Demlův přípis «*Všeliký dar [...] ano, Pavlíneko!* a «*Bůh má [...] (P. W. Doyle S. J.)*; některé pasáže rukopisu podtrženy červeně.

4 D Lístek datovaný 2. VI. 50

Rozměr strany 122×79 mm, papír slonovinové barvy, nepřeložený, dvě strany listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první strany černým inkoustem nakreslen malý křížek; na druhé straně natištěno *Jakub Deml a Tason*.

5 D

5 D a Dopis datovaný 12. VI. 1950

Rozměr strany 207×300 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na čtvrtiny, dvě strany listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu strany černým inkoustem nakresleno písmeno M s křížkem.

5 D b Pohlednice nedatovaná [12. 6. 1950]

Rozměr strany 135×87 mm, pohlednice světlejší slonovinové barvy se zubatými okraji, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně černobílá fotografie Tasova na Moravě s nápisem *TASOV NA MORAVĚ*. Text psán pouze na textové straně, černý inkoust.

Zvýraznění: červené razítko, propiskou Maršíkův přípis *přil. k 12. VI. 1950*.

6 D Dopis datovaný 22. VI. 1950

Rozměr strany 212×299 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na čtvrtiny, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu strany černým inkoustem nakreslen malý křížek, na dolním okraji strany černým inkoustem Demlův přípis (*Bude-li někdo [...] o něm*).

7 D Dopis datovaný 28. VI. 50

Rozměr strany 149×212 mm, papír světlejší slonovinové barvy, přeložený na poloviny, tři strany rukopisu – druhá až čtvrtá strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: na druhé rukopisné straně v levém horním rohu černým inkoustem nakreslen malý křížek.

8 D

8 D a Pohlednice datovaná 7. VII. 50

Rozměr strany 139×90 mm, pohlednice světlejší slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně černobílá fotografie interiéru baziliky, text psán pouze textové straně, černý inkoust.

Zvýraznění: na adresové straně natištěny nápisy *TŘEBÍČ* a *Vnitřek basiliky sv. Prokopa*.

8 D b Pohlednice nedatovaná [7. 7. 1950]

Rozměr strany 139×90 mm, pohlednice světlejší slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně černobílá fotografie portálu baziliky, text psát pouze na textové straně, černý inkoust.

Zvýraznění: na textové straně natištěny nápisy *TŘEBÍČ* a *Portál basiliky sv. Prokopa*, na téže straně modrým inkoustem Maršíkův přípis *7/VII. 50*.

9 D Dopis datovaný 30. IX. 50

Rozměr strany 149×212 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na poloviny, dvě strany rukopisu – druhá a třetí strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek, uprostřed dolní poloviny téže strany černým inkoustem nakreslena malá květina.

10 D Dopis datovaný 16. XI. 50

Rozměr strany 207×298 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na čtvrtiny, dvě strany listu, černý inkoust.

Zvýraznění: na první straně v levém horním rohu černým inkoustem nakreslen malý křížek; na dolním okraji druhé strany černým inkoustem Demlův přípis *Pozdravuji i přítele [...] Tichý Oceán.*

11 D Dopis datovaný 14. II. 51

Rozměr strany 149×211 mm, papír světlejší slonovinové barvy, přeložený na poloviny, dvě strany rukopisu – druhá a třetí strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek.

12 D Dopis datovaný 28. II. 51

Rozměr strany 149×210 mm, papír světlejší slonovinové barvy, přeložený na nepravidelné poloviny kolem svislé osy, dvě strany rukopisu – druhá a třetí strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek.

13 D Lístek datovaný 16. III. 51

Rozměr strany 152×100 mm, tvrdší lístek světlejší slonovinové barvy, nepřeložený, dvě strany listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první strany natištěn černobílý obrázek (ovál s kotvou uvnitř a na vnitřní straně po obvodu oválu slova *ANCHORA SPEI*) a černým inkoustem nakreslen malý křížek, na téže straně rozpitý inkoust ve slově *psal*.

14 D

14 D a Pohlednice datovaná 18. V. 1951

Rozměr strany 136×87 mm, světlejší slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na jedné straně natištěn černobílý obrázek Jana Demla a pod ním nápisy *DLE PODOBIZNY Z ROKU 1886 MARIE VOŘECHOVÁ KRESLILA a JAN DEML NAROZEN V OPATOVĚ U ČESKÉ TŘEBOVÉ ZEMŘEL DNE 23. SRPNA 1887 V TASOVĚ NA MORAVĚ, STÁR JSA 82 LET.*, text psán pouze na textové straně, dvě strany listu, tmavě modrý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek a natištěn nápis *Vydal Jakub Deml v Jinošově*.

14 D b Lístek nedatovaný [18. 5. 1951]

Rozměr strany 152×96 mm, papír slonovinové barvy s vodorovnými průsvitkovými linkami, nepřeložený, jedna strana listu, na jedné straně nakreslen černobílý obrázek muže v loďce s nápisem *M. NAŠÍCA*, pod obrázkem nápis *EXLIBRIS JAKUB DEML*, černý inkoust.

Zvýraznění: na první rukopisné straně zřejmě Maršíkův přípis propiskou *příl. k 18. V. 1951*.

15 D Dopis nedatovaný [30. 8. 1951]

Rozměr strany 150×213 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na třetiny, tři strany rukopisu – první až třetí strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: na první rukopisné straně u písmena „M“ ve slově *Milý* černým inkoustem nakreslen malý křížek; na třetí rukopisné straně Demlův přípis tužkou *Tento dopis [...] po přečtení!* a Maršíkův přípis propiskou *Obálka s razítkem [...] 30. VIII. 1951*.

16 D Pohlednice nedatovaná [26., nebo 27. 9. 1951]

Rozměr strany 148×106 mm, pohlednice světlejší slonovinové barvy, nepřeložená, oražena jedním kulatým poštovním razítkem s opisem *T[...] *** 2[...] 5[...]*, na obrazové straně natištěn barevný obrázek jezdce na koni, na kterého útočí šelma, nad adresou natištěn nápis *Delacroix E. [...] S LEVHARTEM*, text psán pouze na textové straně, modrý inkoust.

Adresát: *Pan / Václav Maršík / Praha XII Vinohrady / Italská 30.*

Zvýraznění: text psán převráceně, zřejmě Maršíkovy přípisy *27/9 51 a příl. k [...] 26/IX. 51* psány modrým perem a modrou propiskou.

17 D Dopis datovaný 12. XI. 51

Rozměr strany 149×210 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na nepravidelné poloviny podél svislé osy, čtyři strany rukopisu – první až čtvrtá strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek; na třetí rukopisné straně černým inkoustem nakreslena horizontální přerušovaná čára, na téže straně černým inkoustem jeden škrť.

18 D **Lístek datovaný [asi 18. 12.] 1951**

Rozměr strany 103×150 mm, papír světlejší slonovinové barvy, nepřeložený, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: na druhé straně natištěn černobílý obrázek muže na velbloudovi, který ukazuje na hvězdu; připsán podpis Marie Rosy Junové.

19 D

19 D a **Pohlednice datovaná 8. dubna, narozeniny Pavly Kytlicové, 1952**

Rozměr strany 138×91 mm, pohlednice slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně černobílá fotografie kostela, text psán pouze na textové straně, na textové straně natištěn nápis *Tasov. Kostel.*, černý inkoust.

19 D b **Lístek datovaný 1952 [8. 4. 1952]**

Rozměr strany 81×141 mm, tenký lístek bílé barvy, nepřeložený, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: na rukopisné straně zřejmě Maršíkův přípis modrou propiskou 8/IV 52, na druhé straně natištěn černobílý obrázek svaté osoby nad areálem kostela.

19 D c **Lístek nedatovaný [8. 4. 1952]**

Rozměr strany zhruba 145×120 mm, tenký lístek slonovinové barvy s nepravidelným dolním okrajem, přeložený nepravidelně, jedna strana listu, strojopis, černý inkoust, tužka.

Zvýraznění: na horním okraji lístku černým inkoustem Demlův přípis *Tyto intence byly odslouženy.*

20 D **Dopis datovaný 27. V. 52**

Rozměr strany 150×211 mm, papír slonovinové barvy v horní části s průsvitkou různých čar a čtverců, přeložený na poloviny, tři strany rukopisu – druhá až čtvrtá strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek.

21 D Dopis datovaný 27. VI. 52

Rozměr strany 148×210 mm, papír slonovinové barvy se dvěma průsvitkami písmene R ve čtverci, mezi kterými jsou další čáry, přeložený na nepravidelné poloviny podél svislé osy, tři strany rukopisu – první až třetí strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek, u jehož spodní části je oblouček, v dolní části téže strany inkoust vybledlý; na třetí rukopisné straně podtržena slova *na vojnu*.

22 D Dopis datovaný na Sv. Dominika 1952 [8. 8. 1952]

Rozměr strany 209×302 mm, papír slonovinové barvy se dvěma průsvitkami písmene R ve čtverci, mezi kterými jsou další čáry, přeložený na třetiny, dvě strany listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek, v pravém horním rohu téže strany Maršíkův přípis tužkou *8. srpna*; na druhé straně propiskou Maršíkův přípis *4. VIII. 1952*.

23 D

23 D a Dopis datovaný 8. X. 52

Rozměr strany 211×298 mm, tenký papír světlejší slonovinové barvy, přeložený na čtvrtiny, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: ve spodní polovině rukopisné strany zřejmě Maršíkův přípis propiskou (*přiložena sv. Rosa z Limy*) a obtisknutý inkoust, v polovině pravého okraje list natržen.

23 D b Pohlednice nedatovaná [8. 10. 1952]

Rozměr strany 96×145 mm, papír světlejší slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně černobílý obrázek sv. Rosy z Limy, text psán pouze na textové straně, černý inkoust.

Zvýraznění: uprostřed textové strany zřejmě Maršíkovy přípisy propiskou a tužkou *Příloha k [...] 8. X. 52 a (8/10 52)*.

24 D Dopis datovaný 10. XI. 52

Rozměr strany 211×299 mm, papír slonovinové barvy s průsvitkou ve tvaru písmene R ve čtverci, kolem kterého jsou další čáry, přeložený na třetiny podél vodorovné osy, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek, na dolním okraji téže strany šedým inkoustem připsal Junové *Prosím, jste-li [...] M. R. Junová.*

25 D Pohlednice datovaná 12. XI. 52

Rozměr strany 134×83 mm, pohlednice slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně černobílá fotografie vnitřku kostela s nápisem *Třebíč*, text psán pouze na textové straně, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu textové strany černým inkoustem nakreslen malý křížek.

26 D Pohlednice datovaná 9. XII. 52

Rozměr strany 133×85 mm, pohlednice světlejší slonovinové barvy, nepřeložená, ořazena jedním kulatým razítkem s opisem *TASOV *** -9XII. 52-17*, na obrazové straně černobílá fotografie portálu s nápisem *Třebíč*, text psán pouze na textové straně, šedý inkoust.

Adresát: *Pan Václav Maršík / Praha XII, Vinohrady / Italská 30.*

Zvýraznění: text psán převráceně.

27 D

27 D a Dopis datovaný 16. XII. 52

Rozměr strany 150×210 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na poloviny, dvě strany rukopisu – druhá a třetí strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek.

27 D b Lístek nedatovaný [16. 12. 1952]

Rozměr strany zhruba 37×106 mm, lístek slonovinové barvy, ořazen jedním kulatým poštovním razítkem s opisem *TASOV *** 16XII. 52-17*, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: pravý okraj lístku utržen.

28 D Dopis datovaný Vánoce 1952 [20. 12. 1952]

Rozměr strany 147×210 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na poloviny, dvě strany rukopisu – první a třetí strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek; na druhé straně obtisknutý inkoust; na druhé rukopisné straně zřejmě Maršíkův připsal tužkou 20/12 a černým inkoustem Demlův připsal *Vaši zásilku [...] to přeložila!*

29 D Dopis datovaný *Vánoce 1952*

Rozměr strany 148×209 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na poloviny, tři strany rukopisu – první až třetí strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany nakresleny dva obrázky – střecha kostela s křížem a kometa, ve spodní polovině téže strany černým inkoustem nakreslen malý ornament; zhruba v polovině druhé rukopisné strany některá písmena přeškrtnuta černým inkoustem; v první polovině třetí rukopisné strany černým inkoustem nakreslena hvězdička.

30 D Dopis datovaný *10. I. 53*

Rozměr strany 210×290 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na čtvrtiny, dvě strany listu, černý inkoust.

Zvýraznění: na první straně v levém horním rohu černým inkoustem nakreslen malý křížek, na téže straně větším písmem zapsáno *29. ledna 1932* –; pod polovinou druhé strany černým inkoustem nakreslena hvězdička.

31 D Pohlednice nedatovaná [*Velikonoce 1953*]

Rozměr strany 139×89 mm, pohlednice slonovinové barvy, nepřeložená, ořazena jedním kulatým poštovním razítkem s opisem *TASOV *** -40 [...] -17*, na obrazové straně černobílý obrázek kostela, text psán pouze na textové straně, na textové straně natištěn nápis *Tasov. Kostel*.

Adresát: *Pan Václav Maršík / Praha XII / Italská 30.*

Zvýraznění: text psán převráceně.

32 D Dopis datovaný *26. V. 53*

Rozměr strany 217×300 mm, papír světlejší slonovinové barvy, přeložený na čtvrtiny, dvě strany listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany natištěn obrázek květiny a pod ním natištěn nápis *MARIE ROSA JUNOVÁ TASOV*.

33 D

33 D a Dopis nedatovaný [*nejdříve po 2. 6. 1953*]

Rozměr strany 115×175 mm, papír světlejší slonovinové barvy se svislými průsvitkovými linkami a průsvítkou ve tvaru převráceného písmene H, přeložený na nepravidelné poloviny, dvě strany rukopisu – druhá a třetí strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek, na téže straně zřejmě Maršíkovy přípisy tužkou a propiskou *Přiložen Větší [...]* bl. Pia X. a *Posláno do [...]* nečit. (1953).

33 D b Lístek nedatovaný [nejdříve po 2. 6. 1953]

Rozměr strany 71×134 mm, papír světlejší slonovinové barvy, nepřeložený, nepopsaný, na jedné straně natištěn černobílý obrázek s nápisy *BLAHOSLAVENÝ PIUS X.* a *JIRÍ BLAŽEK*.

34 D Dopis datovaný Na Sv. Martu 1953 [29. 7. 1953]

Rozměr strany 149×209 mm, papír slonovinové barvy se dvěma průsvitkami písmene R ve čtverci, mezi kterými jsou další čáry, nepřeložený, dvě strany rukopisu – první a třetí strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek.

35 D Dopis datovaný 31. VIII. 53

Rozměr strany 149×208 mm, papír slonovinové barvy se dvěma průsvitkami písmene R ve čtverci, mezi kterými jsou další čáry, přeložený na poloviny, dvě strany rukopisu – druhá a třetí strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek.

36 D Dopis nedatovaný [15. 10. 1953]

Rozměr strany 101×145 mm, papír slonovinové barvy s nepravidelným pravým okrajem a se dvěma průsvitkami písmene R ve čtverci, mezi kterými jsou další čáry, nepřeložený, tři strany rukopisu – druhá až čtvrtá strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany natištěn černobílý obrázek (černý ovál s bílou kotvou uvnitř a na vnitřní straně po obvodu oválu slova *ANCHORA SPEI*); na druhé rukopisné straně dole černým inkoustem nakreslena malá květina; na třetí rukopisné straně zřejmě Maršíkův přípis propiskou *Příloha k [...]* 15/X. 1953.

37 D Dopis datovaný 9. XI. 53

Rozměr strany 216×145 mm, slabší papír slonovinové barvy, přeložený na poloviny podél svislé osy, dvě strany listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první strany natištěn černobílý obrázek (černý ovál s bílou kotvou uvnitř a na vnitřní straně po obvodu oválu slova *ANCHORA SPEI*).

38 D Dopis datovaný Sv. Jana z Kříže 1953 [24. 11. 1953]

Rozměr strany 211×300 mm, papír světlejší slonovinové barvy, přeložený na čtvrtiny, dvě strany listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek, na téže straně černým inkoustem přeškrtnuto slovo *pušky*, u dolního okraje téže strany zřejmě Maršíkův přípis světle modrým inkoustem 24/11/53; na druhé straně zřejmě Maršíkův přípis propiskou 24/XI. 53.

39 D

39 D a Dopis datovaný 20. XII. 53

Rozměr strany 104×148 mm, papír slonovinové barvy s nepravidelným pravým okrajem, nepřeložený, dvě strany rukopisu – druhá a třetí strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek.

39 D b Dopis nedatovaný [20. 12. 1953]

Rozměr strany 105×149 mm, papír slonovinové barvy s nepravidelným levým okrajem, čtyři strany rukopisu – první až čtvrtá strana dvojlistu, černý a červený inkoust.

Zvýraznění: na první rukopisné straně červeným inkoustem nakreslena velká ozdobná iniciála „M“ s korunou, na téže straně slovo *MARLA* psáno verzálami; na čtvrté rukopisné straně černým inkoustem nakresleno větší písmeno M s křížkem, na téže straně černým inkoustem Demlův přípis (*Modlitba mariánskébo roku*).

40 D Lístek nedatovaný [1954]

Rozměr strany 208×62 mm, tenký papír světlejší slonovinové barvy, přeložený na poloviny, jedna strana listu, strojopis.

Zvýraznění: jedno slovo v textu přeškrtnáno na stroji křížky.

41 D

41 D a Dopis datovaný +K+M+B+ 1954 [6. 1. 1954]

Rozměr strany 169×223 mm, papír slonovinové barvy bez průsvitky, přeložený na nepravidelné čtvrtiny, tři strany rukopisu – druhá až čtvrtá strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: na čtvrté straně zřejmě Maršíkův přípis černou a modrou propiskou 2. příl. [...] sl B. *Laciny*; oba listy dvojlistu v dolní části zalepeny lepenkou.

41 D b Dopis nedatovaný [6. 1. 1954]

Rozměr strany 94–126×163 mm, tvrdší papír světlejší slonovinové barvy bez průsvitky, nepřeložený, tři strany rukopisu – první až třetí strana nepravidelného dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: na první straně zřejmě Maršíkův přípis propiskou *6/I. 1954*; na druhé straně barevný obrázek kostela a pod ním podpis *MFlorian*.

42 D Lístek nedatovaný [28. 1. 1954]

Rozměr strany 219×114 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na poloviny, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: na rukopisné straně zřejmě Maršíkův přípis propiskou *Pošta TASOV 28/I. 1954*.

43 D Dopis datovaný *Na Bílou sobotu 1954* [17. 4. 1954]

Rozměr strany 532×212 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na osminy, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek, na téže straně černým inkoustem vlnovkou podtržena slova *stokrát více obdrží*.

44 D Pohlednice nedatovaná [kolem 18. 4. 1954]

Rozměr strany 123×179 mm, tuhý hrubší papíru šedé barvy, nepřeložená, ořažena jedním kulatým poštovním razítkem s opisem [...] *** [...], na obrazové straně nalepena černobílá fotografie stromu, za kterým slunce prosvítá skrz mraky, s Demlovým přípisem *Tasov, Trat' Na Owarech*, text psán pouze na textové straně, černý inkoust.

Odesílatel: *Jakub Deml, Tasov*.

Adresát: *Pan Václav Maršík / Praha / Vinohrady / Italská 30*.

Zvýraznění: text psán převráceně, připsán podpis Marie Rosy Junové.

45 D Dopis datovaný *V úmrtní den Julia Zeyera a Matylky Demlové 1954* [asi 26. 4. 1954]

Rozměr strany 211×295 mm, papír slonovinové barvy s nepravidelným pravým okrajem, přeložený na šestiny, dvě strany listu, černý inkoust.

Zvýraznění: na první rukopisné straně zapsána černým inkoustem zvětšená iniciála „I“; v dolní polovině druhé rukopisné strany zapsány v textu čtyři pomlčky za sebou, níže Demlův přípis černým inkoustem *Sv. Terezička [...] svých slabostí!*

46 D Obálka datovaná 26/5 [1954]

Rozměr strany 160×114 mm, papír světlejší slonovinové barvy, nepřeložený, dvě strany obálky, tužka.

Zvýraznění: na druhé straně obálky zřejmě Maršíkův přípis černým inkoustem + *opis [...] 28/5 54.*

47 D

47 D a Dopis datovaný 27. IX. 54

Rozměr strany 154×209 mm, papír slonovinové barvy s natrženým pravým okrajem, dvě strany rukopisu – první a čtvrtá strana dvojlistu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek; druhá rukopisná strana psána převráceně.

47 D b Lístek nedatovaný [27. 9. 1954]

Rozměr strany zhruba 35–41×106 mm, lístek slonovinové barvy, nepřeložený, oražen jedním kulatým poštovním razítkem s opisem *TASOV *** 27. IX. 54*, jedna strana listu, černý inkoust.

48 D

48 D a Pohlednice datovaná 19. XII. 54

Rozměr strany 134×86 mm, pohlednice z tvrdšího papíru slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně černobílá fotografie Bosny, text psán pouze na textové straně, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu textové strany černým inkoustem nakreslen malý křížek.

48 D b Fotografie nedatovaná [19. 12. 1954]

Rozměr strany 136×85 mm, papír slonovinové barvy, nepřeložený, na jedné straně černobílá fotografie jesliček a pod ní černým inkoustem Demlův přípis *Tasovské Jesličky*, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: na rukopisné straně zřejmě Maršíkův přípis propiskou *Přil. k 19. XII. 1954.*

49 D Dopis datovaný 11. V. 55

Rozměr strany 210×299 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na čtvrtiny, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek.

**1 J Nedatovaný dopis Marie Rosy Junové s přípisem Jakuba Demla
[před 20. 5. 1955]**

Rozměr strany 212×225 mm, papír světlejší slonovinové barvy s mírně utrženým pravým okrajem, přeložený na nepravidelné šestiny, jedna strana listu, černý a šedý inkoust.

Zvýraznění: na rukopisné straně přípis Junové šedým inkoustem *Ty Wolery [...] to může,* na dolním okraji téže strany zřejmě Maršíkův přípis šedým inkoustem *Došlo 20. / V. 55* a na pravém okraji převráceně Demlův přípis černým inkoustem *Drabý pane Václave [...] Jakub Deml.*

50 D Dopis datovaný 26. VIII. 55

Rozměr strany 211×299 mm, papír světlejší slonovinové barvy, přeložený na čtvrtiny, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek, na téže straně u oslovení obtištěný inkoust.

51 D

51 D a Dopis datovaný 21. IX. 55

Rozměr strany 210×297 mm, bílý papír, nepřeložený, jedna strana listu, černý inkoust.

51 D b Fotokopie dopisu datovaného 21. IX. 1955

Rozměr strany 210×297 mm, bílý papír, nepřeložený, jedna strana listu, černobílá fotokopie.

Zvýraznění: na rukopisné straně natištěn nápis *NEJSTARŠÍ SLOVANSKÁ LEGENDA O SVATÉM VÁCLAVU*, téže strana orámována tmavými natištěnými čarami.

52 D Dopis datovaný Na sv. Václava 1955 [28. 9. 1955]

Rozměr strany 210×298 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na čtvrtiny, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu rukopisné strany černým inkoustem nakresleno písmeno „M“ s křížkem, na dolním okraji téže strany Demlův přípis černým inkoustem (*Zítřa jdu [...] nedá štěpovat!*).

53 D Dopis datovaný Na sv. Lukáše 1955 [18. 10. 1955]

Rozměr strany 200×143 mm, tenký papír slonovinové barvy, přeložený na poloviny, dvě strany listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu první strany natištěn černobílý obrázek (ovál s kotvou uvnitř a na vnitřní straně po obvodu oválu slova *ANCHORA SPEI*), na dolním okraji téže strany Demlův přípis černým inkoustem *Letos jste nebyl [...] ne Vy?*; na druhé straně zřejmě Maršíkův přípis černou propiskou *18/10 55*.

54 D Pohlednice nedatovaná [asi 28. 6. 1956]

Rozměr strany 140×87 mm, pohlednice slonovinové barvy, nepřeložená, oražena jedním kulatým poštovním razítkem s opisem [...] *EBÍČ 1 [...] 16 [...]*, na obrazové straně černobílá fotografie budov nad řekou, na textové straně natištěn nápis *TŘEBÍČ*, text psán pouze na textové straně, fialová pastelka, tužka.

Adresát: *Pan / Václav Maršík / Praba-Vinohrady / Boleslavská 18*.

Zvýraznění: text psán převráceně, pod ním Demlův přípis fialovou pastelkou *Teprve teď [...] do Prahy*, nad adresou zřejmě Maršíkův přípis tužkou *28. VIII. 52?*

55 D

55 D a Pohlednice datovaná 24. VIII. 56

Rozměr strany 90×140 mm, pohlednice světlejší slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně černobílá fotografie Jakuba Demla, text psán pouze na textové straně, modrý inkoust.

Zvýraznění: uprostřed textové strany modrým inkoustem nakreslen malý ornament, na dolním okraji téže strany Demlův přípis modrým inkoustem (*toto Univ. Prof. [...] Jaroslav Pojer*).

55 D b Pohlednice nedatovaná [24. 8. 1956]

Rozměr strany 139×91 mm, pohlednice slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně černobílá fotografie kostela, text psán pouze na textové straně, modrý inkoust.

Zvýraznění: na textové straně zřejmě Maršíkův přípis tužkou *24. VIII. 56*, na téže straně natištěn nápis *Tasov. Kostel*.

55 D c Pohlednice nedatovaná [24. 8. 1956]

Rozměr strany 137×88 mm, pohlednice slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně černobílá fotografie domu, stromů a kostela, text psán pouze na textové straně, modrý inkoust.

Zvýraznění: na textové straně zřejmě Maršíkův přípis tužkou 24. VIII. 56, na téže straně modrým inkoustem nakreslena tenká čára, na téže straně natištěny nápisy *TASOV* a *okr. Velké[...]* – pokračování nápisu přepsáno Demlem na [...]é *Meziříčí*.

56 D

56 D a Pohlednice nedatovaná [28. 9. 1956]

Rozměr strany 134×86 mm, pohlednice slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně černobílá fotografie Otokara Březiny a pod ní vyražen nápis *FRANT. SEDLÁK JAROMĚŘICE n./R.*, text psán pouze na textové straně, modrý inkoust.

Adresát: *Pan Václav Maršík / Praha-Vinohrady / Boleslavská 18.*

Zvýraznění: část textu psána převráceně; na textové straně převráceně zřejmě Maršíkův přípis světle modrým inkoustem (28. IX. 1956), nad adresou přípis Junové modrým inkoustem *Tobo Dymova [...]* *Pax! MRV.*

56 D b Lístek nedatovaný [28. 9. 1956]

Rozměr strany zhruba 41×103 mm, zelený lístek s utrženým pravým okrajem, který má nepravidelnou šířku, nepřeložený, oražen dvěma kulatými poštovními razítky s opisem *TASOV *** 28. IX. 56-13* a [*PRAHA ****] [...], jedna strana listu, modrý inkoust.

57 D Pohlednice nedatovaná [asi květen 1957]

Rozměr strany 138×91 mm, pohlednice světlejší slonovinové barvy, nepřeložená, oražena jedním kulatým poštovním razítkem s opisem *TASOV *** [...V...]*, na obrazové straně černobílá fotografie Tasova, na textové straně natištěn nápis *TASOV (okr. Velké Meziříčí)*, text psán pouze na textové straně, černý a modrý inkoust.

Adresát: *Pan Václav Maršík / Praha-Vinohrady / Boleslavská 18.*

Zvýraznění: text psán převráceně, na textové straně podpisy Marie Rosy Vodičkové, Timothea Vodičky a přípis cizí rukou *Milý pane [...]* *několik dní*, pod ním zřejmě Maršíkův přípis černým inkoustem *p. Blažek?*, nad adresou zřejmě Maršíkův přípis tužkou *Květen 57?*

58 D Pohlednice datovaná 5. VIII. 57

Rozměr strany 137×88 mm, pohlednice slonovinové barvy, nepřeložená, ořazena jedním kulatým poštovním razítkem s opisem *TAS[O]V *[*]* -5VIII [7]-I*, na obrazové straně černobílá fotografie Tasova, na textové straně natištěn nápis *TASOV okr. Velká Bíteš*, text psán pouze na textové straně, černý a šedý inkoust.

Adresát: *Pan Václav Maršík / Praha-Vinohrady / Boleslavská 18.*

Zvýraznění: text psán převráceně; na textové straně šedým inkoustem dva přípisy cizí rukou *pozdravuje* a *Pozdrav Dr. Hoffmanovi!* a podpisy Marie Rosy Vodičkové, Timothea Vodičky a Milady Vorlové.

2 J

2 J a Průvodní dopis Marie Rosy Vodičkové se čtyřmi přílohami datovaný 4. září 1957

Rozměr strany 211×296 mm, papír světlejší slonovinové barvy, přeložený na nepravidelné třetiny, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek, v horní třetině téže strany zřejmě Maršíkův přípis tužkou (*Albert Vyskočil*).

2 J b Příloha: Strojopisný opis Demlova listu Albertu Vyskočilovi se dvěma přílohami datovaný Sv. Pia X. 1957 [21. 8. 1957]

Rozměr strany 200×141 mm, papír slonovinové barvy, přeložený na poloviny, jedna strana listu, strojopis.

Zvýraznění: v levém horním rohu textové strany nakreslen tužkou malý křížek, na téže straně k některým slovům tužkou dopsány uvozovky; na druhé straně listu natištěn nápis *STÁTNÍ SPOŘITELNA V PRAZE 14.*

2 J c Příloha: Strojopisný opis Demlova listu Vítězslavu Nezvalovi datovaný 5. srpna 1957

Rozměr strany 212×296 mm, tenký papír světlejší slonovinové barvy, přeložený na nepravidelné třetiny podél vodorovné osy, jedna strana listu, strojopis.

Zvýraznění: zřejmě tužkou podtrženo *a při [...] dám svolení.*

2 J d Příloha: Opis Demlova listu redakci Československého spisovatele datovaný 5. srpna 1957

Rozměr strany 212×296 mm, tenký papír světlejší slonovinové barvy, přeložený na nepravidelné třetiny podél vodorovné osy, jedna strana listu, strojopis.

2 J e Příloha: Dopis Ladislava Fikara Jakubu Demlovi datovaný 9. srpna 1957

Rozměr strany 212×296 mm, tenký papír světlejší slonovinové barvy, přeložený na nepravidelné třetiny podél vodorovné osy, jedna strana listu, strojopis.

59 D Dopis datovaný 20. XI. 57

Rozměr strany 210×296 mm, papír slonovinové barvy s nepravidelným pravým okrajem, přeložený na čtvrtiny, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek, vedle něj obtištěný inkoust.

60 D Pohlednice datovaná 21. XII. 57

Rozměr strany 139×88 mm, pohlednice slonovinové barvy, nepřeložená, oražena jedním kulatým poštovním razítkem s opisem *TASOV *** 21 XII [...7]-[1...]*, na obrazové straně černobílý obrázek umučení svaté Kateřiny a pod ním nápis *Roma – Chlesa di S. Clemente – Martirio di S. Caterina (Masolino)*, text psán pouze na textové straně, černý inkoust.

Adresát: *Pan Václav Maršík / Praha-Vinohrady / Boleslavská 18.*

Zvýraznění: text psán převráceně, připsány podpisy Marie Rosy Vodičkové a Timothea Vodičky.

61 D Dopis datovaný 14. II. 58

Rozměr strany 210×296 mm, papír světlejší slonovinové barvy s průsvitkou různých japonských motivů v oválu, pod kterými je nápis *Japan*, všechny okraje nepravidelné, přeložený na čtvrtiny, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek, připsány podpisy Marie Rosy Vodičkové a Timothea Vodičky.

62 D Dopis datovaný 5. III. 58

Rozměr strany 210×295 mm, papír světlejší slonovinové barvy, s průsvitkou různých japonských motivů v oválu, pod kterými je nápis *Japan*, všechny okraje nepravidelné, přeložený na čtvrtiny, jedna strana listu, tmavě modrý inkoust.

Zvýraznění: v levém horním rohu rukopisné strany černým inkoustem nakreslen malý křížek, vedle něj obtištěný inkoust, který vypadá jako trojtečka, na téže straně vybledlejším inkoustem Demlův přípis *Nechtěl by [...] (po 20 Kč)?*

63 D Pohlednice datovaná 3. IV. 58

Rozměr strany 144×102 mm, pohlednice světlejší slonovinové barvy, nepřeložená, oražena jedním kulatým poštovním razítkem s opisem T[...]SOV *** -[...]8...], na obrazové straně barevný obrázek květiny s přípisem *V Špála 36*, na textové straně natištěn nápis *V. Špála : Kytice (olej 1936)*, text psán pouze na textové straně, černý inkoust.

Adresát: *Pan Václav Maršík / PRAHA / Vinohrady / Boleslavská 18.*

Zvýraznění: text psán převráceně, připsány podpisy Timothea Vodičky a Marie Rosy Vodičkové, na textové straně zřejmě Maršíkův přípis tužkou 3/4 58, na téže straně v adrese černým inkoustem jeden škrť.

64 D Dopis datovaný 23. XII. 58

Rozměr strany 170×202 mm, papír světlejší slonovinové barvy, přeložený na poloviny, jedna strana rukopisu – první strana dvojlistu, tmavě modrý inkoust.

65 D

65 D a Pohlednice datovaná 29. I. 1959

Rozměr strany 59×90 mm, pohlednice světlejší slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně barevný obrázek Panny Marie s Ježíškem a pod ním natištěn nápis *B. E. MURILLO (1618–1682)*, text psán pouze na textové straně, tmavě modrý inkoust.

Zvýraznění: na textové straně černým inkoustem nakreslena malá květina.

65 D b Lístek nedatovaný [29. 1. 1959]

Rozměr strany 144×215 mm, křídový papír světlešedé barvy, nepřeložený, jedna strana listu, propiska.

Zvýraznění: na jedné straně zřejmě Maršíkův přípis propiskou *z 29/I. 1959 [...]* *marian. obrázku*); na druhé straně natištěn černobílý obrázek Pavly Kytlicové, pod ním natištěn nápis *16-XII-1918 -F-B-* a Demlem modrým inkoustem připsáno *Pavla Kytlicová [...]* *v Tasově.*

65 D c Lístek nedatovaný [24. 1. 1959]

Rozměr strany 150×211 mm, tuhý a hrubý papír světlejší slonovinové barvy, nepřeložený, jedna strana rukopisu – první strana dvojlistu.

Zvýraznění: na první straně dvojlistu zřejmě Maršíkův přípis propiskou *TASOV 24/I. 1959.*

66 D

66 D a **Dopis datovaný *Apparitia B. M. V. 1960* [11. 2. 1960]**

Rozměr strany 174×228 mm, papír slonovinové barvy s vodorovnými průsvitkovými linkami a jednou částečnou a jednou celou průsvitkou *HARMILL*, přeložený na poloviny, jedna strana rukopisu – první strana dvojlistu, tmavě modrý inkoust.

Zvýraznění: na rukopisné straně zřejmě Maršíkův přípis tužkou *pošt. razítko 11. II. 1960*, na téže straně místy rozpítný inkoust.

66 D b **Novinový výstřížek nedatovaný [11. 2. 1960]**

Rozměr strany zhruba 130×209 mm, tenký novinový papír slonovinové barvy, přeložený na poloviny, nepravidelný pravý a dolní okraj, dvě strany listu, strojopis, modrý inkoust, tužka.

Zvýraznění: na první straně větším písmem natištěno *KULTURA, Nová kniha a Koncert pod platanem*, nad těmito nápisy Demlův přípis modrým rozpítným inkoustem *čtl jste [...] páchnou česnekem*; na druhé straně zřejmě Maršíkův přípis tužkou *K dopisu [...] 1960*.

67 D **Pohlednice datovaná *21. II. 60***

Rozměr strany 147×103 mm, pohlednice slonovinové barvy, nepřeložená, ořazena jedním kulatým poštovním razítkem s opisem *TASOV[V] ** 22. II 6[0] [...] [3]*, na obrazové straně černobílá fotografie Vranova nad Dyjí, na textové straně natištěn nápis *VRANOV nad Dyjí – hotel Dyje*, text psán pouze na textové straně, modrý inkoust.

Adresát: *Pan Václav Maršík / Praha-Vinohrady / Boleslavská 20.*

Zvýraznění: místy rozpítný inkoust, připsán podpis Dušana Straňáka.

68 D **Pohlednice nedatovaná [asi 27. 6. 1960]**

Rozměr strany 138×90 mm, pohlednice slonovinové barvy, nepřeložená, ořazena jedním kulatým poštovním razítkem s opisem *TAS[O]V *** [...] 2[7]. VI[...] -13*, na obrazové straně černobílá fotografie kostela, na textové straně natištěn nápis *Tasov. Kostel.*, text psán pouze na textové straně, tužka.

Adresát: *Vážený pán / Václav Maršík / úřed. Stát. spořitelny / Praha II. / Václavské nám 42.*

Zvýraznění: text psán převráceně, převráceně připsán další nečitelný podpis cizí rukou.

69 D Pohlednice datovaná 5. VIII. 60

Rozměr strany 146×101 mm, pohlednice slonovinové barvy, nepřeložená, oražena jedním kulatým poštovním razítkem s opisem [TA]SO[V] *** -9[.]VIII. 60-17, na obrazové straně černobílá fotografie třebíčské nemocnice, na textové straně natištěny nápisy *TEŘBÍČ – JEJKOV [...]* *ortopedického oddělení a foto V. Fejt*, text psán pouze na textové straně, černý inkoust.

Adresát: *Pan / Václav Maršík / Praha-Vinohrady / Boleslavská 18.*

Zvýraznění: text psán převráceně, místy vybledlý inkoust.

70 D

70 D a Pohlednice datovaná 28. VIII. 60

Rozměr strany 140×89 mm, pohlednice světlejší slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně černobílá fotografie Bosny, text psán pouze na textové straně, černý inkoust.

Zvýraznění: na textové straně připsán světle modrým inkoustem podpis Josefa Vrby.

70 D b Pohlednice datovaná 28. VIII. 60

Rozměr strany 140×89 mm, pohlednice světlejší slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně černobílá fotografie rostliny v květníku, text psán pouze na textové straně, černý inkoust.

Zvýraznění: na textové straně připsán světle modrým inkoustem podpis Josefa Vrby.

70 D c Pohlednice datovaná 28. VIII. 60

Rozměr strany 140×89 mm, pohlednice světlejší slonovinové barvy, nepřeložená, bez poštovního razítka a adresy, na obrazové straně černobílá fotografie sošky andělíčka před břízou, text psán pouze na textové straně, černý inkoust.

Zvýraznění: na textové straně připsán světle modrým inkoustem podpis Josefa Vrby.

71 D Dopis datovaný 19. IX. 1960

Rozměr strany 212×245, papír světlejší slonovinové barvy s nepravidelným dolním okrajem, přeložený na čtvrtiny, jedna strana listu, černý inkoust.

Zvýraznění: levá strana listu uprostřed natržena, slova *VÁCLAVU A ANIČCE* psána verzálami.

ANOTACE

Autor: BcA. EVA LAUBEROVÁ

Vedoucí diplomové práce: Mgr. PETR KOMENDA, Ph.D.

Název univerzity, fakulty a katedry: UNIVERZITA PALACKÉHO, FILOZOFICKÁ
FAKULTA, KATEDRA BOHEMISTIKY

Název diplomové práce: VŠECHNY RUCE V ŘETĚZECH

Podnázev diplomové práce: KORESPONDENCE JAKUBA DEMLA VÁCLAVU MARŠÍKOVÍ

Název v angličtině: ALL HANDS CHAINED

Podnázev v angličtině: CORRESPONDENCE OF JAKUB DEML TO VÁCLAV MARŠÍK

Studijní obor: EDIČNÍ A NAKLADATELSKÁ PRAXE

Rok a místo odevzdání DP: 2023 OLOMOUC

Počet znaků: 313 719

Počet příloh: 0

Klíčová slova:

Jakub Deml, Václav Maršík, edice korespondence, katolicismus, 50. léta, komunismus

Magisterská diplomová práce *Všechny ruce v řetězech: Korespondence Jakuba Demla Václavu Maršíkovi* zpracovává korespondenci básníka a kněze Jakuba Demla s přítelem Václavem Maršíkem. Korespondenční soubor je uveden studií, která se věnuje rozsahu, frekvenci, žánrovému zařazení, struktuře, tematické a motivické výstavbě a jazyku korespondence a v neposlední řadě též období padesátých let v Československu a jeho dopadu na publikační možnosti katolického spisovatele. Studie se pokouší odpovědět na hlavní výzkumnou otázku, jakým způsobem se nedostatek publikačních možností v padesátých letech promítl do Demlovy korespondence. Součástí práce je podrobný ediční aparát obsahující vysvětlivky, medailony zmíněných osob, soupis korespondence a ediční zprávu, která se zabývá textovými prameny a shrnuje ediční zásady.

SUMMARY

The “All Hands Chained: Correspondence of Jakub Deml to Václav Maršík” master’s thesis focuses on the letters exchanged between Jakub Deml, a poet and priest, and his friend Václav Maršík, an unknown official in Prague. The thesis is a continuation of the Correspondence of Jakub Deml series published by the correspondence research team at the Editorial and Textological Department of the Institute for Czech Literature of the Czech Academy of Sciences (Ediční a textologické oddělení Ústavu pro českou literaturu AV ČR). It examines the correspondence in detail, covering its scope, frequency, genre classification, structure, thematic and motivic construction, important characters, and language.

The study aims to answer the question of how the lack of publication opportunities affected Deml’s correspondence and how this is reflected the textual levels of correspondence and means. The thesis also looks closely at the period of the 1950s in communist Czechoslovakia and its impact on the life and publication opportunities of the Catholic poet. Additionally, the thesis explores the significance of correspondence for understanding Jakub Deml’s work and biography in connection with existing sources.

The work includes a detailed editorial apparatus with explanatory notes that interpret words adopted from foreign languages, archaisms or terms, and the origin of quotations found. It also provides more detailed information about works of art, publications, and institutions, supplementing the factual context. The editorial apparatus contains medallions of the mentioned persons, a list of correspondence units inventorying individual correspondence, and describing their material form, as well as an editorial note summarizing the principles of language editing of the correspondence.

PRAMENY

Rukopisné

Dedikace Jakuba Demla Václavu Maršíkovi z roku 1957 na rubu fotografie Jakuba Demla v záhonu, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, fotografie vlastní.

DEML, Jakub. Cestou do Betlema, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, rukopisy vlastní, básně.

DEML, Jakub. Stařec před jeslemi, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, rukopisy vlastní, básně.

DEML, Jakub. *Svatého Bernarda opata o obrácení řeč ke klerikům*, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, rukopisy vlastní, překlady.

DEML, Jakub. *Triptych*, básně, strojopis s rkp. poznámkami, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, rukopisy vlastní, básně.

Dopis Jakuba Demla Janu Amosi Vernerovi, LA PNP, osobní fond Jakub Deml, korespondence vlastní odeslaná.

Dopis Jakuba Demla Samueli Vernerovi, LA PNP, osobní fond Jakub Deml, korespondence vlastní odeslaná.

Dopis Janka Silana Jakubu Demlovi, LA PNP, osobní fond Jakub Deml, korespondence vlastní přijatá.

Dopisy Alberta Vyskočila Jakubu Demlovi, LA PNP, osobní fond Jakub Deml, korespondence vlastní přijatá.

Dopisy Františka B. Chrysostoma Mastíka Jakubu Demlovi, LA PNP, osobní fond Jakub Deml, korespondence vlastní přijatá.

Dopisy Jakuba Demla Čěňku Vořechovi, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, korespondence vlastní odeslaná.

Dopisy Jakuba Demla Dušanu Straňákovi, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, korespondence vlastní odeslaná.

Dopisy Jakuba Demla Evermodu Vladimíru Balcárkovi, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, korespondence vlastní odeslaná.

Dopisy Jakuba Demla Janu Amosi Vernerovi, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, korespondence vlastní odeslaná.

- Dopisy Jakuba Demla Josefu Battovi, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, korespondence vlastní odeslaná.
- Dopisy Jakuba Demla Josefu Styborovi, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, korespondence vlastní odeslaná.
- Dopisy Jakuba Demla Miladě Straňákové, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, korespondence vlastní odeslaná.
- Dopisy Jakuba Demla Miroslavu Vyčítalovi, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakuba Demla, korespondence vlastní odeslaná.
- Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi, Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, osobní fond Timotheus Vodička, korespondence vlastní přijatá.
- Dopisy Jakuba Demla Václavu Maršíkovi, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, korespondence vlastní odeslaná.
- Dopisy Jakuba Demla Vítězslavu Nezvalovi, LA PNP, osobní fond Vítězslav Nezval, korespondence vlastní přijatá.
- Dopisy Jana Amose Vernerera Jakubu Demlovi, LA PNP, osobní fond Jakub Deml, korespondence vlastní přijatá.
- Dopisy Josefa Vašici Jakubu Demlovi, LA PNP, osobní fond Jakub Deml, korespondence vlastní přijatá.
- Dopisy Marie Rosy Junové Václavu Maršíkovi, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, korespondence cizí.
- Dopisy Marty Vrbové Václavu Maršíkovi, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, korespondence cizí.
- Dopisy Miroslava Vyčítala Jakubu Demlovi, LA PNP, osobní fond Jakub Deml, korespondence vlastní přijatá.
- Dopisy Samuela Vernerera Jakubu Demlovi, LA PNP, osobní fond Jakub Deml, korespondence vlastní přijatá.
- Dopisy Štefana Schellinga Jakubu Demlovi, LA PNP, osobní fond Jakub Deml, korespondence vlastní přijatá.
- Dopisy Timothea Vodičky Jakubu Demlovi, osobní fond Timotheus Vodička, zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, korespondence vlastní odeslaná.
- DE CHARLEVOIX, Pierre-François-Xavier. *Dějiny Paraguaye s misíí Tovarýšstva Ježíšova v těchto zemích*. Přeložila Marie Rosa JUNOVÁ, pozůstalost Jířího Blažka.
- CHESTERTON, Gilbert Keith. Přeložil Bohuslav KRULA. *Krátké dějiny Anglie*, LA PNP, osobní fond Jakub Deml, rukopisy cizí.

Konvolut fotografií z návštěvy Václava Maršíka v Tasově, Bosna, momentky a portréty z roku 1950, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, fotografie vlastní.

Konvolut obálek Václavu Maršíkovi, Marii Rose Junové a Martě Vrbové, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, korespondence vlastní přijatá.

Kopie dopisu Jakuba Demla Vítězslavu Nezvalovi a 3 tisky z roku 1957, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, korespondence vlastní odeslaná.

Kopie soupisu sbírky Václava Maršíka, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, doklady cizí.

MARŠÍK, Václav. *Vzpomínky na P. Jakuba Demla*, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, rukopisy cizí, krátké texty.

Tištěné

- DEML, Jakub, Jaroslav DURYCH, Šárka KORŮNKOVÁ, ed., Vladimíra STAŇKOVÁ, ed., Daniela IWASHITA, ed., Eliška MÜLLEROVÁ, ed., Eva LAUBEROVÁ, ed., Barbora PETRŮ, ed. *Durychhalten!: Vzájemná korespondence Jakuba Demla a Jaroslava Durycha*. Vol. 1, 2. Praha, Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2022. Korespondence Jakuba Demla, sv. 8. ISBN 978-80-7658-047-3.
- ALIGHIERI, Dante. *Božská komedie*. Přeložil Otto František BABLER. Praha: Vyšehrad, 1952. Živý odkaz světa, sv. 28.
- ALIGHIERI, Dante. *Božská komedie*. Přeložil Otto František BABLER. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1958. Nesmrtelní, sv. 41.
- AUGUSTIN. *Sw. Augustina O městě Božím kněh dwamejtna*. Vol. 5. Přeložil František Ladislav ČELAKOVSKÝ. V Praze: [nakladatel není známý], 1829–1833.
- AUGUSTIN. *The Confessions of St. Augustine*. Translated by F. J. SHEED. New York: Sheed & Ward, [1943].
- AUGUSTIN. *O Boží obci: knih XXII*. Vol. 1, 2. Přeložila Julie NOVÁKOVÁ. Praha: Vyšehrad, 1950. Kozoroh, sv. 384, 385.
- BERNANOS, Georges. *Mrtvá farnost*. Přeložil Josef HEYDUK. V Praze: Vyšehrad, 1948. Epika. Nová řada, sv. 7.
- BLOY, Léon. *Krev chudého*. Přeložil Josef FLORIAN. Stará Říše: Josef Florian, 1911. [Studium].
- BRAITO, Silvestr Maria. *Modlitba sv. růžence a růžencové bratrstvo*. Olomouc: Dominikánská edice Krystal, 1942. Dominikánská edice Krystal, sv. 62.

- BRENTANO, Clemens. *Das Märchen von Gockel, Hinkel und Gackeleia: in seiner ursprünglichen Gestalt*. Wiesbaden: Killinger, 1872.
- BRIDEL, Bedřich. *Co Bůb? Člověk?* Přerov: B. Durych, 1934. Delfín, sv. 11.
- BŘEZINA, Otokar. *Svítání na západě*. Praha: Moderní revue, 1896. Knihovna Moderní revue, sv. 9.
- BŘEZINA, Otokar. *Ruce: Kniha veršů*. [Praha: Fr. Bílek, 1901].
- BŘEZINA, Otokar. *Hudba pramenů*. [Praha]-Královské Vinohrady: Hugo Kosterka, [1903]. Symposion, sv. 20.
- BŘEZINA, Otokar. *Básnické spisy*. Praha: Nadační fond Česká knihnice, 2021. Česká knihnice, sv. 114. ISBN 978-80-88183-29-7.
- CIKRLÉ, Karel, Ladislav SIMAJCHL a Oldřich ULMAN (eds.). *Kancionál: Společný zpěvník českých a moravských diecézí*. 1. rozš. vyd. pro olomouckou arcidiecézi. Praha: Zvon, 1992. ISBN 80-7113-046-X.
- ČECH, Svatopluk. *Lešetínský kovář: básně od Svatopluka Čecha*. V Praze: Ed. Grégr a Ed. Valečka, 1883. Poetické besedy, sv. 11.
- ČECH, Svatopluk. *Písně otroka*. V Praze: F. Topič, 1895.
- ČELAKOVSKÝ, František Ladislav. *Růže stolistá: básně a pravda*. V Praze: [F. L. Čelakovský], 1840.
- DEML, Jakub. *Mé svědectví o Otokaru Březinovi*. Praha: Rudolf Škerík, 1931. Plejada, sv. 12.
- DEML, Jakub. *Smrt Pavly Kytlicové*. Brno: J. Deml, 1932.
- DEML, Jakub. *Šlépěje XXVI*. V Tasově: Marie Rosa Junová, 1941.
- DEML, Jakub. *Mobyla*. 3. vyd. V Praze: Vyšehrad, 1948. Dílo Jakuba Demla, sv. 1.
- DEML, Jakub. Hymnus na sv. Vojtěcha, LA PNP, dodatky osobního fondu Jakub Deml, tisky a výstřižky, tisky vlastní, 1951.
- DEML, Jakub. *Mojí přátelé*. V Praze: [J. Deml], 1953.
- DEML, Jakub. *Ledové květy*. [nákladem Aloise Chvály], 1966.
- DEML, Jakub. *Kronika městečka Tasova: faksimile tasovské kroniky psané v letech 1922–1929 Jakubem Demlem*. Brno: Jota, 1991. ISBN 80-900281-5-2.
- DEML, Jakub. Podzimní sen. In: DEML, Jakub, Jindřich CHALUPECKÝ [a Jiří Olič] (eds.). *Sen jeden svítí*. Praha: Odeon, 1991, s. 232–299.
- DEML, Jakub a Jan ŽÁČEK, ed. *Podzimní sen*. Olomouc: Votobia, 1992. Dědictví J. Demla, sv. 1. ISBN 80-900614-5-1.
- DEML, Jakub, Jiří OLIČ, ed. a Marek NEKULA, ed. *Píšu to při světle nočním: výběr z korespondence z let 1940–1961*. Praha: Torst, 1998. ISBN 80-7215-065-0.

- DEML, Jakub, Jiří HRABAL, ed. a Mojmír TRÁVNÍČEK, ed. *Milý pane Josefe B.* Vsetín: Masarykova veřejná knihovna, 2001. ISBN 80-238-6536-6.
- DEML, Jakub, Josef ŠEVČÍK, Šárka KORŮNKOVÁ, ed. a Iva MRÁZKOVÁ, ed. *Carissime, kde se touláte?: Dopisy Jakuba Demla přáteli Josefu Ševčíkovi do Babic.* [Praha]: Dauphin, 2010. Korespondence Jakuba Demla, [sv. 1]. ISBN 978-80-7272-217-4.
- DEML, Jakub, Matěj FENCL a Šárka KORŮNKOVÁ, ed. *I tento list považujte za neúplný: Dopisy Jakuba Demla přáteli Matěji Fenclovi.* V Praze – Podlesí: Dauphin, 2010/2011. Korespondence Jakuba Demla, sv. 2. ISBN 978-80-7272-249-5.
- DEML, Jakub, František BÍLEK a Iva MRÁZKOVÁ, ed. *Číslo jednací: láska: Vzájemná korespondence Jakuba Demla a Františka Bílka.* Vol. 1, 2. V Praze – Podlesí: Dauphin, 2012. Korespondence Jakuba Demla, sv. 3. ISBN 978-80-7272-435-2.
- DEML, Jakub, Evermod Vladimír BALCÁREK, Lenka ŽEHROVÁ, ed., Eliška DAVIDOVÁ, ed., Šárka KORŮNKOVÁ, ed. a Daniela IWASHITA, ed. *Příteli Evermodu Balcárkovi místo čestného diplomu: Vzájemná korespondence Jakuba Demla a Evermoda Vladimíra Balcárka.* V Praze – Podlesí: Dauphin, 2013. Korespondence Jakuba Demla, sv. 4. ISBN 978-80-7272-608-0.
- DEML, Jakub a Vladimír BINAR, ed. *Pozdrav Tasova.* Brno: Host, 2013. Česká knižnice. ISBN 978-80-7294-802-4.
- DEML, Jakub, Daniela IWASHITA, ed., Petra KLIMEŠOVÁ, ed. a Eliška DAVIDOVÁ, ed. *Sedm let jsem u vás sloužil: Vzpomínky na Josefa Floriana.* Praha – Podlesí: Dauphin, 2015. Korespondence Jakuba Demla, sv. 5. ISBN 978-80-7272-832-9.
- DEML, Jakub, F. X. ŠALDA, Šárka KORŮNKOVÁ, ed. a Daniela IWASHITA, ed. *Pozorné srdce: Vzájemná korespondence Jakuba Demla a F. X. Šaldy.* Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2016. Korespondence Jakuba Demla, sv. 6. ISBN 978-80-88069-35-5.
- DEML, Jakub, Otokar BŘEZINA, Eliška DAVIDOVÁ, ed., Iva MRÁZKOVÁ, ed., Barbora PODANÁ, ed., Šárka KORŮNKOVÁ, ed. a Daniela IWASHITA, ed. *Poznávám krásu Vašich krajín: Vzájemná korespondence Jakuba Demla a Otokara Březiny.* Vol. 1, 2. V Praze: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2018. Korespondence Jakuba Demla, sv. 7. ISBN 978-80-88069-41-6.
- Evangelium svatého Matouše.* Přeložil František SUŠIL. V Praze: Dědictví sv. Prokopa, 1864. Dědictví sv. Prokopa, sv. 1.
- FRANÇOIS DE SALES. *Traicté de l'amour de Dieu.* Vol. 1,2. A Lyon: Pierre Rigaud, 1616.
- FRANTIŠEK SALESKÝ. *Pojednání o lásce k Bobu.* Olomouc: Maticе cyrilometodějská, 1998. ISBN 80-7266-140-X.

- GOGOL, Nikolaj Vasiljevič. *Korespondence s přáteli*. Přeložil Quido HODURA. V Praze: J. Otto, 1921. Spisy Nikolaje Vasiljeviče Gogola, sv. 4; Ruská knihovna, sv. 76.
- HAVLÍČEK BOROVSÝ, Karel. *Sebrané spisy Karla Havlíčka*. Vol. 1. V Praze: Svatobor, 1870.
- HELLO, Ernest. *Slova Boží: úvahy o některých textech Písma Svatého*. Přeložil Otto Albert TICHÝ. Stará Říše: A. L. Stríž, 1915. Dobré dílo, sv. 23.
- DE CHARLEVOIX, Pierre-François-Xavier. *Histoire du Paraguay, par le R. P. Pierre-François-Xavier de Charlevoix*. Vol. 6. Paris: Desaint, 1757.
- KOPECKÝ, Milan, ed. *Bible svatováclavská. Evangelia*. Brno: Blok, 1991. ISBN 80-7029-064-1.
- KREJZA, Miloš. *Sv. Terezie z Lisieux: život, myšlenky, meditace*. Praha: Bohuslav Rupp, 1947. Setba Boží, sv. 2.
- KRISTIÁN a PEKAŘ, Josef, ed. *Život a umučení svatého Václava a báby jeho svaté Ludmily podle sepsání Kristiánova*. 3. vyd. Přeložil Antonín Ludvík STRÍŽ. V Praze: Vyšehrad, 1941.
- KYTLICOVÁ, Pavla. *Rodiče a děti*. Vol. 1. V Tasově na Moravě: Pavla Kytlicová, 1927.
- KYTLICOVÁ, Pavla. *Panenka*. V Tasově: Marie Rosa Junová, 1946.
- LESKOV, Nikolaj Semenovič. *Spravedliví: Legendy a příběhy*. Praha: Katolický literární klub, 1949. Katolický literární klub.
- MACHONIN, Sergej. Koncert pod platanem: nová kniha. *Rudé právo*. 1960, roč. 40, č. 36, 6. 2., s. 3. ISSN 0032-6569.
- MALÈGUE, Joseph. *Augustin ou le Maître est là*. Vol. 1. Paris: Spes, 1932.
- MANNING, Henry Edward. *O Duchu svatém*. Přeložil Prokop HOLÝ. Olomouc: Edice Krystal, 1931. Krystal, sv. 9.
- Maria, neposkrvněná matko Ježíšova a matko naše! *Duchovní pastýř: měsíčník katolického duchovenstva*. 1954, roč. 4, č. 5, s. 81. ISSN 0323-2573.
- MOUNIER, Emmanuel. *Introduction aux existentialismes*. Paris: Denoël, 1947.
- RICCIOTTI, Giuseppe. *Život Ježíše Krista = [Vita di Gesu Cristo]*. Přeložili Jaroslav KULAČ a Josef ZVĚŘINA. V Praze: Vyšehrad, 1947.
- SEONANGIENSIS, Elisabeth. *Knihy vidění a zjevení svaté Alžběty Šenavské, kteréžto jsou: Tři knihy vidění. Kniha cest Božích. Kniha zjevení o svatém vojště panen kolínských. Listy též sv. Alžběty a List opata Ekeberta příbuzným o smrti její*. Přeložil Otto Albert TICHÝ. Osvietimany na Moravě: A. L. Stríž, 1913. Dobré dílo, sv. 11.
- SMETANOVÁ, Jindřiška. *Koncert pod platanem*. Praha: Československý spisovatel, 1959.
- SMETANOVÁ, Jindřiška. *Koncert pod platanem*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1960.
- STEIN, Edith. *Endliches und ewiges Sein; Versuch eines Aufstiegs zum Sinn des Seins*. 2. bd. Louvain: E. Nauwelaerts, 1950. Her Werke.

- STEIN, Edith. *Geistliche Texte*. Vol. 1. Freiburg im Breisgau: Herder, 2007. Gesamtausgabe, sv. 19–20.
- STEIN, Edith. *Láskou za lásku: život a dílo svaté Terezie od Ježíše*. Přeložil Zdeněk JANČAŘÍK. V Praze: Karmelitánské nakladatelství, 2019. Spiritualita do kapsy, sv. 11. ISBN 978-80-7195-914-4.
- STEIN, Edith. *Konečné a věčné bytie*. Přeložil Milan KRANKUS. Bratislava: Európa, 2022.
- SURIN, Jean-Joseph. *Les Fondements de la vie spirituelle, tirés du livre de l'Imitation de Jésus-Christ, par le P. Jean-Joseph Surin*. Paris: Mignard frères, [b. r.].
- TEREZIE. *Dějiny duše sestry Terezie od Ježíška, karmelitky: (1873–1897)*. Přeložily Školské sestry O. S. F. Praha: Školské sestry O. S. F., 1918.
- VERGILIUS MARO, Publius. *Aeneis. (Kniha IX.–XII.)*. V Praze: I. L. Kober, [1938]. Knihovna překladů latinských a řeckých klasiků, sv. 30.
- VERMEYLEN, August. *Věčný žid*. Přeložil Otokar FISCHER. Praha: [Rudolf Škerčík], 1926. Symposion, sv. 23.
- VODIČKA, Timotheus. *Cesta svaté Terezie Ježíškovy*. Praha: Vyšehrad, 1970. Život, sv. 2.
- WEINGART, Miloš, ed. *Nejstarší slovanská legenda o svatém Václavu*. Přeložil Miloš WEINGART. Praha: Evropský literární klub, [1939].
- Život a pochvala svatého Cyrila, učitele slovanského národa*. Přeložil Josef VAŠICA. Ve Staré Říši na Moravě: Marta Floriánová, 1927. Dobré dílo, sv. 93.
- Život svatého Cyrila: staroslovanská legenda z konce IX. století. In: *Na úsvitu křesťanství: z naší literární tvorby doby románské v století IX.–XIII.* V Praze: Evropský literární klub, 1942, s. 17–43. Knihovna Slavín, sv. 5.
- Život svatého Václava. In: *Na úsvitu křesťanství: z naší literární tvorby doby románské v století IX.–XIII.* V Praze: Evropský literární klub, 1942, s. 67–72. Knihovna Slavín, sv. 5.

LITERATURA

- BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945–1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. ISBN 978-80-7325-130-7.
- BAUER, Jan. *Velká kniha o jménech*. Praha: Regia, 2003. ISBN 80-86367-35-5.
- BINAR, Vladimír a Bedřich FUCÍK. Zpráva o uspořádání díla Jakuba Demla. *Revolver revue*. 2000, č. 42, s. 179–241.

- BINAR, Vladimír a Jiří DOSTÁL, ed. *Čin a slovo: kniha o Jakobu Demlovi*. Praha: Triáda, 2010. Delfín, sv. 94. ISBN 978-80-87256-12-1.
- BLAHYNKA, Milan. Dopis. In: VLAŠÍN, Štěpán, ed. et al. *Slovník literární teorie*. 2., rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984, s. 80–81. Dostupné také z: <https://edicee.ucl.cas.cz/data/prirucky/obsah/VLAS/VLAS.pdf>.
- BLAŽEK, Jiří. Cesty do Tasova. *Zprávy Spolku českých bibliofilů v Praze*. 2016, č. 2, s. 39–43.
- ČEP, Jan, Petr KOMENDA, ed. a Jan ZATLOUKAL, ed. *Knihy týdne*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-80-7325-380-6.
- ČEP, Jan a Petr KOMENDA, ed. *V setmělém horizontu: deník, zápisníky a pracovní texty z let 1929–1943*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2022. ISBN 978-80-7325-559-6.
- DACÍK, Reginald Maria. *Základy Katolické akce*. Olomouc: Dominikánská Edice Krystal, 1939. Dominikánská Edice Krystal, sv. 39.
- DVOŘÁČEK, František. Vzpomínka na Josefa Pěncíka. In: IWASHITA, Daniela, ed. *Cožpak to jsem chtěl, aby mne zařadili do literatury? Jakob Deml a literární tradice. Almanach z konference a setkání čtenářů v Tasově 2016 a Praze 2017*. Praha, Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2018, s. 288–301. ISBN 978-80-88069-60-7.
- DVOŘÁK, Miloš a Ladislav SOLDÁN, ed. *O Jakobu Demlovi*. Praha: Cherm, 2007. ISBN 978-80-86370-29-3.
- FUČÍK, Bedřich. Historie jednoho překladu: (Bablerova a Zahradníčkova tlumočení Dantovy Božské komedie). *Z kralické tvrže*. 1993, sv. 19, s. 87–108. ISSN 0862-2949.
- FUČÍK, Bedřich, Mojmír TRÁVNÍČEK, ed. a Vladimír BINAR, ed. *Čtrnáctero zastavení*. Praha: Melantrich, 1992. Dílo Bedřicha Fučíka, sv. 5. ISBN 80-7023-109-2.
- GALLIK, Ján, ed. *Piráti krásy*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, Fakulta stredo európskych štúdií, 2015. ISBN 978-80-558-0828-4.
- HAVEL, Rudolf, ed. et al. *Editor a text: úvod do praktické textologie*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2006. Scholares. ISBN 80-7185-653-3.
- HLAVSA, Zdeněk et al. *Pravidla českého pravopisu*. 2. vyd. (s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR). Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1327-X.
- HRUBÍN, František, Václav ČERNÝ a Růžena HAMANOVÁ, ed. *František Hrubín, Václav Černý: vzájemná korespondence z let 1945–1953*. Praha: Torst, 2004. ISBN 80-7215-222-X.
- CHVÁLA, Alois, Ivan DIVIŠ, Jaroslav Erik FRIČ et al. Deml neznámý: Vzpomínky – stati – dílo. *Box*. 1997/1998, č. 7, s. 86–117. ISSN 1210-4302.

- IWASHITA, Daniela, ed. *Cožpak to jsem chtěl, aby mne zařadili do literatury? Jakub Deml a literární tradice. Almanach z konference a setkání čtenářů v Tasově 2016 a Praze 2017*. Praha, Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2018. ISBN 978-80-88069-60-7.
- JANÁČKOVÁ, Jaroslava et al. *Řeč dopisů, řeč v dopisech Boženy Němcové*. Praha: ISV, 2001. ISBN 80-85866-83-8.
- JEDLIČKA, Alois, Miloslava REJMÁNKOVÁ a Věra FORMÁNKOVÁ (eds.). *Základy české stylistiky: učebnice pro studium učitelství pro zákl. devítileté školy na pedagog. fakultách*. Praha: SPN, 1970. Učebnice pro vysoké školy.
- KOCIÁN, Václav. *Nadace církevní zvlášť mešní*. V Praze: V. Kocián, 1896.
- KOMENDA, Petr. *Ediční příprava korespondence*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2057-8.
- KRAUS, Jiří et al. *Nový akademický slovník cizích slov A–Ž*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1351-2.
- KREJČÍ, Karel. Svatopluk Čech. In: POHORSKÝ, Miloš et al. *Dějiny české literatury. III, Literatura druhé poloviny devatenáctého století*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1961, s. 277–293, Práce ČSAV. Dostupné také z: <https://service.ucl.cas.cz/edicee/data/dejiny/hcl/dcl3/13.pdf>.
- MILOTOVÁ, Marta. Strýček z vily: (Vzpomínky na Jakuba Demla). *Souvislosti*. 2011, roč. 22, č. 2, s. 94–106. ISSN 0862-6928.
- MILOTOVÁ, Marta, Daniela IWASHITA, ed. a Klára MOLDOVÁ, ed. To je jedlý, ale my to neshbíráme: (Rozhovor s Martou Milotovou o posledním roce a půl života jejího prastrýce Jakuba Demla, o jeho zvycích, dopisech, vlastním dětství i osudech tasovských žampionů a bedel). *Souvislosti*. 2011, roč. 22, č. 2, s. 81–92. ISSN 0862-6928.
- MOCNÁ, Dagmar et al. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan a Květoslav CHVATÍK, ed. *Studie z estetiky*. 2. vyd. Praha: Odeon, 1971.
- Nebe nad močály: životopis sv. Marie Goretti*. 2., opr. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1999. ISBN 80-7266-032-2.
- OLIČ, Jiří. *Čtení o Jakubu Demlovi*. Olomouc: Votobia, 1993. ISBN 80-7220-259-6.
- ORANÁ, Vlasta a SVOBODA, Bohumil, ed. *Blanka: příběh jednoho (ne)obyčejného života*. V Praze: [J. Blažek], 2011. ISBN 978-80-260-1688-5.
- PĚNČÍK, Josef. Z posledních let života Jakuba Demla. *Zprávy Spolku českých bibliofilů v Praze*. 2016, č. 2, s. 43–53.
- PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ (eds.). *Akademická příručka českého jazyka*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2327-8.

- PROKOP, Jaroslav. *Petr Brandl: život a dílo v archívních pramenech a starší odborné literatuře*. V Praze: Národní galerie, 2016. ISBN 978-80-7035-622-7.
- RULÍŠEK, Hynek. *Postavy, atributy, symboly: slovník křesťanské ikonografie*. 2., upr. vyd. [České Budějovice]: Karmášek, 2006. ISBN 80-239-7434-3.
- ŘÍHA, Karel. Předmluva k českému vydání. In: BLONDEL, Maurice. *Filosofie akce: esej kritiky života a vědy praxe*. Přeložili Karel ŘÍHA a Tereza HEIDEROVÁ. Olomouc: Refugium Velhrad-Roma, 2008, s. 7–23, Současné otázky, sv. 28. ISBN 978-80-7412-009-1.
- SAICOVÁ ŘÍMALOVÁ, Lucie. *Komunikační strategie v dopisech Boženy Němcové*. V Praze: Karolinum, 2005. Acta Universitatis Carolinae. Philologica. Monographia, sv. 146. ISBN 80-246-0927-4.
- SCHAUBER, Vera a Hanns Michael SCHINDLER. *Rok se svatými*. 3. vyd. v KN. Přeložili Vojtěch POLA a Terezie BRICHTOVÁ. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-650-7.
- STRAŇÁK, Dušan. Můj dluh Jakubu Demlovi. *Lidová demokracie*. 1991, roč. 47, č. 34, 9. 2., s. 9. ISSN 0323-1143.
- VAŠKO, Václav. *Dům na skále. 2, Církev bojující: 1950 – květen 1960*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-7192-892-8.
- VODIČKA, Stanislav a Vladimír, BINAR, ed. *Básník Jakub Deml v Tasově*. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-7215-131-2.
- VOIT, Petr. *Encyklopedie knihy: starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století*. Praha: Libri ve spolupráci s Královskou kanonií premonstrátů na Strahově, 2006. Bibliotheca Strahoviensis. Series monographica, sv. 2. ISBN 80-7277-312-7.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- BARDOVÁ, Kristýna. Hlas Ameriky o bojích na frontě, před komunistickými soudy i na ledě NHL. *Paměť národa* [online]. Paměť národa, 01. 02. 2022, ©2008–2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/pribehy/hlas-ameriky-o-bojich-na-fronte-pred-komunistickymi-soudy-i-na-lede-nhl>.
- ČESKÁ BIBLICKÁ SPOLEČNOST. *Biblenet.cz* [online]. ČBS [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <http://www.biblenet.cz/>.

- HAVRÁNEK, B., J. BĚLIČ, M. HELCL a A. JEDLIČKA et al. *Slovník spisovného jazyka českého* [online]. © Ústav pro jazyk český, v. v. i., 2011 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/>.
- JINDRA, Martin. Machalka a spol. In: JINDRA, Martin, Kateřina JOKLOVÁ, Jan CHOLÍNSKÝ a Martin HEMELÍK et al. *Encyklopedie třetího odboje* [online]. Ústav pro studium totalitních režimů [cit. 2023-15-04]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/skupina-vyzkumu/machalka-a-spol/>.
- Litanie loretánská. In: *Kancionál* [online]. Liturgie.cz © ČBK (ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE), 2000–2023 a ©2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://kancional.cz/067>.
- MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Slovenské literárne centrum* [online]. Slovenské literárne centrum, ©2003–2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.litcentrum.sk/>.
- NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *Katalogy a databáze Národní knihovny ČR* [online]. Ex Libris, NK ČR, ©2014 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=base-list.
- Nova Vulgata: Bibliorum Sacrorum Editio* [online]. SACROSANCTI OECUMENICI CONCILII VATICANI II [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/bible/nova_vulgata/documents/nova-vulgata_index_lt.html.
- PROKOP, Lukáš a Daniela IWASHITA. *Prozatímní soupis dodatků osobního fondu Jakub Deml v Literárním archivu PNP Praha: (Přirůstky po roce 1967, stav k 10. únoru 2021)* [online]. V Praze: Tým pro výzkum korespondence Jakuba Demla, ediční a textologické oddělení Ústavu pro českou literaturu AV ČR, 2021 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: ucl.cas.cz/wp-content/uploads/2022/01/Soupis-Demlova-fondu-přirůstky_UCL.pdf?x63962.
- Příjď, ó Duchu přesvatý. In: *Kancionál* [online]. Liturgie.cz © ČBK (ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE), 2000–2023 a ©2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://kancional.cz/422A>.
- ŠEVČÍKOVÁ, Kateřina. *Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi* [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2023-03-18]. Bakalářská diplomová práce. Dostupné z: <https://theses.cz/id/pv3f15/55342-212393910.pdf>. Univerzita Palackého v Olomouci, Filosofická fakulta, Katedra bohemistiky. KOMENDA, Petr.
- ŠEVČÍKOVÁ, Kateřina. *Dopisy Jakuba Demla Timotheu Vodičkovi z let 1944–1961: Edice korespondence* [online]. Olomouc, 2012 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: https://theses.cz/id/uw6idj/Dopisy_Jakuba_Demla_Timotheus_Vodikovi_z_let_1944-1961_ev.pdf. Magisterská

diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filosofická fakulta, Katedra bohemistiky. KOMENDA, Petr.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU AV ČR. *Slovník české literatury po roce 1945* [online].

© ÚČL AV ČR, inSophy, Studio Vémola, 2006–2011 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/>.

VODÁKOVÁ, Alena. Lartpouurlartismus. In: NEŠPOR, Zdeněk R. et al. *Sociologická encyklopedie* [online]. Sociologický ústav AV ČR, poslední aktualizace 11. 12. 2017 [cit. 2023-04-06].

Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Lartpouurlartismus>.

Z historie Charitního domova Moravec. In: ČESKÁ KATOLICKÁ CHARITA. *Charitní domov Moravec* [online]. Charitní domov Moravec, ©2023 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.charitamoravec.cz/o-nas/z-historie-charitniho-domova>.